

POLA VEKA ATELJEA 212

Ove sezone, 12. novembra, navršava se pola veka Ateljea 212, osnovanog u maloj sali "Borbe" 1956. godine, predstavom "Faust" u režiji Mire Trailović. Često se misli da je prva predstava "Čekajući Godoa", koja je bila događaj sezone, više zbog prodora nove estetike i političkog pritiska na nju, nego zbog same predstave.

Povodom pedesetogodišnjice postojanja pojavio se novi sajt Ateljea, a uskoro izlazi i raskošna, iscrpna monografija, što je samo početak velike proslave, koja će trajati čitavu sezonu. Monografiju su radili ljudi iz

kuće poslednje četiri godine. Za 12. novembar 2006. priprema se, na Velikoj sceni, poseban audiovizuelni događaj, koji režira Alisa Stojanović (dramaturzi Gordana Gončić i Jelena Mijović) i u kome se očekuje učešće preko sto gostiju.

Zamišljen i ostvaren kao rodonačelnik novih estetika, Atelje je postao miljenik publike pre svega zbog slobode govora, koju su osvajali njegovi pisci, i slobode igre, koju su osvojili glumci. Specifičan način opuštenosti i iskrene, ponekad i drske igre, dovodio je publiku po pedeset puta na iste predstave "Kralj Ibi", "Radovan treći", "Maratonci trče počasni krug"...

Na oba nivoa, a često i na rediteljskom, Atelje je godinama uspevao da osvoji mnogo više sloboda nego ostala pozorišta u Beogradu, Jugoslaviji, pa i u svetu. Godinama je, preko Bitefa i gostovanja, bio jedini (ili bar prvi) naš prozor u svet.

Normalno da su u svom dugom veku imali velike uspehe i teške krize, od kojih je najteža bila "iščekivanje rekonstrukcije", kada su mnogi verovali da se ansambl neće oporaviti od višegodišnjeg čekanja. Srećom, oporavio se.

Danas, kada su svi prozori u svet otvoreni, dok vrata još uvek nisu, Atelje traga za novim putevima. Poželimo mu sreću i dosadašnji uspeh!

D.K.

"TROJE" SE VRAĆAJU NA SCENU BDP

Glumica Milena Pavlović koja je, pre tri godine, režirala dramu "Troje" Džulijana Barnsa, u Beogradskom dramskom pozorištu, sprema za ovu 60. sezonu novi komad istoga pisca "Ljubav, itd." U novom komadu Barns se vratio svojim likovima iz romana "Troje", s tim što su oni sada deset godina stariji, možda zreliji, možda razočaraniji... videćemo. Jedan od njih vraća se iz Amerike u London, gde se ponovo druži sa starim, sada donekle izmenjenim prijateljima... Obnavlja se i zaboravljena ljubavna priča... trougao. U Mileninom postavci stariji su samo pet do sedam godina, zato što su glumci stariji samo tri godine. Igraju Nikola Đuričko, Milan Čučilović, Ljubinka Klarić i Danijela Štajnfel. Milena Pavlović, inače kći čuvenog filmskog reditelja Živojina Pavlovića, bavi se režijom paralelno sa veoma uspešnom, pozorišnom i filmskom glumačkom karijerom.

D.K.

JOŠ JEDAN ZORANOV BRK NEBOJŠI DUGALIĆU

Šeste, preposlednje, festivalske večeri u Zaječaru izvedena je predstava "Laža i paralaža" J.S. Popovića, Beogradskog Narodnog pozorišta, u režiji Juge Radivojevića. Stručni žiri (umesto novinarskog koji je rasformiran druge večeri) proglasio je glumcem večeri Nebojšu Dugalića dodelivši mu nagradu za glumačku bravuru "Zoranov brk", a za ulogu Mite u pomenutoj predstavi. Nebojša Dugalić je inače jedan od glumaca sa najviše osvojenih nagrada na svim dosadašnjim Danima Zorana Radmilovića, a 2000. godine osvojio je i nagradu Sterijinog pozorja "Zoran Radmilović", takođe za glumačku bravuru. Da li to znači da je pronađen dostojan naslednik našeg najomiljenijeg pozorišnog barda?

"KAMEN ZA POD GLAVU" U ZAJEČARU

Za finale ovogodišnjeg, petnaestog po redu, festivala "Dani Zorana Radmilovića" u Zaječaru, Jug Radivojević režira "Kamen za pod glavu", antologijsku dramu Milice Novković. Pre nešto manje od tri decenije ovaj tekst, praižveden u Ateljeu 212, trijumfovao je na Sterijinom pozorju 1978., Igrala su ga, posle, skoro sva pozorišta, kazališta i teatri u ondašnjoj Jugoslaviji. Koja nam se danas čini tako nedokučivo velikom. Zanimljivo da je sve ove godine preživela Kraljevačka (Kraljevska?) verzija u režiji

Dragana Jakovljevića, sadašnjeg pravnik Teatra "Joakim Vujić".

Kao kulturni pisac Milica Novković je, zatim, imala još par premijera u Beogradu: "Brisani pu" u Jugoslovenskom dramskom pozorištu (1980.) i "Zvezda na čelu naroda" u Zvezdara teatru, koje nisu ponovile neponovljivi uspeh "Kamena za pod glavu". Jer je nemoguće ponoviti neponovljivo.

Ova rustična, duhovita, punokrvna drama ušla je svojevremeno u pedeset, pa u deset najboljih drama napisanih na srpskom jeziku, posle Drugog svetkog rata. U međuvremenu imala je i jedno ne baš srećno izvođenje u Beogradskom dramskom pozorištu. Nesrećno, znači da predstava nije imala sreće, a ne da nije bila dobra.

U Zenici je praižveden Milicin neobično zanimljivi i maštoviti tekst "Kokoška Enči preleće Atlantik" (1983.), koji na žalost, drugi teatri nisu stavili na svoj repertoar, zbog čega i dandanas žale neki zaljubljeni reditelji (zaljubljeni u tekst!).

Neprijatnu sudbinu neizvedenog teksta ima njena poetska drama (lirska bajka) "Naš Nikola Tesla" napisana po porudžbini za Pozorište 'Boško Buha', sa namerom da se pripremi za svečano otvaranje rekonstruisane sale, koja je planirana za Teslinu godišnjicu (40 godina, od Teslinog odlaska). Sala još uvek nije rekonstruisana... predstava nije napravljena... prošle su već dve Tesline godišnjice od tada... Nije još izvedena ni savremena drama "Zovite anđele", a koliko je autorke stalo baš do ovog teksta vidi se iz naslova knjige u kojoj je objavljena. Knjiga se zove: "Zovite anđele i druge drame".

Milica Novković radi u Pozorištu Duško Radović, kao dramaturg, a živi na Novom Beogradu. Pre četiri meseca obećala je da će napisati kratku priču za Ludus, ali još nije ispunila obećanje. Čekamo.

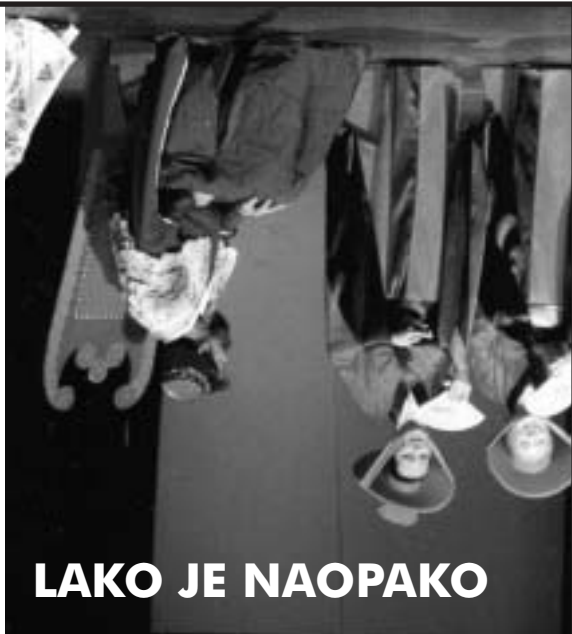
D.K.

STA JE STRAJKA? GDE JE BAJKA!?

Pred premijeru "Snezane i sedam patuljaka" izvođači Pozorišta mladih u Novom Sadu dvadeset minuta su publici, čiju su lepu polovinu sačinjavala DECA, čitali pismo M. Gojković, najavu štrajka i proteste protiv direktora i Upravnog odbora. Sudeći prema graji i plaču, deci se ovaj "reality show" nije mnogo dopao. Premijera koja je, u režiji Marice Vuletić, odigrana posle protesta svidela im se mnogo više. Da li je zloupotreba položaja ako glumci upotrebe scenu i punu salu za rešavanje svojih, bilo kojih pitanja? Zakon daje pravo na štrajk, ali ne daje pravo na maltretiranje publike. Pogotovo dece! Da li bi ovde bilo posla za sud časti?

M. O.

LAKO JE NAOPAKO

Na 40. BITEF-u je u glavnom programu prikazano šesnaest predstava, koje su nesporno dale kvalitetan uvid u različitost savremene teatarske produkcije: od osobnih interpretacija dramske klasike (Čehovljeve "Galeb", reditelja Arpada Šilinga, Molijerov "Don Žuan" u režiji Aleksandra Popovskog, Marivoova "Dvostruka nepostojanost", Dimitrija Černjakova), predstava po savremenom dramskom tekstu ("Jedna i druga" Bota Štrausa, režija Ivica Buljana), preko hibridnih, postdramskih oblika teatarske prakse ("Big in Bombay" Konstance Makras, "Priča o Ronaldu, klovnu iz Mekdonladsa" Rodriga Garsije, "Samo izgleda da sam mrtav" Kirsten Dehlholm), ambijentalnih, graničnih teatarskih oblika ("Kargo Sofija-Beograd" Stefana Kaegija, "Jalova zemlja" Lote van der Berg), do plesnog pozorišta ("Body Remix/Goldberg Variations" Mari Šuinar, "Jezik zidova" Forum za novi ples SNP-a, "Poslednji pejzaž" Jozefa Nađa, "Balet za život" Morisa Bežara).

Komedija "Dvostruka nepostojanost" Pjera Marivoa u interpretaciji reditelja Dimitrija Černjakova (Novosibirski akademski teatar mladih "Globus") postaje ozbiljna, makabrična, psihološka drama, koja analizira probleme opstajanja ljubavi, neverstva, zavodjenja, odnos ljubavi i novca. Glumci veoma uzbudljivo, snoviđenjski usporeno oblikuju likove, kao da su u nekom odsećenom, vakuumskom prostoru, dok ih publika posmatra skoro voajerski, što će posebno ubedljiv smisao dobiti na samom kraju ove izuzetno zanimljive predstave. "Galeb" Arpada Šilinga, u izvođenju teatra "Kretakor" iz Budimpešte je vrlo osobena, sasvim ogoljena, deteatralizovana interpretacija Čehova, skoro bez scenografije, fokusirana na glumačku virtuoznost. Svakodnevno obučeni (farmerke, majice), bez posebne šminke, izvođači u startu redukuju scensku iluziju. To brehtovsko ukidanje iluzije biće produbljivano i tokom predstave, kada se glumci, često, obraćaju publici, tražeći od nje olovku, na primer, ili kada najavljuju krajeve, odnosno početke činova, pauze, itd.

"Sizve Banzi je mrtav", prema tekstu Atola Fugarta, u režiji Piter Bruka, a u produkciji "Théâtre des Bouffes du Nord" je predstava koja se bavi problemom identiteta u savremenom društvu, obeleženom stalnim etničkim sukobima, sa jedne, i problemom asimilacije emigranata, sa druge strane. Dva glumca vrlo inspirisano, posvećeno i ubedljivo igraju ovu filozofsko-političku dramu. Habib Dembele oblikuje Stajlsa, koji je u prvoj polovini predstave sam na sceni; on je nepokolebljivo optimističan, bez obzira na sumornu realnost, pri čemu je igra glumca izrazito karikaturna, fizički naglašena, blisko igri izvođača komedije del arte i prakse stand-up komičara. Pičo Vomba Konga stvara lik Sizve Banzija kao totalnu Stajlsovu suprotnost, dirljivo poštenog i naivnog, vidno uplašenog, zbunjenog i nesigurnog. Njegova igra je više realistički koncipirana, psihološki profilisanija, fizički svedenija. "Sizve Banzi je mrtav" Pitera Bruka je kamerna predstava nesporno značajne teme, glumački izvesno impresivna, ali istovremeno i mnogo puta viđena, i u tom smislu ni po čemu

zaista specifična eksploatacija ove problematike.

"Jedna i druga", prema tekstu Bota Štrausa, u režiji Ivica Buljana, a u izvođenju Slovenskog mladinskog gledališta iz Ljubljane, fragmentarna je predstava koja analizira postblokovsko društvo, gubitke ideala i nada, odnose u disfunkcionalnim porodicama, usamljenost i teškoće u emotivnoj komunikaciji, probleme mazohizma i incesta, odnose između polova, itd. Predstava je postavljena u maniru pop arta, sa jasnom idejom ironične dekonstrukcije masmedijske svakodnevnice. Izgled scene (Numen) i kostima (Ana Savić-Gecan) karakteriše retro stilizacija. Ironičnu bazu predstave, osim kič dizajna, stvara i teatralan ples izvođača, koji prati njihove songove, kao i prisutvo dva naratora. Ipak, i pored velikog potencijala teksta, kao i zanimljivog, i vrlo čvrstog rediteljskog koncepta, predstava u celini ne ispunjava očekivanja zbog blede i neubedljive postavke likova. Glumci ih stvaraju između realizma, kada uobličavaju njihove lične tragedije, i teatralnosti, kada dekonstruišu klišeje pop kulture. Pri tome, njihova igra ni u jednom ni u drugom obliku najčešće nije dovoljno sugestivna, izoštrena ni efektna, zbog čega nesumnjivo zanimljive ideje u velikom broju slučajeva ne uspevaju da zaista dopru do publike.

"Priča o Ronaldu, klovnu iz Mekdonladsa", prema tekstu i u režiji Rodriga Garsije (La Carniceria teatro) je senzualna, eksplicitna, in-her-face kritika američke kulture, vrednosti, imperijalizma, možda ponekad suviše pamfletska, ali nedvosmisleno značajna predstava, koja konstantno provocira publiku, političkim problemima, sa jedne, kao i pitanjima funkcije umetnosti, sa druge strane. "Samo izgleda da sam mrtav" danske trupe Hotel Pro Forma, u režiji Kirsten Dehlholm, je prevashodno muzička predstava, čija je glavna tema naličje života Hansa Kristijana Anderse na, tretman njegovih brojnih pesmija i paranoja. Reč je o vizuelno i muzički fascinantnoj predstavi, vrlo poetičnoj, raskošnoj na planu forme, posebno u smislu ispitivanja odnosa između prostora i izvođača, pokreta i muzike, svetla i muzike. Njen značenjski plan je, međutim, znatno oskudniji, ali je ta činjenica bazično pojednostavljene spektakularnosti u principu opravdana, jer je predstava realizovana kao omaž Hansu Kristijanu, inspirisan prošlogodišnjim jubilejem.

Predstavu "Cirkus istorija" Sonje Vukićević čini spektakularno izvođenje fragmenata iz Šekspirovih tragedija, kao i delova eseja "Kraljevi" Jana Kota o Šekspirovoj dramskoj interpretaciji istorije. Ovaj esej na neki način predstavlja idejnu srž predstave, u smislu toga da su svi njeni fragmenti idejno objedinjeni Kotovom tezom o "Velikom Mehanizmu", specifičnoj šemi u Šekspirovim političkim tragedijama, koja se primarno odnosi na neumoljivu repetitivnost ubijanja, sa ciljem dolaska na vlast. Vrlo stilizovano obučeni, na ogoljenoj sceni, glumci veoma energično igraju Šekspirove vladare zaslepljene vlašću: Tita Andronika (Mira Đurđević), Magbeta (Branislav Lečić), Ričarda Trećeg (Hristina Popović Mijin), Lira (Dragan Mićanović), Hamleta (Anita Mančić). Različita muzika u predstavi (Nik Kejev, Johan Štraus), mađioničarski trikovi, kao i senzacionalne cirkuske vratolomi-

je, jesu sredstva u oblikovanju brehtovske baze predstave. Predstava je koncipirana i kao neka vrsta rituala, zbog toga što cela publika nosi bele mantile, koje dobija na ulazu, kao i zato što joj se nudi hrana i piće, koje ona konzumira tokom predstave; ritualni aspekt je važan jer naglašava ideju o istorijskoj cirkularnosti činjenja zla u funkciji osvajanja vlasti.

"Big In Bombay" u režiji Konstance Makras, a u izvođenju kompanije "Dorkypark" iz Berlina je predstava koja bi se mogla definisati kao "postdramska" (Hans-Thies Lehmann), uzimajući u obzir odsustvo linearne naracije, odnosno njenu drastičnu fragmentarnost, nepostojanje fiksnih i konkretnijih likova, upotrebu songova, plesa, video materijala, itd. Neka vrsta ironične replike na filmove holivudske produkcije, predstava inicira niz značajnih pitanja: problem opsesije slavom i uspehom u savremenom društvu, političku korupciju, strah od terorizma, pitanja polnih, nacionalnih, etničkih identiteta, itd. Društenopolitički problemi su posebno efektno prezentovani putem jednog monologa, koji glumac izgovara prebrzo, mehanički, bezlično, čime se sa jedne strane izbegava njihova patetizacija, dok je istovremeno uspešno reflektovan jedan inherentan, sveprisutan haos i shizofrenost.

Centralno mesto igre je jedna čekaonica, na sceni vizuelno atraktivno predstavljena, kao kutija providnih zidova sa kliznim frontalnim vratima, koja može da predstavlja čekaonicu na aerodromu, ili čekaonicu za neku audiciju, itd. Obučeni u prešarenu, trash odeću, glumci najčešće igraju karikaturna, plastično. Ukupno posmatrano, "Big in Bombay" veoma uspešno uspostavlja kompleksan, ambivalentno kritički odnos prema idiomima popularne kulture, kao i prema bitnim društvenim problemima, zbog čega je verovatno najbolja predstava prikazana na ovogodišnjem festivalu.

"Jalova zemlja" rediteljke Lote van den Berg je neverbalna, ambijentalna predstava, inspirisana prozom J.M. Kucija, karakterističnoj po autentičnim prikazima južnoafričke distopije, odnosno, univerzalnom i dijalektičnom slikanju života usamljenih ljudi, često uhvaćenih u košmarnu vrtoglavicu kriminala, nasilja, smrti. Devet sasvim dezorijentisanih, uplašanih i tužnih ljudi polako se pojavljuju na sceni, ogromnom peskovitom prostoru, a kao proizvod njihove zbunjenosti, u susretima se ispoljavaju nasilje, agresija, mržnja, silovanja i ubistva, čime autori oblikuju prilično sumornu sliku ljudske prirode. Izvedena na otvorenom prostoru Ade Huje, predstava je u beznadežnim tumananjima ljudskih otkrila čistu poeziju.

Izvođači predstave "Kargo Sofija-Beograd" Stefana Kaegija su vozači kamiona iz Bugarske, Vencislav i Slavko, koji u ovoj formalno provokativnoj predstavi uglavnom ne glume, već, blisko televizijskim reality show programima, odnosno dokumentarnim emisijama, govore o svojim životima, ličnim, kao i profesionalnim. Smeštena u ogromnoj unutrašnjosti njihovog teretnog kamiona, vozeći se beogradskim ulicama, publika ih auditivno i vizuelno prati putem direktnog digitalnog prenosa. Ovi live prikazi njihovih razgovora kombinuju se sa snimljenim video materijalima sa ranijih putovanja, kao i natpisima o korumpiranoj istoriji transportnih kompanija. Takođe, "zavesa" na kamionskom prozoru, koja se nalazi između

Priča o Ronaldu, klovnu iz Mekdonladsa (Foto: Đorđe Tomić)

Galeb

Cirkus istorija

publike i grada-pozornice, u najvećem delu predstave je podignuta, te marginalizovani delovi Beograda postaju specifičan teatarski prostor. Predstava "Kargo Sofija-Beograd" je vanredno zanimljiv,

eksperimentalan, hibridan teatarski oblik, čiji je glavni cilj ispitivanje granica teatralnosti, odnosno veze između stvarnosti i pozorišta.

Ana Tasić

O MENADŽERU I PRODUCENTU - UOPŠTE

RAZMENA GOSTOVANJA ATELJEJA 212 I SVETA

Lari Zapija režirao je "Hamleta u Mrduši donjoj" Ive Brešana sa kojim u oktobru Riječko kazalište gostuje u Ateljeju 212. Slovensko narodno gledalište iz Ljubljane gostovao sa predstavom "Alamut" u režiji Dušana Jovanovića. Atelje putuje u Milhajm, gde će sa predstavom "Smrtonosna motoristika" Aleksandra Popovića, učestvovati na proslavi 25. godišnjice Ruskog teatra Roberta Čulija. Sa Berhardovim "Trgom heroja" gostovao u Beču. Uspostavljena je ekskluzivna saradnja sa teatrom Radeta Šerbedžije "Ulisis" sa Briona, koje će se u Ateljeju predstaviti, u novembru, svojim najnovijim ostvarenjem "Tesla".

D.K.

RADOVAN III - TRI PUTA U TORONTU

"Radovan III" Dušana Kovavačevića u izvođenju Ateljeja 212, bio je centralni događaj ovogodišnjih "Dana srpske kulture" u Kanadi. Zbog velikog interesovanja publike izvođen je tri dana za redom na sceni pozorišta "Izabel Bader" u Torontu. Kanadska publika oduševljena je pozdravila glumce Goricu Popović, Anitu Mančić, Baneta Zeremskog, Feđu Stojanovića, Miodraga Krstovića, Dragana Đukića, Nebojšu Ilića i, naravno Branimira Brstinu u naslovnoj ulozi i u ulozi reditelja. Posle kulturne prazvedbe ovog teksta, koju je u Ateljeju 212, godinama igrao slavni Zoran Radmilović, u režiji Ljubomira Draškovića, mnogi su smatrali da je prevelika hrabrost raditi ponovo Radovana, sa drugom podelom. Pogotovo što je svojevrstveno neslavno prošao pokušaj Dejana Mijača da ponovi uspeh sa Vojom Brajevićem u naslovnoj ulozi, na sceni Kult teatra. Publika je, međutim, i ovu novu verziju Ateljeja 212 prihvatila sa radošću, te je ona već prešla četrdeseto izvođenje. Osim njih u Torontu su nastupili i baletski umetnici beogradskog Narodnog pozorišta sa predstavom "Ko to tamo peva".

D.K.

UŽIČKI ZAOKRET KA ZAVIČAJU

Upravo započeta pozorišna sezona 2006/07. biće u Užičkom teatru posvećena otkrivanju i plasiranju zavičajnih autora i reditelja, te daljem usavršavanju i plasmanu sopstvenog glumačkog ansambla, objavili su, na početku 61. sezone, upravnik užičkog pozorišta, Zoran Stamatović, i umetnički direktor Nemanja Ranković. U skladu sa takvom repertoarskom politikom priprema se drama Stiva Tešića, Užičanina poznatijeg u svetu nego kod nas, koja nosi naslov "Umetnost i dokolica", a režira je umetnički direktor Nemanja Ranković (takođe Užičanin). Prazvedbu ove drame izvešće glumci užičkog pozorišta, premijerno do kraja 2006. godine.

Posle ovoga sledi rad na delu Milutina Uskokovića, tvorca savremenog srpskog romana, takođe Užičanina. Publika će videti

premijeru njegovog dela "Došljaci" za čije će osavremenjenje i prilagodavanje našem vremenu biti angažovan neko od mladih dramaturga. Stamatović kaže da je tekst malo arhaičan, ali vrlo aktuelan i da je samo potrebno "novo čitanje". Ovo će biti dva udarna projekta nastupajuće sezone.

Takođe nastavljaju i međunarodnu saradnju. Planiran je projekat se izraelskom rediteljkom Rinom Jerusalmi, koja je do sada uspešno radila u Berlinu, Londonu i Tel Avivu. Za sada nije precizirano šta će Rina Jerusalmi režirati u Užicu.

U duhu saradnje sa mladim dramskim autorima planirana je prazvedba "Gardanus" Gorana Ibrajtera, koju bi režirao Ljubodrag Majera.

Početkom septembra profesor Brus Kirla, reditelj muzičkih predstava iz SAD-a održao je, za užičke i druge glumce, radionicu o glumi u mjuziklu, zbog čega se Užičani nada-

ju da će možda uskoro imati na svojoj sceni i mjuzikl. Čemu bi se publika sigurno obradovala.

Osim toga Užički teatar pozabaviće se, prvi put organizovano, i predstavama za decu. Istina, imao je ovaj teatar i ranije predstava namenjenih najmlađoj publici, ali su ih ranije obično pravili užički glumci na sopstvenu inicijativu. Od ove sezone time će se planski baviti i uprava teatra, jer je ustanovljeno da mladi Užičani vole teatar i da je posao pozorišta između ostalog da formira svoju publiku.

Od 13. do 20. novembra 2006. održaće se u užičkom teatru 11. Jugoslovenski pozorišni festival. Predlog selekcije za ovaj festival selektorka Maša Jeremić već je predala Savetu festivala, koji će uskoro doneti konačnu odluku o učesnicima.

D.K.

va određenu nameru, predlog, skicu, nacrt, plan i sl.

"Projekat je ideja osmišljena u vidu procesa koji nas vodi do određenog rezultata."²

U poslovnom smislu, *projekat* je jasno definisan i pripremljen plan sa svim razrađenim detaljima od ideje do konačne realizacije - cilja.

"Realizacija složenog organizacionog projekta, sa jedinstvenim programom i simultanim učešćem većeg broja funkcionalno različitih organizacionih jedinica sa visoko stručnim kadrovskim profilima, u okviru raspoloživih resursa i utvrđenog roka završetka radova, zahteva adaptivnu strukturu organizovanja, fleksibilnost u funkcionisanju i upravljanju, kao i efikasnu kontrolu izvršavanja zadataka. Ove zadatke ne može uspešno da sprovede linijska sektorska organizacija sa strogo formulisanom nadležnošću i krutim hijerarhijskim odnosima rukovođenja. Naime, za svaki poduhvat koji predstavlja posebnu proizvodno-tehnološku celinu, neophodno je da se obrazuje poseban tim (ekipa)..."

Pod projektom se podrazumeva celovit poduhvat čiji je cilj utvrđen i date opšte karakteristike."³

U pozorištu *projekat* podrazumeva skup jasno definisanih planova za realizaciju određene pozorišne ideje. Najčešće je to *pozorišna predstava*, a može da bude još i projekat za određenu sezonu, projekat pozorišnog festivala, projekat gostovanja i sl.

Menadžerski pristup u timskom radu se sprovodi kroz: znanje, stručnost, veštinu, kreativnost, kooperativnost, harmoničnost, agilnost, poštovanje hijerarhije i dr, a obuhvata oblasti od ideje, preko istraživanja, koncipiranja, planiranja, operacionalizacije, realizacije, upravljanja do analize. To je poslovni princip koji može da se nazove *menadžerska delatnost*.

Menadžerska delatnost u savremenom pozorištu podrazumeva moderan i kreativan pristup u preraspodeli zadataka i obaveza u svim oblicima pozorišnog organizovanja i upravljanja, od operativca - organizatora u predstavi, preko stručnjaka za vođenje poslova - menadžera produkcije, finansijskog menadžera, marketing menadžera, tehničkog menadžera i dr, pa menadžera stručnjaka za rukovođenje - direktora sektora, generalnog menadžera, do upravnika pozorišta i ministra za kulturu.

Menadžerska delatnost podrazumeva *timski rad* koji u procesu realizacije poštuje menadžerski princip poslovanja. Poslove relizuju operativne grupe kojima rukovode obrazovani, agilni i kooperativni stručnjaci - menadžeri, sa zajedničkim ciljem - realizacija nekog projekta.

Projekat je izraz latinskog porekla - *projectus*, a u opštem smislu podrazume-

va *generalnog menadžera*, do upravnika pozorišta i ministra za kulturu.

U osnovi menadžerskog rada je timski, kompatibilni, kooperativni, harmonični i operativni pristup, spreman na brze promene i prilagođavanje novonastalim situacijama i na hitro rešavanje eventualno nastalih problema u toku realizacije projekata.

Rukovođenjem ovog oblika organizovanja bavi se agilni i stručni menadžment. Agilni u smislu vizije, ideje, inicijative i realizacije, a stručni u smislu pravilnog obrazovanja, sticanja znanja i veština u neposrednom angžovanju i radnom iskustvu.

Pozorište kao specifičan oblik scenske delatnosti koje u svojoj organizovanosti sadrži više oblika uže specifičnih i stručnih, a pritom uzajamno uslovljenih i kompatibilnih aktivnosti (umetnička, tehnička, administrativna, proizvodna, prikazivačka,...), izražava osobenost u organizaciji, upravljanju i rukovođenju.

Najkreativniji menadžeri trebalo bi da budu *producenti*.

"*Producent* je neko ko ima ukupnu kontrolu nad pripremanjem filma, pozorišne predstave ili televizijske emisije, a da se pritom ne bavi režiranjem istih."⁴

Producent u pozorištu je stručno i kreativno lice sa menadžerskim sposobnostima, koje je u obavezi da stvori sve umetničke, tehničke i administrativne preduslove da projekat za koji je odgovoran nesmetano, kvalitetno i u roku bude realizovan. Znači, producent je odgovoran za realizaciju određenog dela projekta, npr. *izvršni producent projekta* je odgovoran za celokupni projekat, a *producent predstave* samo za realizaciju predstave. Producenti na odgovornim mestima i važnim ulogama u pozorištu su uglavnom članovi uprave, tj. uključeni su u *menadžment pozorišta*.

¹ LONGMAN Dictionaru of Contemporary English, Longman group, London, 2000.

² Milena Dragičević Šešić, Branimir Stojković, *Kultura - menadžment, animacija, marketing*, Clio, Beograd, 2000, str. 96.

³ Danka Muždeka Mandžuka, *Projektna organizacija u pozorištu*, FDU, Beograd 2000, str. 34.

⁴ LONGMAN Dictionaru of Contemporary English, Longman group, London, 2000

Mr. Milovan Zdravković

Anketa: šta je menadžer?

Osoba koja se u kompaniji bavi planiranjem, organizovanjem, motivacijom, kontrolom, tj. procesom upravljanja.

Saradnik u nastavi, 25 god

Glavni lik! Faca, ono... Bog i batina u firmi!

Srednjoškolac

JUBILARNA, 60-TA SEZONA BEOGRADSKOG DRAMSKOG POZORIŠTA

Razgovor sa upravnikom, Nebojšom Bradićem

Da li se repertoarska politika Beogradskog dramskog pozorišta menja u ovoj sezoni u odnosu na prethodne, i u kojoj meri ste kao prvi čovek kuće, u mogućnosti da komunicirate sa gradskim vlastima u cilju poboljšanja budžeta za narednu sezonu, a koliko uspevate da doprete do sponzora?

Repertoar planiran za sezonu 2006/2007. Beogradskog dramskog pozorišta vezuje se na specifičan način za proslavu 60 godina od osnivanja Kuće. Počeci teatra na Crvenom krstu bili su obeleženi hrabrošću mladog ansambla da se suoči sa novom dramaturgijom posleratnog sveta, dramaturgijom tzv. "neudobnog pozorišta" (termin Hauarda Stajna), koja se kroz komade Milera, Olbija, Vilijemsa, O'Nila suočavala sa zabludama i predrasudama civilizacije čija su sva načela doživela kolaps tokom svetskog rata. Nastavljajući repertoarsku tendenciju započetu 2001. godine, BDP predstavlja nove ili nepoznate komade stranih i domaćih autora, koji se bez iluzija, hrabro bave ključnim dilemama savremenog čoveka - od teze da nema nevinih, preko nepostojanja istine i morala, do zabluda o individualnoj slobodi i pravu na izbor. Suština je u preispitivanju - intimnom, sociološkom, kulturološkom, pa i semiotičkom, tekovina XX veka sa kojima je civilizacija i Zapada i Istoka ušla u XXI vek, a ključ razumevanja svakako se nalazi u prelomnim šezdesetom godinama, vremenu razbijanja tabua konformizma, sa jedne i totalitarnog unitarizma, sa druge strane Čelične zavese. Upravo tu leži veza između Zlatnog doba jednog mladog teatra s početka 50'tih i savremenog, novog literarnog pozorišta koju novi repertoar Beogradskog dramskog pokušava da pokaže.

Što se tiče budžetskih mogućnosti, mi računamo da će veličina i značaj repertoara Beogradskog dramskog pozorišta u sezoni jubileja privući nove sponzore da, uz postojeću podršku javnih vlasti, učine nove pozorišne događaje još uzbudljivijim i privlačnijim.

S obzirom da gradske strukture ne dozvoljavaju zapošljavanje novih, mladih glumaca, kako se u pravnom smislu snalazite prilikom angažovanja umetnika?

Problem angažovanja novih mladih glumaca kao i glumačkih "zvezda" predstavlja poseban izazov za svaku pozorišnu upravu. Mi se trudimo da izađemo u susret autorskim zahtevima projekata, da istovremeno obezbedimo ravnotežu stalnog sastava ansambla i da uvedemo nova imena. To ne ide uvek lako jer presudnu reč u kreiranju glumačkih podela imaju reditelji. Što se

zakonodavstva tiče, tu stvari nisu napredovale, pa su odluke gradskih vlasti i dalje obavezujuće.

Da li mislite da će kod nas uskoro u potpunosti zavladati princip kratkoročnih ugovora prilikom angažovanja umetnika, kao na Zapadu?

Mislom da će to postati neminovnost. U Francuskoj, koja ima razvijenu pozorišnu kulturu i tradiciju državne brige o kulturi, ima svega 60 stalno zaposlenih glumaca. U pozorištima je povremenim ugovorima angažovano više od 15 000 glumaca. Slično je i u mnogim drugim pozorišnim zemljama u kojima je status stalno zaposlenih prevaziđen. Donošenjem Zakona o pozorištu, kod nas će se osloboditi prostor za stvaralaštvo. Sa ovim Zakonom se, na žalost, kasni. No, bolje i dockan nego nikad, jer će u suprotnom mnoge odluke biti iznuđene: budžetskog novca za kulturu će biti sve manje i "kresanja" će veoma uticati na finalni proizvod. Država će garantovati opstanak pozorišta, što podrazumeva personal i zgrade, ali će sve manje para biti za delatnost.

Da li je prošlo vreme 'tavorenja' u pozorištu do penzije, bez konkretnog angažmana? Kako rešavate situacije starijih glumaca u Vašem pozorištu koji godinama nemaju glumački zadatak?

Sadašnje stanje stvari smatram ostatkom birokratskog etatističkog modela i prelaznom pojavom tranzicije. Mnogi zaposleni nisu svesni trenutka u kojima se nalaze naše institucije. Umetnicima se, uostalom, ne može zameriti što uglavnom prepoznaju svoje interese koje nastoje da artikulišu i brane. Budući da problem uposlenosti dela glumačkog ansambla postoji u Beogradskom dramskom pozorištu više godina, prirodno se postavlja pitanje statusa onih koji ne rade. Razumem njihovu ugroženost i potrebu da to glasno izražavaju kao preventivu za vreme koje će neminovno doći. Taj problem će rešavati ugovori i socijalni programi.

Desetog oktobra je prva premijera u sezoni, 'Ljubav itd'. O kakvom je komadu reč?

Radi se o svojevrsnom nastavku kulturne predstave "Troje" koju je po tekstu Džulijana Barnsa pre tri sezone na Novu scenu Beogradskog dramskog pozorišta postavila Milena Pavlović. Ovoga puta Barnsovi junaci su u krizi srednjih godina i u nužnim preispitivanjima ljubavi, prijateljstva, odanosti... Ista je glumačka ekipa i očekujemo da će predstava biti lepo igrana i gledana. S obzirom na predstojeći jubilej, šest decenija postojanja ove ugledne pozorišne kuće, planirano je i nekoliko novih projekata na Velikoj i Novoj sceni.

Tom Stopard, 'Rock&Roll' (20 lica, žanr - drama)

Najnoviji komad ovog britanskog pisca, češkog porekla, izveden je najpre juna ove godine u Rojal Kortu u Londonu, da bi mesec dana kasnije premijeru imao i na Vest Endu, u Pozorištu Djuk of Jork. Vrtoglav uspeh drame može se povezati sa činjenicom da pisac beskompromisno vivisekira sociološki i kulturološki značaj rock&roll-a u rušenju bedema "čelične zavese", ali i intimnog, psihološkog osećanja izolacije i otuđenosti u društvu koje ukida individualnu slobodu mišljenja, izražavanja, stvaranja. Polazeći od Hvelovih eseja, njegove teze da su i kapitalizam i komunizam sebične društvene forme koje vode ka globalnom totalitarizmu, ispitujući period u češkoj istoriji između Praškog proleća i Plišane revolucije, Stopard u suštini postavlja intimnu, u nekim elementima i autobiografsku dramu svog junaka Jana o potrebi da se "živi istina" - bez uzamaka i kompromisa. Rock&roll je zapravo samo sredstvo da se stigne do srži psihološkog, filozofskog, književnog, sociološkog i etičkog profila vremena kojim se bavi pisac.

Drago Jančar - 'Laka konjica' (9 lica, žanr - drama)

Praizvedba naručenog komada slovenačkog pisca. Novo vreme je vreme u kome je najvažnije sticati moć i ubirati profit. Ono zahteva i nove ljude - "laku konjicu": brze da slažu, spretni da zgrabe, lake na moralu, lukave da dođu do cilja bez obzira na sredstva, one koji uvek hoće više (ili je bolje reći: kojima nikad nije dovoljno), a hoće i tuđe. Na pitanja da li je (i koliko daleko) moguće uteći lakoj konjici i da li je "Božije oko" samo ilustracija na fresci ili zaista "odozgo" motri na sve, odgovara komad Draga Jančara.

Robert Muzil - 'Zanesenjaci' (8 lica, žanr - drama)

Često poreden sa Prustom, ovaj predratni austrijski pisac (1880-1942.), baveći se utopijskim prilazom ljudskoj prirodi, kroz suptilnu psihološku analizu, pokušavao je kroz forme romana, dnevnika i dve drame, da prouči načine pokušaja savremenog čoveka da se izbori sa promenama u civilizaciji, svetu koji ga okružuje. "Zanesenjaci" su napisani 1921. godine, i nisu imali velikog uspeha, za razliku od zapadno-nemačkog istoimenog filma snimljenog 1985. godine, što nije nelogično s obzirom da pisac kroz 24.časovnu seansu jednog zimskog dana u vili u predgrađu Berlina, beleži, sukobljava i otvara privatne i univerzalne probleme modernog čoveka - petoro aktera razgovaraju na temu otuđenja, kolizije životnih stavova i stilova, smisla postojanja - danas veoma opterećujuće i česte dileme.

Goran Marković - 'Male tajne' (14 lica, žanr - drama)

Pisac i reditelj u svom dobro poznatom maniru kombinovanja dokumentarističkog materijala, biografskih priča i fikcije, prati sagu o nastajanju jednog modernog pozorišta. Inspiraciju nalazi u sudbinama grupe teatarskih zanesenjaka koji neposredno pred II Svetski rat, tokom okupacije i najzad u vreme ustanovljavanja komunizma započinju i ostvaruju životni projekat TEATRA KAO PROCESA, pokazujući kako interferencije politike, svakodnevnih bede i životne prepreke, teško da prave umetnike mogu da udalje od onog što im je sudbina predodredila. Lako se prepoznaje u osnovi priča o nastajanju nukleusa iz kog je kao prvo moderno pozorište nastalo Beogradsko dramsko. Komad je naručen povodom jubileja Kuće.

Vitold Gombrović/ Jerži Jaročki - 'Kosmos' (12 lica, žanr - drama)

Poslednji roman Vitolda Gombrovića dramatisovao je Jerži Jaročki - koristeći

Nebojša Bradić (Foto: Đorđe Tomić)

postojeće elemente detektivske priče, on u makabričnoj atmosferi propalog letovanja dvojice studenata u Zakopanima, istražuje značenje i smisao jezika, vere u slobodu izbora, pokušaje da se uredi psihološki kaos u glavi savremenog čoveka. Ovo je priča bez logičnog razrešenja i izlaza, i ostavlja gledaoca u dilemi ima li ih uopšte.

Edvard Olbi - 'Koža' (4 lica, žanr - tragi-komedija)

Nagrađen 2002. godine 'Tonijem', ovaj komad Edvarda Olbija podsetio je kritičare na njegove početke ("Ko se boji Virdžinije Vulf"), ali i Pirandela - "Šest lica traže pisca". Mada počinje kao uobičajena priča o krizi srednjeg doba čuvenog arhitekta i introspektivne zapitanosti o identitetu, ova drama prerasta uobičajenu psihološku ravan zapitanosti o udobnom životu i uspehu, i postaje uznemiravajuća ispovest poremećenog uma. Savršen brak se pred očima gledalaca raspada kroz mučno priznanje arhitekta o preljubi, koju je učinio posle 22 godine braka - sa kozom.

Sanja Domazet - 'Disharmonija' (žanr - poetska drama)

Predstava je planirana kao koprodukcija sa Domom kulture Čačak, a povod je 125 godina od rođenja Vladislava Petkovića Disa. Glavni lik ove tragedije je najizrazitiji predstavnik "ukletih pesnika" u srpskom modernizmu, "hodlerovcu" po pesničkoj orijentaciji, koji nipošto ne može da se uklopi u svet koji ga okružuje, čak ni kad se taj svet nalazi u graničnim, ratnim situacijama, o ljubavi i nemogućnosti njenog ostvarenja, o splinu i najnižim strastima koje će se odigravati u potpalublu lađe "Italija" 1917. godine, ali i o ratu kao sudbini srpskog naroda, baš kao i o slovenskom snu o raju na zemlji i pobedi, koji se neminovno završava neuspehom.

NOVA SCENA

Konor Mekserson - 'Blistavi grad' (4 lica, žanr - drama)

Novi komad savremenog irskog dramatičara Konora Meksersona, iznova je priča o duhovima - krivice. U pitanju je bliska, intimna, urbana, ljudska drama iz ordinacije psihoterapeuta (bivšeg sveštenika) - i njegova lična i njegovog pacijenta, a problem je u uočavanju realnosti, bremenu krivice zbog prevare, izdaje, želje za životom, seksualne orijentacije.

Neenad Jovanović - 'Ogled o zidu' (6 lica, žanr - drama)

Neobična priča o krizi četrdesetih, bračnom paru čiji se brak rastače pod uplivom svakodnevnih rasprava, a rascjep međusobnog nepoverenja raste kao i neobjašnjiva rupa u zidu prema komšijskom stanu - znak da će se sve u šta su verovali srušiti, izgubiti u crnoj rupi egzistencijalnih nedoumica.

Peter Handke - 'Podzemni bluz' (2+8 lica, žanr - ispovedna drama)

Napisan u neobičajenoj formi monologa Divljeg čoveka - Bundžije - Kontraša - Narodnog neprijatelja tokom vožnje metroom kroz podzemlje duše savremenog čoveka, ovaj komad zapravo

je obračun sa svim zabludama civilizacije - od opterećenja lepotom, vere u razum, individualne slobode, progres, religije, multikulturalizam, značaj inteligencije i intelektualaca, elite. Mračna, nihilistička vizija današnjice, najblaže rečeno je uznemiravajuća po otrovu gorčine koju nosi.

Matijaž Zupančič - 'Razred' (7 lica, žanr - farsa)

Pisac koristi farsičnu situaciju kursa za prekvalifikaciju zaposlenih u uspešnom preduzeću, kako bi pokazao svu besmislenost terminološkog ispiranja mozga u tranzicionom pokušaju da se svest ljudi prilagodi visokim standardima zapadnog društva. Individua se gubi, kao i pojedinačna osećanja, sloboda, ljudski kvaliteti, a atavizmi prethodnog socijalističkog perioda u sukobu sa mentalnim deformacijama u društvu u kome su bitni samo učinak i uspeh, dovode do ponižavajuće travestije osnova humanosti.

Nakon velikog uspeha predstave 'Mala trilogija smrti' na Festivalu u Istanbulu, da li planirate uskoro, još neko učešće na festivalu, ili gostovanje?

Planovi za novu sezonu su veoma ambiciozni, a pozivi već stižu. Nastavljamo sa komunikacijama i saradnjom u regionu. Pored nastupa na festivalima posebno su nam zanimljivi zajednički projekti. U planu su koprodukcije sa bugarskim i rumunskim teatrima, sa festivalom MES... Ići ćemo u Moskvu, Izrael, Albaniju, Sloveniju i - u Istanbul.

Beogradsko dramsko pozorište je osvojilo nagradu 'Superbrands Srbije 2006'. u kategoriji kultura i zabava. Kakvo je zapravo to priznanje, i u kojoj meri doprinosi imidžu kuće?

Današnja publika oseća potrebu za jačim doživljajem pozorišta. Otvaranjem mogućnosti dvostruke komunikacije sa postojećom i potencijalnom publikom i javnošću, doživljaj pozorišta može postati snažniji, puniji, značajniji. Glas, kritika, ideja koja dolazi "sa one strane rampe" proširuje kreativne mogućnosti i daje novi kvalitet pozorištu. Verujem da je, uvrščivanjem među Superbrandove Srbije, uočen i prepoznat doprinos, profil i potencijal Beogradskog dramskog pozorišta.

Imate odlično ažuriran i moderno dizajniran sajt. U kojoj meri vodite računa o medijskom predstavljanju pozorišta, i da li imate tim umetnika koji se bavi predstavljanjem kuće u javnosti?

Novo vreme traži nove načine komunikacije. Mi želimo da postignemo da se Beogradsko dramsko pozorište percipira kao: otvoreno, savremeno, angažovano pozorište, pozorište otvorenog duha koje je otvoreno za promene, otvoreno za nove, neobične projekte, otvoreno da da šansu, nezavisnim projektima. Otvorenost je dragocena zato što daje novi kvalitet u umetničkom smislu, daje značaj publici i njenim potrebama. Zbog toga, uz tim Beogradskog dramskog pozorišta, angažujemo i mlade kreativce koji svojim doprinosom približavaju pozorište postavljenim ciljevima.

Anita Panić

Transilvanija

POZORIŠNI FESTIVAL - MLADENOVAC 2006.

Mladenovac je ponovo dobio svoj pozorišni Festival, TEATAR U JEDNOM DEJSTVU. Nakon skoro deceniju pauze, nastavlja se život, ovog, nekada veoma uspešnog festivala koji je postojao 22. godine u kontinuitetu. Savet u sastavu: teatrolog dr Zoran Jovanović, predsednik, Dušan Stojković, Saša Marković, Slobodan Radović, Vladimir Arsić, Jasmina Čabrilo i Bojan Babić kao članovi saveta, doprineli su ideji o obnavljanju ove značajne manifestacije. U periodu od 2. do 8.10.2006. Mladenovčani su uživali u glumačkim bravurama šest teataru, a u, kako su potvrdili i glumci, i mnogobrojni gledaoci, odličnoj selekciji Dragane Bošković. "Nadam se kao Mladenovčanka, i kao pozorišni čovek, da će ponovo pokretanje pozorišnog festivala u Mladenovcu zapaliti iskru u autentičnom pozorišnom istraživanju u Mladenovcu, i da će ona razgoreti vatru nekog novog pozorišta koje će imati znak našeg grada." rekla je, na početku ovog značajnog tetaraskog događaja, selektor, Dragana Bošković. Zavesa na sceni je svečano podignuta i desila se nedelja pozorišne čarolije, koja je Mladenovčanima vratila radost, i uživanje u 'izvođenju glumačkih radova', kako je to voleo da kaže veliki glumac, Zoran Radmilović.

Sterijin komediografski opus, u različitim pokušajima istraživanja, i sa profesionalcima i sa amaterima. Tako sam zaista shvatio koliko je Sterija veliki pisac." rekao je reditelj Jakovljević.

Drugi dan festivala bio je u znaku neverbalnog teatra, izvedena je predstava 'Hleba i igara' Slovačkog vojvođanskog pozorišta iz Bačkog Petrovca, u režiji Miroslava Benke, koji i igra u njoj. "Gledajući predstavu, ja je vidim iz konteksta jednog fotografa, koji nam pokazuje svoja snoviđenja, koji se ugrađuju u tu čitavu scensku priču, i povremeno biva zarobljen u njoj. Što se tiče ansambla, pored ostalih imamo sjajnog Zdenka Kozika sa izuzetnom kulturom scenskog pokreta, sjajnom energijom i scenskom prisutnošću." konstatovao je pozorišni kritičar Milan Madarev.

Predstava 'Helverova noć' Ingmara Vilkvista, u režiji mladog sarajevskog reditelja Dina Mustafića, oduševila je Mladenovčane trećeg dana ovog obnovljenog pozorišnog festivala. Jaroslav Švjeršč, pravo je ime poljskog dramskog pisca ovog uzbudljivog komada, koji je preveden na desetak jezika i premijerno izveden u Nemačkoj, V. Britaniji, Bugarskoj i kod nas. Vilkvist uvodi na scenu novi tip junaka-čoveka koji je odbačen od

'Dvije', savremeni komad mlade hrvatske spisateljice Tene Štivičić, a u režiji Snježane Banović, Ateljea 212, odigran je petog pozorišnog festivalskog dana u Mladenovcu. Igraju Svetislav Gončić, Jelena Đokić, Aleksandra Janković i Stela Četković. - "Dvije je priča o pomećenim vrednostima, o otuđivanju, to je verovatno postojalo i u sedamdesetim godinama, i ne znam kada, ali 'ovo' je deo naše stvarnosti"- kaže Aleksandra Janković. Objasnjavajući komad, glumica Jelena Đokić citirala je spisateljicu Tenu Štivičić koja je dala sjajnu floskulu: "One su tako dve cure koje se turaju na SEX & GRAD, samo bez seksa i bez grada. Prosto, to je neki virtuelni svet, koje su one napravile, ne samo one, već i svi u okruženju."

Poslednjeg takmičarskog dana nastupilo je Jugoslovensko dramsko pozorište sa predstavom 'Hadersfeld', autora Uglješe Šejtina u režiji Britanke, Aleks Cizholm. Tragikomičan tekst o otuđenju, o odlasku, o odrastanju, o provinciji i metropoli. "Tako je komad crn i gorak, priča je zaista fantastična, a ono što je najbolje u njemu je priča o mogućem iskušenju." rekao je jedan od junaka komada, glumac Goran Šušljik. Sjajnu glumačku ekipu čine i Vojin Četković, Nebojša Glogovac, Josif Tatić, Damjan Kecojević i Tijana Mladenović. Dva glumca, Glogovac i Šušljik, osnovali su producentsku kuću i započeli su snimanje istoimenog filma, a u režiji debitanta Ivana Živkovića.

Festivalsku atmosferu dvadeset i trećeg, ili nakon pauze, prvog pozorišnog festivala u novom izdanju, u Mladenovcu je ispred Centra za kulturu otkrivena i skulptura poznatog američkog vajara Rafaela Konsuegre, učesnika ovogodišnje likovne kolonije, koji je svoj rad u metalu poklonio gradu Mladenovcu kao znak zahvalnosti za gostoprimstvo.

"Naša želja i svi naponi da, nakon desetogodišnje pauze, oživimo pozorišni festival u Mladenovcu, dobili su svoju pravu satisfakciju, svake večeri puna sala i sjajne reakcije publike na sve predstave, najbolja su potvrda za to. To nam je i bio osnovni motiv-da publici željnoj dobrog pozorišta, pružimo deo onog najboljeg što nudi savremeni teatar danas." izjavio je direktor festivala Saša Marković.

Poslednje večeri pre proglašenja najbolje predstave, publika je uživala u kabareu 'Da, to su bili dani' dva sjajna glumca, Nebojše Dugalića i Borisa Pingovića.

Žiri Pozorišnog festivala Mladenovac 2006 "Teatar u jednom dejstvu", u sastavu: predsednik Nebojša Bradić, reditelj iz Beograda i direktor Beogradskog dramskog pozorišta, i članovi Dragan Petrović Pele, glumac iz Beograda i Dušan Stojković, književni kritičar iz Mladenovca i član Saveta Pozorišnog festivala, nakon što je odgledao sve predstave u takmičarskoj konkurenciji, doneo je jednoglasnu odluku: najbolja predstava na Pozorišnom Festivalu, Mladenovac 2006. je 'HADERSFELD' po tekstu Uglješe Šejtina, u režiji Aleks Cizholm i u produkciji Jugoslovenskog dramskog pozorišta iz Beograda Predstava "Hadersfeld", iskrena i potresna u istoj meri u kojoj je mladalačka i savremena, urađena je po jednom od najznačajnijih tekstova srpske dramaturgije, sa sjajnim glumačkim ansamblom-stav je žirija.

Srpska scena dobila je još jedan uspešan festival, TEATAR U JEDNOM DEJSTVU, a Mladenovčanima je, zapravo, s punim pravom, a na radost svih

ljubitelja pozorišta, ponovo vraćen njihov festival koji je postojao 22. godine i kojeg se mnogi glumci na ovogodišnjem festivalu sećaju sa radošću. A tu radost su činile, ne samo odigrane role u prošlosti na istoj sceni, već i neke ljubavi, osmesi,

vojnički dani, rođaci i sve one divne stvari koje život znače. I to su neki javno priznali Mladenovčanima, kada su ih ove godine pozvali da gostuju sa svojim predstavama. Pa, eto, ima mnogo razloga da ovaj festival nastavi svoj pozorišni život u Mladenovcu. Pre svega, zbog RADOSTI IGRE.

Anita Panić

MONOGRAFIJE

MARIJA CRNOBORI

Priredio Aleksandar Milosavljević
cena: 500 dinara

MATA MILOŠEVIĆ

Priredile:
mr Ksenija Šukuljević - Marković i Olga Savić
cena: 500 dinara

LJILJANA KRSTIĆ

Priredila Ognjenka Milićević
cena: 500 dinara

OLIVERA MARKOVIĆ

Priredio Feliks Pašić
cena: 500 dinara

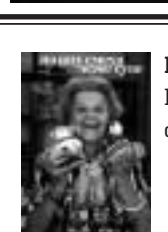
STEVAN ŠALAJIĆ

Priredio Petar Marjanović
cena: 500 dinara

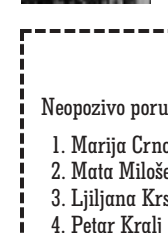
VLASTIMIR ĐUZA STOJILJKOVIĆ

Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

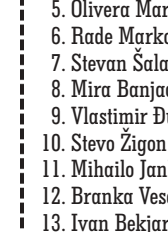
STEVO ŽIGON

Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

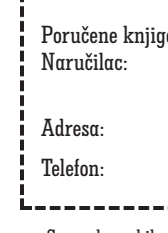
MIHAILO JANKETIĆ

Priredio Veljko Radović
cena: 500 dinara

BRANKA VESELINOVIĆ

Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

IVAN BEKJAREV

Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

PORUDŽBENICA

Neopozivo poručujem pouzecom sledeća izdanja Saveza dramskih umetnika Srbije:

1. Marija Crnobori		primeraka
2. Mata Milošević		primeraka
3. Ljiljana Krstić		primeraka
4. Petar Kralj		primeraka
5. Olivera Marković		primeraka
6. Rade Marković		primeraka
7. Stevan Šalajić		primeraka
8. Mira Banjac		primeraka
9. Vlastimir Đuza Stojiljković		primeraka
10. Stevo Žigon		primeraka
11. Mihailo Janketić		primeraka
12. Branka Veselinović		primeraka
13. Ivan Bekjarev		primeraka

Poručene knjige i PTT troškove platiću poštaru prilikom preuzimanja
Naručilac:

Adresa:

Telefon:

Savez dramskih umetnika Srbije, Beograd, Studentski trg 13/VI, 2631 464, 2631 522, 2631 592;

Hadersfeld (Foto: Đorđe Tomić)

Prvog dana Festivala u Mladenovcu, nakon svečanog otvaranja u foajeu Kulturnog centra otvorena je zanimljiva izložba fotografija, autora dr Dragane Čolić Biljanovski pod nazivom 'Glumačka istina Ljube Tadića'. "Ljuba bi bio veoma zadovoljan ovom izložbom. Uvek je govorio da čovek živi onoliko koliko ljudi o njemu pričaju. Ja se nadam da ćemo ga i dalje spominjati." izjavila je glumica Snežana Nikšić, supruga Ljube Tadića, otvarajući izložbu. Tokom festivala, u galerijskom prostoru Likum, otvorena je i izložba fotografija 'Mladenovačka amaterska pozorišna scena 1896-1968' koju je priredio Slavimir Vojinović.

Kao prateća manifestacija festivala, održana je i promocija 137. broja Ludusa.

U godini velikog jubileja, 200 godina od rođenja i 150 godina od smrti Jovana Sterije Popovića, prve festivalske večeri, Tatar 'Joakim Vujić' iz Kragujevca izveo je komad 'Laža i Paralaža' u režiji Dragana Jakovljevića, koji je i direktor ovog pozorišta sa dugom tradicijom. "Što se tiče Sterije, ja mislim da smo mi jedan od retkih teataru koji održava kontinuitet igranja njegovih komada. U poslednjih deset godina, imali smo tri izvođenja Sterije. Od 'Kir Janje', 'Pokondirene tikve', i eva sada 'Laže i paralaže'. Slučaj je hteo da sam ja, proteklih 30 godina bavljena režijom, izrežirao skoro ceo

svoje okoline, zbog bolesti, kao što je Helver u tumačenju sjajnog Ermina Brava, poznatog publici jer je igrao, zajedno sa partnerkom kao i u ovom komadu, Mirjanom Karanović u predstavi 'Noževi u kokoškama'. "Lik koji igram jeste vrlo zahvalan, ali i zanimljiv, i glumački i ljudski. Helverova noć je priča o istrebljenju bilo čega što je drugačije. Tumačeći mentalno ometenu osobu vrlo se lako može preći u karikaturu, u nešto u šta se ne može poverovati, u izigravanje. Bilo šta što se radi na sceni, ako se pokriva pravom, iskrenom, iskonskom emocijom, onda to samo funkcioniše. Tako je i sa Helverom." objasnio je glumac Ermin Bravo na okruglom stolu nakon izvođenja predstave.

Četvrti dan Pozorišnog festivala u Mladenovcu gostovalo je Srpsko narodno pozorište iz Novog Sada sa predstavom Lica Hiberna, 'Greta, stranica 89', u režiji Borisa Lješevića. Bravurozna igra Jasne Đuričić i Borisa Isakovića, izazvala je smeh u prepunoj sali, jer je u devet slika, prikazan odnos između reditelja i glumice, sa svim radostima i tugama koje čini život umetnika. "Greta je svakako komedija i ona sa jedne vedre strane prilazi priči bez ikakvog ulepšavanja, pozorišnog rada, ali i bez gorčine. Trudili smo se da svakog od tih likova, na neki način opravdamo." izjavio je glumac Boris Isaković.

POZORIŠTE NA TERAZIJAMA, POZORIŠTE EMOCIJA

Direktor Mihailo Vukobratović

Pozorište na Terazijama osnovano je 22. decembra 1949. godine, a osnivač je skupština grada Beograda. To je jedino muzičko pozorište u našoj zemlji i jedna od najznačajnijih kulturnih institucija.

Od 1991. godine, zbog višegodišnje rekonstrukcije svoje matične zgrade, predstave su se izvodile na sceni Teatra T. Repertoar Pozorišta na Terazijama čine: mjuzikli, komedije, muzičke komedije, muzičke revije, vodvilji, satire, kabaretski programi i slično. Izvedeno je 228 premijera i oko 15.000 repriza. Ovaj teatar izvodio je dela najznačajnijih svet-skih i domaćih pisaca i kompozitora: "Oklahoma", "Poljubi me Kato", "Violinista na krovu", "Tri Musketara", "Čovek od La Manče", "Priče iz zapadnog kvarta", "Jalta Jalta", "Put oko sveta", "Priča o konju", "Neki to vole vruće", "Moj dečko", "Brijantini", "Lutka sa naslovne strane", "Jubilej"... U pozorištu su režirali: M. Fotez, S. Jovanović, M. Maričić, M. Dedić, J. Putnik, P. Dinulović, M. Belović, Ž. Orešković, D. Mijač, A. Đorđević, J. Marković, M. Vukobratović, M. Karadžić i drugi.

Na početku nove sezone, razgovarali smo sa upravnikom, Mihajlom Vukobratovićem, o svemu onome što ovako jedna kompleksna pozorišna kuća nudi u repertoarskom smislu, ali i mnogim problemima, koji nastaju upravo stoga, što se Pozorište na Terazijama u mnogome razlikuje od drugih beogradskih pozorišta. Značajna novost jeste, pre svega, naime-novanje novog umetničkog direktora, pozorišnog kritičara, Željka Jovanovića.

-Ovo pozorište je veoma specifično, i ono upravo dopunjava lepezu pozorišnog života u Beogradu. To je pozorište koje gaji, neguje i razvija muzički repertoar. I to jeste naša ključna tema za narednu sezonu- kaže Vukobratović. U prvoj sezoni našeg pozorišta u rekonstruisanoj zgradi, nakon petnaest godina egzila, bila je želja da dobije svoj kostur, svoju fizionomiju, i tek sada, u drugoj sezoni, možemo ozbiljno da pokrenemo prvobitnu ideju, i da je izdiferenciramo. Dakle, da po repertoaru budemo drugačiji.

Kakva je repertoarska politika Pozorišta na Terazijama u novoj sezoni, a nakon tolikih godina fizičke izmeštenosti iz matične zgrade?

Dosta smo uspeali, dakle samo jednu smo predstavu imali, da tako kažem tradicionalnog pozorišta, komediju, sve drugo su bile muzičke komedije, ili mjuzikli. Uspeali smo da oformimo novi ansambl, da dovedemo novi, mladi svet, ali, nisu glumci jedini akteri Pozorišta na Terazijama. Jer imamo i hor, orkestar i balet, koji je takođe dosta podmlađen u prethodnoj godini. Mi dakle, imamo četiri ansambla. Ono je strukturisano poput

malog Narodnog pozorišta. Odnosno, kao pozorište koje gaji operete i mjuzikle još od davnih pedesetih godina, iz koga su izrasla ta četiri ansambla. Moderno muzičko pozorište traži jedinstvenog izvođača, dakle, u jednom liku više sposobnosti. Mi tražimo izvođače koji igraju, pevaju, i glume. Neke uloge u našim predstavama su zahtevnije, recimo, glumački, ali zahtevaju i pevanje, a neke su zahtevnije igrački. Radili smo kastinge za više predstava, a poslednji je bio za predstavu "Čikago". Gostuje nam koreograf, gospođa Mojca Horvat, Slovenka, koja se delom školovala na Brodveju. Na svakom kastingu sedi po funkciji, upravnik pozorišta, reditelj predstave, dirigent, koreograf i neko od glumaca koga zamolimo da pomogne. Trudimo da se da to radimo ozbiljno, kvalitetno i da pre svega time otvaramo vrata kuća. Ta petnaestogodišnja zaparženost je dovela do teškog stanja unutar kuće. Ovdje su ljudi vredni, radni, ali svejedno, mi moramo da osvežavamo taj ansambl.

Primetili smo ekspanziju mnogih privatnih Akademija i umetničkih škola za glumu. U kojoj meri je takva vrsta obrazovanja relevantna i da li ti mladi ljudi imaju šansu da budu angažovani u vašem pozorištu u nekom trajnijem periodu?

U svakom umetničkom pozivu diploma je vrlo relativna stvar, ona je jedan deo na putu ka formiranju jednog izvođača. Iza toga dolazi pitanje njegovog talenta. Mislím da je još uvek jedina, prava i ozbiljna selekcija na FDU. Ove

druge škole se trude da se omasove i onda kriterijum primanja studenata nije toliko strog, koliko na FDU. I to se vidi, posebno na audicijama.

Pitanje je da li jedan glumac, član hora, ili baletski umetnik treba da bude stalno zaposlen? Pitanje je zapravo kako se formuliše suština institucije pozorišta danas, u Srbiji? Da li se formuliše kao stabilna ustanova, spremna da 'okošta'?

Jer, normalno, ako formirate jedan ansambl, taj ansambl sa tom kućom stari. Prosto nemate prostora za ozbiljnu rekonstrukciju ansambla. Specifični problemi Pozorišta na Terazijama su takvi, jer podrazumevaju zahtevnost fizičkih kapaciteta izvođača. To su teške predstave koje traju po dva i po, tri sata, u kojima se igra, peva, glumi u visokom ritmu i traže u principu, mlade ljude. Po prirodni stvari, neminovno je da ansambl stari, i kada je u pedesetoj godini umetnik je recimo, u glumačkom smislu na vrhuncu karijere i najснаžniji, a u fizičkom smislu, već počinje njegovo opadanje. I Pozorište na Terazijama je pozorište mladog sveta, i treba da bude tako, i ja se nadam da ćemo mi uspeti u toj nameri, uprkos problemima koje imamo, da napravimo ansambl koji će odgovoriti zahtevima savremenog muzičkog pozorišta.

Šta se očekuje od projekata u Pozorištu na Terazijama u novoj sezoni i da li ste u protekloj sezoni uspeali da vratite publiku, onu koje je ovo pozorište svojim kvalitetom, uspevalo da ima u prošlosti?

Što se tiče repertoara, moram da kažem da sam zadovoljan. Pre svega zato što je oslonac u protekloj sezoni bio na snagama unutar kuće sa relativno malim brojem gostiju. Možete me nazvati sentimentalnim čovekom, ali ja sam osećao kao moralnu obavezu da ljudima koji su delili sudbinu tog nemanja sale, da u okolnostima nove scene, nove sale, u novim uslovima, stanu pred publiku i provere sebe. Možda je to bio bolećiv gest, ali, bio je gest odavanja pošte tom ansamblu koji se mučio veoma dugo, dok se nije vratio na svoju matičnu scenu. Što se tiče rezultata i reakcije javnosti, to je za mene stvar ličnog stava. Čini mi se da još uvek postoji nedovoljno shvatanje koncepta Pozorišta na Terazijama, to jest, šta Pozorište na Terazijama gaji. Bilo je ovde polemika kakav profil predstava treba

ovo pozorište da ima. Ja sam uveren duboko da ono treba postepeno da dolazi do toga šta je to mjuzikl i da kroz taj proces oformi i protagoniste sposobne da to izvedu. Mi smo po brojnosti najveće gradsko pozorište. Preko 170 ljudi zaposlenih i još nekoliko desetina spoljnih saradnika. Svi mi moramo proći kroz tu školu, a ideja te škole je bila, u stvari, postavljanje određenih naslova na naš repertoar koji praktično kroz istoriju mjuzikla idu korak dalje, odnosno, približavaju se savremenom mjuziklu. Tako da, taj naš put se može sagledati kroz tri naslova: "Kiss me Kejt", "Corus line", i sada "Čikago". I nakon "Čikaga", stvari bi trebalo da budu drugačije, da mi u izvođačkom smislu budemo osposobljeni i da razumemo tačno šta su naše potrebe, odnosno, koga treba da dovedimo ovde i kako naše predstve treba da izgledaju. Što se tiče prijema publike, mi smo više nego zadovoljni, preko 85% smo imali popunjenost. Nemamo problem da vraćamo publiku, neke naše predstave su rasprodane mesec dana unapred. Mi želimo da kvalitetnim izvođenjem i kvalitetnim naslovom odgovorimo toj publici koja je jedva dočekala da se vrati u tu salu.

Pozorište na Terazijama po svom repertoarskom konceptu nije problemsko pozorište, nije pozorište koje pred gledaocem postavlja filozofske, etičke i moralne teme. To su zadaci dramskih pozorišta. To su teme drugog pozorišnog oblika. Ovo je pozorište emocija, i ono je dopuna zatvaranja lepeze jednog auditorijuma, jednog velikog rada.

Još uvek se mi borimo za mladu publiku. Prateći iz večeri u veče ulazak publike u salu, vidimo da se tu naravno pojavljuje i sve mlada generacija publike, koja počinje tek da percipira mjuzikl i koja recimo, nikada nije ranije ušla u salu 'Vuk Karadžić'. Svakako je taj trend u razvoju i mi očekujemo da će upravo sa mjuziklom "Čikago", da se to desi.

Da li možda planirate da u repertoar uvrstite i neke od obnovljenih verzija kulturnih predstava ovog teatra, koje pamte mnoge generacije ljubitelja mjuzikla?

Do kraja ove godine, treba da izađe jedan od najvećih hitova Pozorišta na Terazijama, koji mnoge generacije pamte, a to je "Neki to vole vruće" u jednoj novoj

postavi. To je predstava koja je zatvorila scenu terazijsku i trebalo bi da se sada, u jednom obnovljenom kontekstu, naravno, pojavi. Želimo da to bude predstava koja je omaž Soji Jovanović, rediteljki koja je svojim radom zaista obeležila ovo pozorište. Već u januaru, počinje rad na nečemu što je u jednom umetničkom smislu ostalo kao najsvetlija tačka Pozorišta na Terazijama, a to je "Priča o konju". E, to je predstava koja će biti u jednom drugačijem rediteljskom rukopisu, režiraće Jagoš Marković, da novoj generaciji, tim mladim glumcima omogućí da se okušaju u onome što su nekada Danica Maksimović, Tanja Bošković, Milenko Pavlov i drugi prosto briljirali.

Mogu da najavim prvu premijeru, a to je "Čikago", koja se zapravo radi u duploj podeli, pa su dve premijere 19. i 20. oktobra.

U kojoj meri je zastupljenost domaćih dramskih tekstova važna za repertoarsku opredeljenost Pozorišta na Terazijama? Ima li zapravo dovoljno zanimljivih savremenih tekstova i da li možda neki od njih, iako kvalitetan, iz nekih razloga dugo stoji u fioci Vašeg stola?

U fazi smo ozbiljnih razgovora sa gospodinom Miloradom Pavićem za jedan tekst koji je on napisao, zove se "Venčanje u kupatilu", koji bi trebalo, ako se naši razgovori okončaju pozitivno, da se pojavi u narednoj sezoni. Takođe, za narednu godinu planiramo jednu stvar koja je za nas veoma zanimljiva, a to je jedan Nušić, ali Nušić koji je viđen očima muzičkog pozorišta. To je mjuzikl "Ožalošćena porodica". Vidim da ima mnogo talentovanih mladih dramskih pisaca i ima dobrih dramskih tekstova. Međutim, ono što je problem što oni još uvek nemaju potrebu, ili želju da se okušaju u žanru koji se zove mjuzikl. Mi smo pre nekoliko sezona uradili "Pop Čiru i pop Spiru" kao muzičku komediju. U protekloj sezoni smo takođe imali dva domaća teksta, "Heroji", Predraga Perišića, mjuzikl, i Aleksandra Đaje "Život Jevremov", i tekst Gordane Gončić, "Spusti se na zemlju". Mi time želimo da pokažemo domaćim autorima da ima prostora da, ako žele i imaju kvalitetne tekstove, mogu da dođu kod nas u pozorište. Mi radimo od muzičke komedije do mjuzikla. To je prostor u kome tražimo i autore i tekstove. Imamo i dva teksta koja nam na žalost, dugo stoje u fioci, jedan je muzička melodrama Tulija Pinjelija prema kojoj je Federiko Felini radio film 'La strada'. To je tekst koji nam je ostao od protekle sezone, naprosto zbog kašnjenja završetka rekonstrukcije zgrade šest meseci, što nam je dugoročno pomerilo realizaciju nekoliko naslova, između ostalih i ovaj. Moraćemo da napravimo jedan dugoročni stabilan plan koji će nam omogućiti da kontinuirano radimo i da ne gušimo sami sebe sa novim naslovima, jer mjuzikl ne može da se igra dva puta mesečno. Mora da se igra bar jedanput nedeljeno. I to je malo, u svetu se mjuzikli igraju mnogo češće.

Da li ste u prilici da idete na gostovanja, i kakvi su problemi, kada su u pitanju zahtevne muzičke predstave sa velikim ansamblom?

Mi u principu jesmo mobilni, ali smo previše skupi, kada su gostovanja u pitanju. Obično ide oko sto pedeset ljudi, bukvalno tri autobusa, i šleper scenografije i kostima. Jer, mi kada angažujemo kostimografa za predstavu, on radi između sto pedeset i dve stotine kostima. Dakle, ogroman je broj sanduka

Chorus Line

koji se nose na ta gostovanja. Trenutna finansijska situacija u gradu, jer, naravno, razumno se štedi, omogućava samo isplatu putnih troškova. A domaćin koji nas poziva, ima obavezu da plati smeštaj, hranu, ili neke sitne troškove, za sto pedeset ljudi, a to je onda vrlo teško. Mi imamo dobru saradnju sa Novim Sadom, na putu smo da ostvarimo sa Skopljem. Prošle sezone nismo ostvarili saradnju sa Skopljem, jer nas je ugovor striktno obavezivao na neke stvari, te tako Festival nije bio u prilici da nam omogući dovoljan broj dana boravka da bismo mogli na vreme da postavimo predstavu "Corus line". Za izvođenje

zahtevnog mjuzikla, nama treba bar tri dana boravka da bismo to postavili na scenu. A to znači pet dana boravka u tom gradu. Pa vi izračunajte oko osamdeset ljudi u mjuziklu puta pet dana, koliki su troškovi! To je recimo, četiri stotine spavanja i hiljadu i dvesta obroka! Prosto, muzička pozorišta, mjuzikli, nisu previše zgodni za gostovanja. Inače, moram da spomenem, da se mi trudimo, da maksimalno kvalitetnu, savremenu i skupocenu opremu koja je ugrađena u našu zgradu, iskorostimo. Svi naši izvođači su na sceni ozvučeni, naš svetlosni park je vrlo specifičan i to onda podrazumeva približno slične uslove i

kada gostujemo, a to je dosta teško. Da Vam kažem, preko sedamdeset posto mjuzikla na Brodveju ne doživi ni deseto izvođenje, a neke naše predstave, kao što znate, traju godinama. Ima još jedna vrlo važna stvar, kada je ovo pozorište u pitanju. Mi, kao muzičko nismo pozorište koje pripada onoj kategoriji festivalskih pozorišta. Vrlo retko se dešava situacija da neki mjuzikl uđe u opseg interesovanja selektora jednog festivala koji razmatra dramska pozorišta. U narednoj sezoni, želimo da ostvarimo jedan pravac koji je veoma blizak našem pozorištu, a to je igračko pozorište. Biće to predstava u kojoj će kao protagonist igrati Ašhen

Ataljanc, Mikele Melela, Italijan će biti reditelj i koreograf te predstave koja se zove "Kapinera". U prevodu, reč znači vrstu ptice, i predstavlja asocijaciju na život u kavezu. Taj projekat će otvoriti još jedno polje naše delatnosti, jer imamo i vrlo kvalitetan baletski ansambl.

Kakvo je mesto, kada je u pitanju kvalitet žanrovski određenih predstava Pozorišta na Terazijama, u odnosu na druga evropska muzička pozorišta?

Jedna grupa ljudi iz kuće i ja napravili smo jedno malo studijsko putovanje u prethodne dve godine, naravno uz pomoć sponzora, jer mi novac za to nismo imali. Odredili smo destinacije kao

što su Slovačka, Češka, Hrvatska i Mađarska, zemlje u okruženju i zemlje u tranziciji. Utisci su da svi žive jako teško kada se bave muzičkim pozorištem, ali su sve sale prepune, isto kao naše. Publika vrlo rado gleda te predstave. Inače, svi imaju probleme sa finansiranjem predstava, vrlo retko vidite 'živ' orkestar, vrlo retko ćete naići na ansambl predstave sa sedamdeset, osamdeset izvođača. Uglavnom su to male predstave u tim okolnim zemljama. Pogledali smo oko desetak predstava i mislim da smo mi tu apsolutno rame uz rame sa njima.

Anita Panić

U SUSRET NOVOJ SEZONI

Pozorištima je danas neophodan upravnik menadžer, kaže prva žena pozorišta "Toša Jovanović" iz Zrenjanina, Tatjana Paskaš, i otkriva šta je sve urađeno, a šta tek predstoji da se uradi u toj kući kulture

Gospođo Paskaš, je li teško, ili lako danas biti upravnik jednog pozorišta?

Ja bih pre svega rekla da je lepo. Lepo na jedan poseban, specifičan način. Ja sam došla iz prosvete pre dve godine kada sam postavljena za direktora ovog pozorišta i za mene je pozorište iznutra bilo nepoznanica. Da li je teško ili lako? Pa... teško. Teško iz jednog posebnog razloga što upravnik pozorišta, uopšte upravnik kulturne institucije, predstavnik lokalne samouprave treba da sprovodi sve ono što lokalna samouprava donese, da ispoštuje budžet itd. S jedne strane da se razume i u pravo i u finansije, način funkcionisanja svega, a s druge strane treba da ima poseban senzibilitet za ono što umetnost jeste.

Dakle, ja imam jednu tezu da upravnik pozorišta mora da bude multipla ličnost: jednom nogom čvrsto u realnosti, da poznaje finansijske tokove, da napravi jedan dobar plan rada pozorišta, naravno sa umetničkim direktorom, a pri tom i da ispoštuje sve ono što traže okolnosti koje ne idu baš uvek na ruku. Nestabilna je situacija u lokalnoj samoupravi, budžet jeste negde određen, ali nije fiksiran. Dakle, ako hoćemo da pratimo neke evropske trendove i da na

Da li se u tom pogledu išta popravilo od kad ste Vi došli na mesto upravnika?

Od osnivača po toj stavci budžeta mi nismo dobili neka naročita sredstva. Svetlosni i zvučni park mi sada tek toliko održavamo takvim kakav jeste. Mi dobijamo pare za produkciju i tu stvarno ne mogu da kažem. One nisu dovoljne, ali mi se dovijamo pomoću sponzora, tako da se nekako pokrивamo. Ja sam uspela da preko projekta koji smo poslali Ministarstvu finansija za nacionalni investicioni plan dobijem nešto što je ustvari za održavanje zgrade. Zgrada nam je u kritičnom stanju, naročito krov koji prokišnjava, a problem je ustvari naša barokna sala koja je spomenik kulture, koja će uskoro tražiti obimne restauratorske radove naročito na onom oslikanom delu plafona.

Znate, vi se nađete u situaciji, ili ćete sada neke produkcijske pare koje dobijate namenski skrenuti u nabavku opreme, pa onda nećete moći da izvučete toliko premijera koliko ovo pozorište ima sa dve scene, dramskom i lutkarskom. Mi imamo obavezu da izademo sa osam premijera.

Uspevate li da pokrijete osam premijera?

Osećate li bilo kakvu teškoću zbog toga što ste neko ko nije ni školom ni profesijom vezan direktno za pozorište?

Ja sam po obrazovanju psiholog. Radila sam u školi dvanaest godina. Kada sam došla u pozorište nisam se osećala nekompetentnom. Za mene je ovo posao menadžera u kulturi. Ne shvatam ovaj posao kao nešto što ne bih mogla da radim, jer sam završila srednju školu za organizaciju kulturnih aktivnosti, tako da nemam tu problem. Nemam problem u komunikaciji sa ljudima što je meni jako značajno. Glumački ansambl je vrlo dobar, vrlo motivisan, podmladen i svoju funkciju ovde sam pre svega shvatila kao neko ko nasleđuje dobru kuću, dobar glumački potencijal i moja uloga u tome je da to dalje unapređujem.

Ono što se meni učinilo kao prepreka je jedna zatvorenost pozorišnog sveta, jedna mala autističnost u smislu da oni vrlo teško prihvataju ljude i imaju malu surevljivost prema ljudima koji dolaze iz neke druge branše, ali mislim da sam i to uspela nekako da prevazidem i sada imam lepu komunikaciju u pozorištu. Tu mi je pre svega pomogla organizacija dva Festivala profesionalnih pozorišta Vojvodine, na kojima smo bili domaćini, kada su mi mnogi od upravnika i saradnika drugih teataru pomogli da ovaj svet sagledam na pravi način.

Sve više se čini da upravnik pozorišta treba da bude i menadžer. Imate li taj utisak?

Da. Pozorištima je danas neophodan upravnik menadžer kome je potrebna izvesna podrška i usavršavanje. Ja sam bila na seminaru koji drži profesor Milena Dragičević-Šešić na Akademiji umetnosti. Čovek zaista mora da bude menadžer, da ima širok dijapazon sposobnosti, ali i interesovanja. Znači upravnik mora da ima i umetnički senzibilitet, da može da ostvari dobre kontakte i sa spoljnim saradnicima, da ima kontakt sa medijima, a pre svega da ima dobar odnos sa ljudima iznutra, unutar kuće.

Tu se treba pre svega osloniti na umetničkog direktora...

Kada sam došla nije bilo umetničkog direktora. Miloš Jagodić je otišao i za mene je to bio prvi i najvažniji momenat koji treba rešiti. Mislila sam da je to ključna ličnost koja će da vodi dramu. Danas je to Radoslav Rale Milenković, reditelj i glumac, koji trenutno i režira predstavu "Višnjik". Napravili smo repertoar za sledeću sezonu.

U kom pravcu će on ići?

Mi zaista moramo negde da se držimo klasike, da ne kažem lektire. Sledeći će raditi Kokan Mladenović koji je u prethodnoj sezoni radio Šekspirovu "Ukročenu goropad". Ovoga puta će to biti savremeni ruski tekst Aleksandra Galina, "Audicija", odnosno "Konkurs".

Tatjana Paskaš, prva dama zrenjaninskog pozorišta

Posle će doći Ljuboslav Majera koji će raditi "Pop Ćiru i pop Spiru". Moramo da vodimo računa i o terminu odigravanja festivala jer smo mi sve četiri godine, za vreme trajanja mog mandata, u obavezi da budemo domaćini.

A šta se planira na lutkarskoj sceni?

Lutka scena nam je i dalje u usponu i dalje lepo i kvalitetno radi i dobija nagrade. Planiramo put u Istru, gde je lutka scena izabrana od strane Izvršnog veća Vojvodine da predstavlja Vojvodinu. Igraćemo u tri grada predstavu "Tvrđoglavo jaje" Jovana Carana. To je predstava bez teksta sa muzikom Janike Balaša, a govori o životinjskom svetu i o ljubavi u radanju, o deci, odnosima u braku... Nije samo za decu već je namenjena i odraslima, a vrlo je komunikativna sa publikom. Cilj posete Istri nije samo da odigramo predstavu, već i da se naprave kontakti sa Pulskim pozorištem i dogovori o saradnji, a tako bismo dobili i podršku Izvršnog veća. To je zadatak mene i Vlade Grubanova koji je direktor lutka scene.

Kakvo je Vaše iskustvo sa publikom?

Ako gledam devedesete godine onda mogu reći da smo u usponu, da je konstantno broj publike sve veći. Mi smo imali prošle godine na obe scene preko šezdeset hiljada gledalaca što smatramo da je dobro, ali ako gledamo neka evropska merila, recimo Mađarsku, oni imaju

veću posećenost nego što je broj stanovnika. Ako kažemo da Zrenjanin ima osamdeset hiljada gledalaca onda bi to bio neki reper da mi moramo da postignemo još bolju posećenost pozorištu. U tom cilju smo napravili i novi veb sajt pozorišta kako bi mogli da komuniciramo sa svim saradnicima, ali i da bi mogli na drugačiji način da animiramo mladu publiku. Tu smo otvorili klub ljubitelja pozorišta da bismo dobili njihov odgovor o predstavama i predloge za dalji rad. To će biti vodilja koja će nam pomoći da kreiramo repertoar. Ne mislimo da podilazimo publici, ali mislim da je neophodno čuti i njihov glas i odgovoriti na njega.

I na kraju, koja Vam se uloga više dopada: ona kada ste bili samo publika, ili ova koju danas obavljate?

Ova koju danas obavljam. Bez obzira što je teško, što je zahtevno, ja sam negde ponosna na ovo pozorište, vrlo zadovoljna atmosferom koja u njemu vlada, negde sam spremna da uložim i više energije nego što sada ulažem, jer ono što dobijem povratno su dobre predstave, zadovoljstvo u glumačkom ansamblu, sveukupnu sreću u pozorištu i to zadovoljstvo ne može iz publike da se oseti. To je jedan dvosatni odnos sa predstavom, a ovo je nešto potpuno drugačije. Gledati predstavu iz uloge gledaoca i iz uloge upravnika je neuporedivo.

Aleksandra Jagodić

Učene žene

početku sezone izademo sa repertoarom za celu sezonu onda upravnik debelo mora da se zamisli da li će moći to da ispoštuje u finansijskom smislu. Druga priča su tehnički uslovi. Naša pozorišta su se sada, u Beogradu naročito, već opremila, što nije slučaj zrenjaninskog pozorišta. Ja sam ovde zatekla tehnički dosta loše opremljeno pozorište. Mi nemamo ni svetlosni ni zvučni park onakav kakvu produkciju imamo.

Naravno. Ali i tu se dovijamo da napravimo nekako dve veće i dve manje, ili tri veće i jednu na kamernoj sceni koju takođe treba da opremimo, jer je kamerna scena nešto što nam daje mogućnost nekog malog iskoraka iz klasičnog repertoara, pa zato tu scenu treba da pretvorimo u jednu malu radionicu, jedan studio. Tako da funkcionišemo na granici mogućeg.

KABARE, KABARE

Lutkovno gledalište iz Ljubljane novu sezonu počinje predstavom *'Ko je napravio Videku košuljicu'* u rediteljskom i likovnom konceptu Eke Vogelne. Videkova porodica ima sedmoro dece, pa on kao najmlađi, uvek nosi iznošene stvari svojih sestara i braće...

Mestno gledalište Ljubljansko postavilo je *'Kabare'* Masterofa, Kandra i Eba u režiji Stanislava Moša. Događanje je postavljeno u Berlin 1931, u vreme začinjanja nacizma i Adolfa Hitlera. Mlad američki pisac Klif u vozu upoznaje Elnoru Ludviga, koji mu u Berlinu nađe sobu kod gospođe Šnajder i tu ga upozna sa svetom berlinske noćne zabave. U klubu Kit Kat upoznaje plesačicu i pevačicu Seli koja se preseli kod njega... radnja je već svima poznata.

U istom pozorištu izvedena je i premijera komada Denisa Čalema *'Reči mojoj ćerki, da sam otišla na putovanje'* u režiji Klemena Markovčiča. Reč je o događanjima iz sveta novinskih hronika od kojih uvek odvrćemo pogled. Dominik je u zatvoru već sedmu godinu, kada joj se u ćeliji pridruži Karolina. Život u zatvoru teče po ubitačno ustaljenom ritmu. Žene koje dolaze iz različitih miljea prisiljene su deliti nekoliko

kvadratnih metara. Od ignorisanja i ravnodušnosti preko otpora, njihov odnos preraste u naklonjenost i prijateljstvo.

I u Slovenskom ljudskom gledalištu Celje premijerno je izveden *'Kabare'*, u režiji Mihe Alujevič. Ovaj komad se priprema i u Narodnom pozorištu RS u Banja Luci.

Slovensko mladinsko gledalište gostovalo je u oktobru u Bolonji sa predstavom *'Ime ruže'* u režiji Matjaža Bergera i na Bifetu i MOT-u komadom *'Jedna i druga'* u režiji Ivica Buljana.

Prvi put na slovenačkim scenama izvedena je Euripidova tragedija *'Orest'*. Na sceni SNG Maribor dramu je režirao Hansgunther Hejme. Projekat je nastao u koprodukciji sa nemačkim pozorištem Theater im Pfalzbau gde će se komad, takođe, igrati. Euripidova tragedija govori o Orestu, sinu kralja Agamemnona, koji se vraća kući da bi osvetio ubistvo oca, koje je izvršila njegova majka Klitemnestra i njen ljubavnik, sadašnji kralj, Egist. Euripid se u tragediji ne usredsređuje na ubistvo majke i strica, već na stanje u kojem se Orest nalazi posle krvavog čina.

Vesti iz slovenačkog gledališta

Mnoga izvođenja Kabarea: Celje

Na sceni drame SNG Ljubljana premijerno je izveden komad Artura Šniclera *'Prostrana zemlja'* u režiji Januša Kice. Ovo je verovatno najbolje delo austrijskog dramatičara o dešavanjima u društvu srednje Evrope pred Prvi svetski rat. U tom širokom miljeu, autor opisuje događanja, na prvom mestu glavne junakinje Genije, o njenim željama da pobjegne iz spona konvencija i muževljavih psihičkih maltretiranja, o traženju smisla za njeno isprazno življenje. Ovaj komad je tragična ljubavna priča, elegična tragikomedijska i izgubljenom vremenu.

Komad Ive Svetine *'Edip na Korintu'* postavio je u istom pozorištu Ivica Buljan.

Dramski prvenac Aleša Bergera, *'Sudari'*, izveden je na maloj sceni Drame SNG Ljubljana u režiji Vinka Moderndorfera. Reč je o naizgled svakodnevnim susretima ljudi iz kojih se razvijaju događanja koja otkrivaju apsurd, besmisao življenja...

Prva premijera ove sezone, pod nazivom *'Oluje i zvezde nostalgije'*, na sceni SNG Nova Gorica su *'Gospoda Glembajevi'* Miroslava Krležu u režiji Dušana Jovanovića.

Krleža je napisao da Glembajevi reprezentuju uopšte vrstu srećnog i talentovanog postojanja koje je izašlo iz blata, kriminala, laži, i uspelo je da

dotakne svetlo, profit, ukus, dobro obrazovanje, ukratko, pasaž iz tame ka svetlu.

Trinaesti međunarodni festival EX PONTO održao se od 16.9. do 26.9. u Ljubljani. *'Ovogodišnji festival je pun optimizma - vodi nas u potragu za vrednostima očuvanim kroz istoriju ili preko kulture. Starije percepcije mita kao bezvredne koncepcije ili drugorazrednog književnog domena su se pokazale pogrešnim i štetnim. Jer, kroz mitologiju ljudi otkrivaju šta je važno i značajno. Kroz pozorište sva ova čuda i etablirane vrednosti mogu biti shvaćene kao istraživanje sebe'*, stoji u festivalskom saopštenju. *'Ovogodišnji Ex Ponto je počeo na najbolji mogući način. Sa 'Hamletom' i sa 650 ljudi u Linhartovoj dvorani'*, zadovoljno je u prepunom klubu Cankarjevog doma zaključio direktor festivala Damir Domitrović Kos.

Učestvovala su produkcije iz Poljske *'Sveti Edip'*, *'Kao ja'* Zijaha Sokolovića, *'Viva verdi'* iz Ljubljane, *'Kitov stomak'* SMG-a Ljubljana, projekat Miroslava Benke *'Hleba i igara'*, *'Sestre'* iz Švedske... Pobjednik festivala je predstavu *'Izlomljen i izbrisan'* pozorišta Katona Jozef Szinhaz iz Budimpešte u režiji Viktora Bodoa.

A.J.

PRVI PUT S OCEM NA IZBORE

Predstavom *'Prvi put s ocem na izbore'* Abdulaha Sidrana Narodno pozorište Sarajevo otvara novu sezonu. Prema rečima reditelja Sulejmana Kupusovića, Sidranov filmski scenario je na sreću za bh. teatar postao pozorišna predstava. *'Nakon predstave 'U Zvorniku ja sam ostavio svoje srce' kojom je 'ušao' u pozorište, Abdulah Sidran na ovaj način postaje pravi dramski pisac. Iako ovaj tekst ima izrazitu filmsku dramaturgiju, uspeo sam ga adaptirati za pozorište i angažovati u predstavi 25 glumaca svih generacija. Ono što posebno naglašavam kao zaista revolucionarnu pojavu u našem pozorištu je nova generacija glumaca, koju je prošle godine 'najavio' mladi Adnan Hasković ulogom u 'Legendi o Ali-paši'...'*, rekao je Kupusović. *'Bez imalo skromnosti, ova prazna ubraja se u kulturne događaje godine, posebno s obzirom na to da nemamo dovoljno ni dramskih pisaca, ni domaćih tekstova u našem teatru'*, dodaje glumac Ermin Sijamija koji je na čelu Drame Narodnog pozorišta.

'Prvi put s ocem na izbore' je priča o šezdesetim godinama prošlog veka, o vremenu kada je biti politički podobar značilo imati šansu, o policiji koja tuče decu po ulicama, o očevima koji ostavljaju svoju decu, o direktorima koji hoće da imaju mlade ljubavnice. Glavni lik, Dino Malkoč, ima 18 godina i na prekretnici je svega - dvoimi se o ljubavi, profesiji, prijateljstvima, u sukobu je sa različitim ljudima... S jedne strane, on sazreva kroz fotografiju kojom se bavi, a sa druge strane sazreva kao čovek.

Internacionalni teatarski festival MESS 2006 održava se od 15. do 30. oktobra. Na ovogodišnjoj smotri biće izvedeno 20 predstava, među kojima 17 u glavnom programu i 3 festivalske premijere. Festival ugošćava umetnike iz 13 zemalja, a prva predstava koju će sarajevska publika videti je *'Faus'* reditelja Harisa Pašovića. *'Ove godine dominiraju dramske predstave. MESS će se ponovo potruditi da ponudi predstave koje imaju u*

sebi nešto što je istraživačko, pre svega u svojoj formi, što je intrigantno, provokativno, angažovano, a sa druge strane želeli smo da pokažemo predstave koje su nastale iz 'unutrašnje' režije, odnosno traganja glumaca i reditelja iz teksta i tu, pre svega, mislim na Čehova', rekao je Dino Mustafić, direktor festivala.

Mustafić je izdvojio: Šekspirovu *'Bogojavljenku noc'* rumunskog reditelja Silvia Purcarea, u izvedbi pozorišta Marin Sorescu, Čehovljevi *'Višnjik'* u režiji Rimasa Tuminasa iz Litvanije, *'Tri sestre'* istog pisca u režiji Nemca Jurgena Goša, teatra Šaušpiel iz Hanovera. Iz susednih zemalja Slovačko vojvodansko pozorište iz Bačkog Petrovca učestvuje sa predstavom *'Hleba i igara'* Miroslava Benke, Crnogorsko narodno pozorište izvešće *'Nigde nikog nemam'* u režiji Egonu Savina, Zagrebačko kazalište mladih *'S druge strane'* reditelja Bobe Jelčića i Nataše Rajković, Dramski teatar iz Skoplja predstaviće se Molijerovim *'Don Žuanom'* u režiji Aleksandra Popovskog, a Jugoslovensko dramsko pozorište izvešće *'Brod za lutke'* u režiji Slobodana Unkovskog. Bosnu i Hercegovinu predstavljaju i *'Četvrta sestra'* Kamernog teatra 55 u režiji Dine Mustafića i *'Noć dugih svetala'* Teatra mladih, rediteljke Tanje Miletić-Oručević. U glavnom programu su i predstave: *'Euridikin krik'* ansambla Studia Ojunculari iz Turske, *'Adieu Europe, Europe Adieu'* Paola Madelija u izvedbi mađarskog teatra Miskolci Nezei Sinhaz, *'Make up opera'* Oskara Koršunovasa teatra iz Litvanije, *'Mpalermo'* u režiji Eme Dante iz Italije, *'Desconfianza...'* španskog teatra La Carniceria, reditelja Rodriga Garsie, te *'Lacrimosa'* pozorišne trupe Teatr Piesn Kozla iz Poljske, reditelja Gregora Brala.

Na 46. MESS-u premijerno će biti izvedena italijanska predstava *'Kol Laure Balis'*, Paola Bakaranija i Paola Rudelija. U koprodukciji sa SARTR-om i francuskim teatrom Glob, planirana je premijera *'Oblačna nebesa'*, autora i

reditelja Žan-Luk Oliviera. Treća ovogodišnja premijera biće *'Majka Hrabrost'* rediteljke Mire Erceg, koja je rađena u koprodukciji MESS-a i Narodnog pozorišta Republike Srpske.

Predstavom *'Hamlet'* sarajevskog reditelja Harisa Pašovića u Ljubljani je otvoren 13. međunarodni teatarski festival Ex Ponto. Reagovanjem publike zadovoljan je i reditelj predstave Haris Pašović: *'Prijatno smo zatečeni fenomenalnim prijemom. Igrali smo svuda i bilo je prelepo, ali s obzirom na to da su u Ljubljani ljudi gledali bez prevoda, da su sedili četiri sata i da se nakon toga nisu dizali sa sedišta, zaista je divno.'*

BERBERIN UBICA

Teatarske novosti iz Makedonije

Kao što je najavljeno, Dramski teatar iz Skoplja povodom šezdesetogodišnjice postojanja postavlja novi komad Gorana Stefanovskog *'Demon iz Debar malog'*. Režiju potpisuje Slobodan Unkovski. *'U pitanju je crna komedija, napisana za naše vreme. Koristio sam motiv jedne srednjovekovne francuske priče o berberinu ubici, koji je bio posebno popularan u engleskoj melodrami devetnaestog veka. Zamišljao sam kako bi bilo da ovaj berberin živi u Debar malom. Potom mi se ta premisa savršeno uklopila u naše vreme, u surovih petnaest godina tranzicije. Sve to dođe kao so na ranu. Barem u pozorištu'*, kaže Stefanovski.

U Narodnom teatru Štip postavljaju komad *'Maskarada'* Ljermontova. Dramu režira Kiril Pančenko iz Moskve. *'U ovom delu pokušaću da skrenem pažnju štispknoj publici na dilemu koja prati svet od njegovog hrišćanskog početka - da se ne može biti human ukoliko se ne učini*

Događaji u pozorištima Bosne i Hercegovine

V međunarodni festival pozorišta za decu Banjaluka 2006 trajao je od 8. do 14. 10.

'Pinokio' u Banja Luci: Maks Metalik (Foto: Đorđe Tomić)

Rekonstruisana bronzana skulptura Branka Čopića, koja je za vreme rata u BiH znatno oštećena, svečano je otkrivena

na juče ispred zgrade Narodne i univerzitetske biblioteke RS u Banja Luci.

Aleksandra Jakšić

Goran Stefanovski (Foto: Đorđe Tomić)

dobro delo nekom negde', rekao je ruski reditelj.

Premijera predstave *'Galilej'*, nastale po idejama Italijana Maura Paserija i Rolanda Makrinija, održana je u Veleškom teatru. Reč je o komadu koji prati život Galileja na kraju 16. i početku 17. veka. Formalno je podeljena na tri dela koji nose imena tri italijanska grada: Padova, Firenca i Rim. Padova prikazuje Galilejev lični život, njegove nade, učenje, eksperimente i izum teleskopa. Firenca, koja je bila slobodna zemlja u 17. veku, metafora je oslobođenja od dogmi i raznih mogućnosti, dok je Rim mesto gde je inkvizicija osudila ovog naučnika i mislioca.

Goran Trenčovski je postavio komad *'Kuća za ptice'* koji je baziran po delu Petra Bakevskog. Premijerno je izvedena letos na Antičkom dramskom festivalu u Stobi. Bakevski je rekao da njegov tekst govori o sadašnjosti i o potrazi za koreni-

ma i glasovima naših predaka. Glavni likovi su ljudi koji traže identitet i koji pokušavaju da odgonetnu glasove predaka kroz glasove ptica.

U Makedoniji je postavljena još jedna inscenacija *'Don Žuana'*. U Veleškom teatru Molijerovu dramu je režirao Dejan Damjanovski. Reditelj je zadržao integralni tekst koji je proširio motivima iz filma *'Sedmi pečat'* Ingmara Bergmana. *'Kao u Bergmanovom filmu postoji scena gde Don Žuan igra šah. Ova komplikovana igra je metafora života. Napravio sam Don Žuana snažnom individuum koja pravi svoje odluke svesna svojih postupaka'*, rekao je Damjanovski.

Predstave *'Divlje meso'* i *'Don Žuan'*, obe u režiji Aleksandra Popovskog i izvođenju Dramskog teatra iz Skoplja,

predstavljale su Makedoniju na rimskom festivalu "Post Jugoslavija". "Don Žuan" je posle Bitefa gostovao i na sarajevskom MESS-u.

Premijera Gogoljevog 'Revizora' održana je u teatru "Centar" u režiji Vladimira Miličina. Miličin u originalnom tekstu nije ništa menjao jer je smatrao da bi u tom slučaju delo izgubilo na svojoj kompleksnosti. "Teško je režirati tekste za koje svi misle da ga znaju, čak i oni koji ga nisu pročitali.

Nismo pravili jeftinu komediju, iako u komadu ima smeja. No on je katarzičan, onaj od kojeg boli glava", kaže reditelj i dodaje: "Gogoljev rad je najteža varijanta odgovora šta je umetnost. Umetnost razotkriva stvarnost, otkriva sve prikriveno, i tužno i grdno, i prekrasno i bezoblično, i komično i tragično. Zato su Gogoljevi junaci i satirični i tragični. Njegovo umeće pokazuje da umetnost može da prikaže na sceni život koji je neprihvatljiv za čovekovu dušu."

U Dramskom teatru Narodni teatar Kosova igrao je predstavu 'Dom Bernarde Albe' u režiji Bekira Ljumija.

Predstava "Otelo" u režiji Lili Abadžijeve otvorila je ovogodišnje izdanje Mladog otvornog teatra u Skoplju. ITO je skopskoj publici ponudio petnaestak predstava iz Italije, Švajcarske, Slovenije, Belgije, Srbije i Francuske, i naravno, Makedonije. "Otelo" nacionalnog pozorišta iz Sofije "Ivan Vazov" je sveže čitanje

Šekspira kroz pantomimu, fizički teatar, muziku, scenske borbe i akrobatiku. SMG iz Ljubljane izvelo je komad "Jedna i druga" Bota Štrausa u režiji Ivica Buljana (bili su na Bitefu), švajcarska kompanija "Alijas" je izvela koreografiju "Volim da si kod kuće", priču o anksioznosti nastaloj od neprestane borbe unutrašnjeg i spoljašnjeg ...

Bitoljski teatar je gostovao na međunarodnom pozorišnom festivalu "Na bregu" u Burgasu, u Bugarskoj. 'Ženid-

bu', komediju koja govori o strahu muža da izgubi svoju ličnost pri sjedinjavanju sa ženom, režirala je Bugarka Lili Abadžijeva. Ova moderna i neobična adaptacija Gogoljeve komedije trijumfovala je na susretima "Vojdan Černodrinski" u Prilepu.

Predstava 'Snežana i sedam patuljaka' otvorila je novu sezonu Teatra za decu i mlade u Skoplju. Poznatu Andersenovu bajku je adaptirao i režirao Petar Pašov.

A.J.

NEZAPOSLENOST U EVROPI NA MAĐELIJEV NAČIN

Pučki komad 'Kazimir i Karolina' Edena fon Horvata premijerno je izveden u Rimu na Međunarodnom pozorišnom festivalu. Novu predstavu riječkog HNK Ivana pl. Zajca režirao je Paolo Madeli. Ova drama je praižvedbu imala daleke 1932. u Leipziger Schauspielhaus-u. "Smatram da u ovom trenutku u Evropi, problem kojim se i autor bavi u toj drami, jeste nezaposlenost. To je vrlo zreo i aktuelan dramski primer našeg svakodnevnog pitanja. Predstava će se odlično moći situirati upravo u Rijeci, koja je smeštena na tom neobičnom dodiru srednje Evrope i Mediterana. Njegova drama izvorno se događa na minhenskom 'Oktoberfestu', no mi ćemo to promeniti jer prava tešta jeste život unutar kojeg postoje tuđe i melanholija koje se zovu sudbine. Njima, na maštovit način, bavićemo se u ovoj postavci. Fon Horvat, Sušačanin, uvek se javlja kao vampir u kriznim vremenima i tu je njegova veličina...", rekao je Madeli.

"Ima nečeg antičkog, nečeg nevinog u hrvatskim glumcima, interpretitorima Fon Horvata, izvedenog na sceni teatra 'Argentina' u sklopu festivala 'Post-Jugoslavija' kojeg je osmislio Đorđo Ursini Uršić. Mi Italijani, nikad ne vidimo gorke i predivne Horvatove komedije. Masimo Kastri bio je poslednji koji je 1999. postavio jednu od njih, 'Vera, ljubav, nada' na scenu. Poslednju verziju 'Kazimira i Karoline' režirao je pre više od trideset godina Franco Enriquez (...) Brillantna nevinost hrvatskih glumaca pod vodstvom Paola Madelija, koji se iz duše opredelio za ovo delo. Sam reditelj opisujući scenografiju, bioskop na otvorenom u kojem se stvarnost spaja sa simbolikom, primećuje da čamac postaje mesto erotike i smrti. Madeli se, kaže, odlučio na to kako bi stvorio 'prostor-oazu' i time naglasio intimnost radnje. (...) Jasni su motivi svih aktera, pa i Kazimira, iako je uvek izoliran, čak i

onda kad mu se približi frustrirana Erna. Počevši od nje, svi žele isto, snažno, sa slepom odlučnošću, ostvariti svoju sudbinu", delovi su kritike Franca Kordeleja, kritičara najuticajnijih italijanskih novina, rimskog Corriere della sera.

Reditelj Vinko Brešan čiji smo film "Svedoci" gledali pre dve godine na Festu, počeo je da režira i za pozorište. Postavio je crnohumorni psihološki triler Mata Matišića 'Ničiji sin' na sceni HNK Ivana pl. Zajca. Komad je doživeo praižvedbu pre početka sezone na trećim 'Riječkim letnim noćima'. "Posebno mi je drago da se ovom predstavom na scenu vratio veliki hrvatski glumac Božidar Alić. A Vinko Brešan je već danas velikan hrvatskog filma, a voleo bih da svoju darovitost što češće pokaže i u pozorištu. Jer, iako ga dugo poznajem, bio sam zadivljen načinom na koji je radio moj tekst. On je zaista pošteno napravio tu predstavu. Ukomponovao je u nju zahtevnu žanrovsku različitost, a da nije narušio teatarsku celinu. Ima predstava koje se dogode, nekako same od sebe. Ali ovu je Vinko, uz pomoć fenomenalnih glumaca, kreirao. Domislio. On joj je ugradio dušu. Najvažnije svetlo koje donose je to da su oni spremni na onaj pozorišni rizik koji donose moji tekstovi. Oni su spremni osvetleti one teme koje me zanimaju. Za pisca nema bolje situacije od one u kojoj talentovani reditelj pomaže oživljavanju teksta. Na primer, način na koji je Vinko rešio scenu ubistva Sime je, po mom mišljenju, genijalan; ili scena na psihijatriji...", rekao je autor Matišić.

Na sceni splitskog HNK-a Mateja Kolečnik je postavila Čehovljevog 'Ujka Vanju'. "Šta nam novo još može reći Čehov? Njegovom dramom teško je napraviti politički ili društveno angažovanu predstavu, a opire se i prekranjajima toliko potrebnim da bi se zadovoljila taština autorskog teatra. Na pitanje kako

ga igrati, sam Čehov je odgovarao: 'Ja ne znam, pa tamo je sve napisano.' Zašto se uvek vraćamo Čehovu? Za njim posežu najveći reditelji, nastojeći mu dati obrise svog vremena, a opet ne izdati njegovu unutrašnju strukturu. Odgovor je jednostavan. Čehovljevi mikrokosmosi svačiji je mikrokosmos i kad odstranimo društvene, istorijske i političke okolnosti, i nama ostaje Čehov. Pruža nam mogućnost da govorimo o onome što uistinu jesmo - samo ljudi. Ujka Vanja jedna je od najsajnijih Čehovljevihi studija čoveka, u kojoj se prepliću jednostavne ljudske težnje: nada, beznade, ljubav, napetost, oslobođenje...", objašnjavaju u Splitu zašto su izabrali ovaj tekst za repertoar.

Prve premijere ansambala HNK Zagreb i HNK Varaždin zakazane su tek za septembar. U Zagrebu pripremaju 'Dom Bernarde Albe' španskog pesnika i dramatičara, Federika Garsie Lorke. Ovaj potresan dramski tekst napisao je neposredno pred smrt, 1936. godine. Ljubomora, potisnut gnev, neoprostene reči, neokajane krivnje, tajne ljubavi, ponos i strast, neki su elementi ove drame, kojom Lorke progovara o tradicionalnoj Španiji. Drama Hrvatskoga narodnog kazališta nakon gotovo dvadeset pet godina ponovno postavlja Lorkin tekst, u svetlosti stvaranja repertoara koji korespondira sa savremenošću, a temelji se na vrhuncima svetske dramatike. Režiju potpisuje Božidar Viočić.

U Varaždinu Damir Zlatar-Frey postavlja svoj komad 'Krv i košute'. Drama je napisana 1989. godine i praižvedbu je doživela u SNG-u u Mariboru, dok ju je hrvatska publika upoznala nakon premijere u Istarskom narodnom kazalištu u Puli 2003. Junakinje su tri žene: operaska diva suočena s gubitkom glasa, njena sestra i ljubavna suparnica te sluškinja, a istovremeno i

Kazališna dešavanja u Hrvatskoj

Briljantin u zagrebačkoj "Komediji"

prijateljica i partnerka u imaginarnoj operi. No, srž nije u priči o operskoj primadoni za koju gubitak glasa ima težinu gubitka života, već u specifičnom autorskom poređenju melodramatskih situacija. Dijalog je tek naznačen, istrzan, fragmentaran, gotovo eliptičan, na rubu izrecivog, kao da svaka reč koju lica izgovaraju aludira na nešto skriveno, opasno, smrtonosno. Zapravo čitav Frejev tekst je prava partitura čistih i dubokih emocija koje se otvaraju i zatvaraju na sceni kao teški i otrovni cvetovi u glumačkoj radnji, tišini, muzici i prigušenim krikovima s dna ljudskog života.

Zagrebačko gradsko kazalište "Komedija" je posle raznih peripetija izvelo mjuzikl 'Briljantin' Džima Džejkobsa i Vorena Kejsija, u režiji Igora Barberića.

Satiričko kazalište "Kerempuh" postavilo je komad 'Brak iz računa' u režiji Dražena Ferenčina. Predstavu čine više Čehovljevihi jednočinki: "O štetnosti duvana", "Prosidba", "Medved" i "Svadbaha".

Autorski projekat Nataše Rajković i Boba Jelčića, 'S druge strane', postavljen je u Zagrebačkom kazalištu mladih. "Reč je o predstavi koja se bavi životima

četvoro usamljenih ljudi i njihovim naporom da nam ispričaju svoje priče. Iako svaki život na kraju stane u jednu rečenicu, dobro je znati da se i ta rečenicu može reći na milion načina. U životu čoveka, baš kao i u njegovoj šolji od kafe, na kraju se mogu razaznati tri do četiri ključne figure. U sredini ove šolje, u prstenu, izdvojena i najveća figura je žena kojoj je glava toliko teška da je mora rukama pridržavati. Svuda oko nje male ribe. Kažu, to su brige. Nad njom duga tamna sena u kojoj se razaznaje lik dečaka koji izgleda kao da se bori, opire vetru koji ga oduvava. Tik uz njega veliko slovo V. Nema sumnje - pobjeda. Na samom rubu mlada žena sa sovom na ramenu kao da maše, doziva. Obavezno prihvatiti pomoć ženske osobe, mudrost je uz nju. I medveda, zapravo više medvedića svakako pustiti u kuću, u život. On kao da grebe šapama po vratima, ali nema hrabrosti ući. Medved u šolji, to nije loše. Zapravo to uopšte nije loša šoljica, možda samo nije dobar dan za gatanje", pišu Nataša & Bobo.

Ovu predstavu je moguće videti i u Beogradu, krajem oktobra na sceni Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Takođe, ZeKaeM će se predstaviti Beograđanima i komadom "Skakavci" Biljane Srbljanović u režiji Januša Kice.

A. J.

BEKETOV JUBILEJ

U Podgorici je održana trodnevna privredno-kulturna manifestacija Dani Zagreba. Izvedena je predstava "U poseti kod gospodina Grina", hrvatske teatarske grupe Planet Art. Po tekstu Džefa Barona, komad je režirala Aida Bukvić. Uloge tumače Pera Kvrđić i Luka Dragić. Proslavljeni tekst, koji se može pohvaliti sa preko 250 izvedbi širom sveta (pa i u Ateljeu 212), dramski je prvenac ovog pisca. Kako ocenjuje kritika "ovo nije tek puka bulevarska zabava kakva se može očekivati od komada najavljenog kao savremeni američki teatarski hit". U komadu dogmatiski stari Jevrej prebacuje mlađem Jevreju da odlukom da bude homoseksualac završava Hitlerov posao. To na kraju završi tako što mladi Jevrej smekša starog, koji onda prihvata ćerku koju je davno proglasio mrtvom jer se udala za nejevreja. Pri tom, naravno, prihvata i

homoseksualnost mladog Jevreja. Koliko je ovde zaista reč o nekonfliktnom i pomalo banalno idealističkom poimanju pomirenja, dokazuje i činjenica da je Baron bio pozvan da čita ovaj komad u Ujedinjenim nacijama.

Predstava 'Čekajući Godoa', rađena u koprodukciji FIAT-a, Crnogorskog narodnog pozorišta i Zetskog doma sa Cetinja, izvedena je u Prištini u okviru internacionalnog teatarskog festivala "Kosovo InFest". Po drami Semjuela Beketa komad je režirao Slobodan Milatović. Ova predstava premijerno je izvedena u septembru, na otvaranju Festivala internacionalnog alternativnog teatra u Podgorici, u čast obeležavanja stogodišnjice rođenja jednog od najvećih dramskih pisaca 20. veka - Beketa. Ovaj komad kamen je temeljac teatra apsurdna koji je tačno opisao egzistencijalnu

Premijera u CNP-u: 'Ajmo na sex'

mučninu i bačenost u svet bez orijentacije i cilja, bez angažmana i zadatka, bez smisla.

Prva ovosezonska premijera Crnogorskog narodnog pozorišta je kabare Valentina Krasnogorova 'Ajmo na sex' u režiji Lidije Dedović. Rus Krasnogorov je uspešan politički inženjer koji u

starosti postaje širom sveta priznat pisac. Sada je član Unije pisaca Rusije, Izraelske federacije pisaca i član Ruske unije pozorišnih radnika. Napisao je oko 20 dramskih tekstova koji su imali inscenacije i uspehe u mnogim zemljama svijeta. Komad 'Ajmo na sex' napisan je pre tri godine i imao je premijere u

petnaestak evropskih i svetskih pozorišnih centara.

Svaka osoba u ovom čudnom, apsurdnom komadu priča i misli samo na sex. Ovo je otvorena dramska struktura. Nema zapleta u tradicionalnom smislu te reči. Akcija karaktera je motivisana usamljenošću i seksualnom željom. Oni tragaju za ljubavlju i toplinom, žudeći da pobegnu od svih problema. Može se slobodno odabrati žanr.

"Ovo je kabare. O seksualnosti kao spasu i nužnosti. Kabare. Imaginarni svet libida. Potisnutih želja. Kabare. Kontakt sa publikom. Komunikacija. Samopotvrda. Suludo bekstvo. Od usamljenosti. Kabare. Intima. Erotika. Zabava. Provokacija. Muzika. Perverzija. Muzika. Ples. Bliskost. Kabare. Socijalno angažovan. Implicitno satiričan. Kabare. Uzdiže seksualnost na nivo Neophodnog Eruptivnog Verbalnog Telesnog Provokativnog. Plesno-pevačkog... 'Ajmo na sex' je poziv na sex, na oslobođenje, na kafu, piće, razumevanje", piše rediteljka Dedović.

Aleksandra Jakšić

Poštovana gospođo Ojdanić,

Molim Vas da mi po Zakonu o javnom informisanju i pre svega, poštujući dobar duh kolegijalne etike, omogućite da u narednom broju Ludusa, odgovorim na neka pitanja koja ste pokrenuli u vezi mog intervjuja objavljenog u listu 'Standard' od 18. 08 2006.

1. U delu Vašeg teksta koji se odnosi na sukob interesa, navodite netačan podatak da sam kao svojevremlni upravnik SNP-a u Novom Sadu, stavio svoju dramu "Cuba Libre" na repertoar za svog mandata. Verujem da će faktografija ovde biti od pomoći. Predstava "Cuba Libre" je premijerno izvedena u aprilu 2001. na sceni 'Pera Dobrinović' SNP-a. Moja malenkost je postala upravnik SNP-a u junu, 2001. dakle, dva meseca kasnije. Pošto poznajete tehnologiju pozorišta, ne treba da Vas podsećam da je početak proba mog teksta u SNP-u krenuo znatno ranije, kada nisam mogao ni da sanjam da ću jednog dana doći na čelo SNP-a. Očekujem izvinjenje Ludusa. Nadam se da ova dezinformacija nije bila zlonamerna.

2.

Zakon o dostupnosti informacija od javnog značaja je usvojen prošle godine i obavezuje državnu upravu da na zahtev građana i javnosti predoči svaki podatak koji se tiče trošenja novaca poreskih obveznika. Vaša anksioznost po pitanju uznemiravanja javnosti nakon objavljivanja produkcionih budžeta predstava u beogradskim pozorištima sugerise Vaše ozbiljno nepoznavanje principa demokratskog društva.

Transparentnost budžeta podrazumeva javnu kontrolu trošenja sredstava poreskih obveznika, što jeste sinonim ozbiljnog demokratskog poretka. Vrlo je dobro što ste nam objasnili da se u tim

TRAŽIM IZVINJENJE!

budžetima nalazi i po nešto PDV-a i drugih poreskih davanja, ali ste potpuno promašili temu i sagovornika, a malo opet i zamutili, jer se od 1. jula 2003. 40 posto doprinosi plaća preko honorara samo samostalnim umetnicima po projektu, ostali, a njih je većina, i dalje rade za plate u svojim kućama.

Pogrešili ste adresu, jer - niti sam ja izneo te cifre, niti sam komentarisao da su previsoke, naprotiv, ja otvoreno lobiram da davanja za programe budu još mnogo veća na uštrb preskupe, megalomanske gradnje velelepkih zdanja u kojima apatični i siromašni umetnici deluju kao prosjaci u novom mercedesu.

3. Nigde u svom tekstu nisam ni rekao, ni insinuirao, da nam za upravnike teataru trebaju "kreativni apstinenti" ili "neumetnici", a ponajmanje "mastiljare" kako navodite u tekstu. Ko je pročitao pažljivo moj tekst, lako je mogao da uoči da je sukob interesa markiran kao jedan od neophodnih segmenata reformi našeg pozorišta. Prevedeno - način angažmana, plaćanje dodatnog, kreativnog rada direktora pozorišta u domicilnim kućama moraju biti strogo regulisani jasnim pravilima koja podrazumevaju planiranje repertoara, dogovor sa osnivačem i Upravnim odborom pozorišta, kao i staleškim udruženjem. U suprotnom, imate provizorijum u kome sve može i ništa ne može, odnosno sve zavisi od "diskrecionih prava" upravnika. Podsetiću Vas da je ovakav način upravljanja javnim ustanovama, u brozoidno i Slobino vreme, bio generator korupcije u javnom sektoru.

4. Paradoksalno, ali iako sve vreme kritikujete moje stavove izrečene u 'Standardu', Vi se u dobroj meri slažete sa njima. U delu oko naduvanih honorara, sami konstatujete, citiram: "Ako ne postoje relevantni javni reperi, onda je svaka priča o potplaćenosti i preplaćenosti odprilike privatna, a honorari se formiraju po principu jači-kači i ostaje ogroman prostor za medijsku manipulaciju," kraj citata. Vrlo dobro, potpuno se slažem sa Vama, gospođo Ojdanić, samo Vas pitam zašto ne postoje ti "javni reperi", i ko je nadležan da ih kreira i implementira - kako bismo najzad sprečili tračeve i medijske manipulacije, kao i nevaljale direktore i umetnike da u vakuumu do donošenja pravila

rade šta hoće? Na primer, da vode svoje privatne producentske firme u zgradi pozorišta kao što to neskriveno čini Svetozar Cvetković. Verujte mi - tek tada ćemo biti u stanju da u našem pozorištu zavedemo idiličan mir i božansku harmoniju koju sada predlažete.

5. Vaša opaska o staljinističkoj kontroli direktora pozorišta je još jedan dokaz Vašeg ozbiljnog nepoznavanja legislative i svetskih standarda u menadžmentu javnih finansija. Svaka ozbiljna svetska ustanova tipa World bank, Evropska banka za rekonstrukciju i razvoj, svaki ozbiljniji komercijalni sponzor koji ulaže u kulturu će Vam nakon novaca koji Vam opredeli tražiti detaljan izveštaj do poslednjeg centa na koji način ste potrošili dodeljena sredstva i tu više nema improvizacija. Moja teza je da naša pozorišta ne raspolažu kadrovima koja mogu da isprate ove standarde. Poslednji primer je svakako propala javna nabavka za tehničku opremu Bitef teatra, gde neuki službenik teatra nije umeo da sroči valjani, pismeni zahtev, te pozorište nije ni dobilo opremu neophodnu za produkciju predstave "Cirkus istorija" u koreografiji Sonje Vukićević. Vaša insinucija o mojoj želji za provociranjem nekakvog sukoba unutar DS-a, je trapava i paranoična. Ja nikada ne insinuiram, ja uvek izgovaram činjenice. Kao što ću sada izgovoriti sledeću -

Nenad Bogdanović i Gorica Mojović su predstavnici najkonzervativnije kulturne politike u zemlji koja se diči Cecinim koncertom i festivalom brzog ispijanja piva na Kalemegdanu. Tako Maja Gojković, onako kolateralno, u svom gradu ima i Stinga i Vorhola i Exit, a uskoro će verovatno imati i veliki filmski festival koji je beogradski dvojac aparatčika odbio. Nakon sledećih lokalnih izbora, teško da će Gorica Mojović, bez znanja ijednog svetskog jezika i sa ovakvom prevaziđenom kulturnom politikom, koja se poput "Mileta u tranziciji" gnuša svih evropskih standarda koji neumitno dolaze i kod nas, moći da opstane. Bila bi to velika bruka i sramota za DS, zaista.

6. Dejan Mijač može biti i radikal i LDP-ovac, i ja protiv njegovog, privatnog političkog opredeljenja zaista nemam ništa, niti me previše zanima. Ipak, Dejan Mijač jeste vrhunski predstavnik društvene elite koja je osamdesetih bila, a i

danas to jeste ozbiljan estetski, politički i ideološki "opinion making" deo nacije. U tom smislu, Dejan Mijač svakako jeste autoritet i lučonoša čiji stavovi i poruke imaju ozbiljnog uticaja na našoj javnoj kulturnoj i političkoj sceni.

Šta god Vi tvrdili, "Golubnjača" u sred multikulture Vojvodine, jeste bila ozbiljna provokacija i najava memorandumskog vremena koje prethodi čuvenoj 8. sednici. Kao ilustraciju za ovu tvrdnju, navešću Vam i podsećanje da je Mijač postavio i "Valjevsku bolnicu" Dobrice Čosića, na sceni JDP-a 1989. u vreme najvećeg orgijanja Slobodana Miloševića koji se pripremao za rat.

Ipak, kao i u većem delu teksta, i ovde ste promašili poentu. Naime, moja želja nije bila da ocrnim uglednog profesora da je svojevremleno bio nacionalista, ili da je danas čedijanac.

Moja namera je bila demistifikacija jednog mita u našem pozorištu čije delovanje, po mom skromnom mišljenju, u dobroj meri koči kvalitativnu promenu našeg pozorišnog ambijenta, jer se svim silama poput Gorice Mojović ili poput Vas, trudi da hibernira postojeće stanje. Čovek koji je uvek bio uz dvor, uvek pohlepan prema novcima i nagradama i nikada spreman da otvori kulturni prostor za generacije koje će ga naslediti.

Vaša usporedba sa Molijerom je ponovo krajnje nespretna i neoprezna, na žalost.

Podsetiću Vas da je najpoznatiji dvorski umetnik, zapravo bila Leni Rinfeštajl.

7. I na kraju jedno pitanje za Vas, gospođo Ojdanić: Da li ste ikada gledali

makedonsku verziju teksta "Paviljoni", Milene Marković, pozorišta iz Bitolja? Ja vidite, jesam. E pa, uz dužno poštovanje makedonskim umetnicima, moram da Vam kažem da sam video sijaset amaterskih predstava, koje su na mene ostavile bolji utisak. Ivan Medenica je dovode njem te predstave umesto sjajnih "Šina" JDP-a, Unkovskog, Milenu Marković napravio budalom, a nama svima poručio da je Sterijino pozorište njegov privatni festival. Pogotovu kada je na kraju i sam dobio Sterijinu nagradu za svoj rad o Americi, koju je sam predložio kao centralnu temu festivala. Vaša generalna nesposobnost, ili odsustvo želje da se zaista na ozbiljan način pozabavite problemima koji su otvoreni u "maleroznom" 'Standardu', ukazuje da ili ne pratite ozbiljno naš pozorišni život, ili da je Gorica Mojović idejni tvorac Vašeg nespretnog članka. Poznajući njen lik i delo, siguran sam da bi potpisala svaku Vašu rečenicu. Iako ona, poput Bogoljuba Karića, nikada nije ostavila ni jedan potpis sa sobom. Uvek je koristila druge držače olovki.

Eto, da i ja malo insinuiram. U najboljoj nameri da poštedim i Vas i našu nežnu pozorišnu branšu saznanja koje sam radeći tri godine u Savetu za borbu protiv korupcije, sticao o građevinskim "kombinacijama" gradskih čelnika. Tu mislim i na one koje se tiču gradnje velelepkih zdanja pozorišta, naravno.

S poštovanjem
Ivan M. Lalić

* Nelektorisano, zbog
izbegavanja sukoba

60.240 €
60.240 €
54.216 €
54.216 €
48.192 €
43.374 €
36.144 €
36.144 €
30.120 €
28.915 €

NACIONALNE PENZIJE ISTAKNUTIM UMETNICIMA

Pozdravljamo revolucionarne odluke vlade Srbije o dodeli nacionalnih penzija istaknutim umetnicima! Umetnici i članovi svih umetničkih udruženja Srbije pozdravljaju Ministra finansija gospodina Dinkića, koji je između ostalog izjavio i precizirao da će izbor istaknutih umetnika, odnosno ispunjavanje uslova i kriterijuma, obavljati posebna komisija sastavljena od devet članova. Četiri člana na predlog Ministarstva kulture, a pet na predlog koordinacionog odbora umetničkih udruženja.

Ovom prilikom želimo da predstavimo još jedan veliki i do sada nerešivi problem dosadašnjeg vrednovanja umetnika koji su stekli penziju. Na primer, dramski umetnik koji je otišao u penziju sa punim radnim

stažom ili starosnom penzijom je administrativno izjednačen sa drugim neumetničkim profesijama. Umetničke penzije se uglavnom nalaze na nivou proseka ili ispod proseka.

Mislimo da bi se valorizacijom umetničkih penzija postigao veliki napredak u smislu umetničkog vrednovanja koje do sada nije urađeno. Zatim, mislimo da ne treba objašnjavati da veliki broj umetnika, pored istaknutih, ne bi smeli da budu identifikovani sa ostalim profesijama. Ako je recimo, spremačica u uspešnom preduzeću ostvarila veća mesečna primanja od bilo kog umetnika i dobila i veću penziju, onda je umetnik ne samo oštećen, nego i degradiran. Ona sa osnovnim obrazovanjem, a on sa visokim, znači, za isti radni vek, ona je iznad njega. Dakle, njegov odlazak u penziju je, ponavljam, ispod njenog nivoa.

Petoctobraske promene su bile velika nada da će administrativno samoupravni sistem doživeti promene u smislu valorizacije pojedinih drastičnih propusta (Čkalja i Mija su zabavljali 2500000 ljudi, a njihove penzije su bile ispod ljudskog dostojanstva). Za sve ima uvek opravdanje, ali jedini i pravi postulat je profesionalna lestvica koju ljudi sami obrazuju kroz zakone i odredbe.

Ovaj ozbiljni problem revalorizacije umetničkih penzija bi trebalo da pokrene Ministarstvo kulture u saradnji sa Umetničkim udruženjima.

U Beogradu, 29.09.2006.

Ranko Kovačević,
Toma Kuruzović

IZVINJENJA I REPLICIRANJA OKO HIBERNIRANJA STANJA

Pošto smo ispoštovali (grozna novogovorna kovanica, zvuči kao da smo to uradili preko jago, a zapravo bilo nam je milo!) dobar duh kolegijalne etike, i objavili ceo Vaš odgovor na moj tekst "Teatri kao kolateralna šteta medijskog rata", sad još da **odradim** (ista onakva reč) izvinjavanje, tamo gde mogu, i repliciranje tamo gde moram. Istim redom:

1. IZVINJAVAM SE što su se u mojoj memoriji slepila dva događaja iz Vaše biografije, tj. datum premijere Vašeg teksta "Cuba libre" i Vašeg dolaska na čelo SNP-a, mada su između njih prošla cela dva meseca. Proveravah kod kolega, i pošto su svi mislili slično, napisah tako. **BEZ ZLE NAMERE!**

Izvinjavam se svim Beogradskim gradonačelnicima što sam napisala da ih niko ne pamti i demantujem sebe! M. Đurđević pamti svakoga, još od prvoga Bogdanovića.

Od Vaših prijatelja iz "Standarda" očekujem izvinjenje što NISU UPOTREBILI INTELIGENCIJU PRILIKOM ČITANJA MOG TEKSTA U LUDUSU i što su ga uporedili sa kuhinjskim stolnjakom, koje (poređenje) doživljavam kao rodnou diskriminaciju. Zašto žene vezuju za kuhinju?

2. Moje "ozbiljno nepoznavanje principa demokratskog društva" kako ga nazvaste, potiče otud što su meni kao demokratiju prodavali najrazličitije forme, od diktature, preko samoupravljanja, oligarhije i anarhije, pa do ovoga sada što se isto naziva demokratijom. Dojadilo mi je da razabiram jesu li to, baš ovaj put, baš stvarno bubrez ili su opet neki niži i manji, parni organčići. Tim više što ne nameravam da kupim, kao što nisam nikad kupovala, jer ne volim iznutrice. Iste korene ima i moje poznavanje društva kao takvog. Bez prideva i ambalaže. Na žalost, znam da je "javnost" (mislena, a ne misleća ime-nica) idealno područje za manipulaciju, a da tzv. javno mnjenje obično čine

najglasniji i najnametljiviji. Kao što je budala uvek više nego pametnih.

Naravno da se slažem s Vama, i sa Zakonom, da je nužna kontrola trošenja budžetskih sredstava, ali zašto bi to amaterski radila "javnost" kad postoji stručna, plaćena finansijska policija?

Ne slažem se da davanja za programe treba da budu još veća na uštrb "velelepni pozorišnih zdanja". Kad se ponovo ujedini sa Turcima tj. kad svi uđemo u EU onda ćemo možda igrati u antičkim amfiteatrima (mada sumnjam), ali sada su nam potrebni konformni teatri, pošto nemamo mediteransku klimu. Zgrade mogu trajati decenijama, a neki skupi programi jedva 2,3 reprize! Osim toga mogu da se privatizuju, a niko ne bi kupio ex-premijere.

Sa "prosjakom u mercedesu" možda ste uvredili mnoge kolege. Neki od tih "prosjaka" igraju po 200 predstava za GODIŠNJU platu od 4000 EU koliki je bio vaš honorar za par repriza "Društvenih igara" (lep naslov)!

Ako Vi imate dokaze o građevinskim "kombinacijama" gradskih čelnika koje pominjete u tački 7, onda je to tema za sud, a ne za bulevarne novine, pa ni za Ludus. Ako sa dokazima ne odete na sud, prikrivate krivično delo, što je kažnjivo. Ako pak nemate dokaza, onda je trač, i možete dobiti drugu ulogu na sudu.

3. Možda niste insinuirali da nam trebaju za upravnike "kreativni apstinenti" ali ako skinete umetnike - ko ostaje? Drugi umetnici koji će odoleti želji da igraju i lava? Sukob interesa se ranije (jasnije) zvao zloupotreba položaja. Uvek je javno napadan, ali obično nije sprečavan. Neke osobine imaju sve vlasti, bez obzira na provinijenciju. (Što ih više menjaš, sve više liče! - francuska poslovnica) Tito umro pre ftralj veka, Milošević svrgnut odavno mirno počiva, pa zašto onda, aman, nije sve potaman?

Zato što osim sumnjive ljudske prirode postoji još sumnjivija priroda politike.

4. Nije paradoksalno da se u dobroj meri slažemo. Samo što ja mislim da to nije tema za tekst u "Standardu" jer nam, kao branši, odatle više šteti nego što koristi.

Dokle ćemo da se pitamo zašto nešto nije "odrađeno"? Bezlično. Za to što nema "cenovnika" krivi smo, uz ostale i Vi i ja. Vi malo više, jer ste insajder i bivši funkcioner. Nema regulative? Zašto se niste time bavili kao čelnik SNP-a? Ili kao član Komisije za borbu protiv korupcije? Niste valjda verovali da će se korupcija uplašiti od onih odvratnih bilborda sa pokvarenim zubima i panično pobeći iz Srbije? Pa korupcija nije gadljiva, to je bar jasno.

Ne "insinuiram", kao što tvrdite, da Vi pokušavate isprovocirati sukob unutar DS, nego da pozorišta uvlačite u taj sukob. Za koji mislim da može da nas boli uvo. Rešite to gospodo, među sobom, makar u dvoboju. Ne sviđa mi se da teatri budu Vaš argument za obaranje garniture.

Nikada nisam pomenula "idilični mir i božansku harmoniju" u teatru. Bar taj nemogući idiotizam nemamo.

5. Moja opaska o staljinističkoj kontroli odnosila se na "nezavisne finansijske kontrolore" koje bi angažovala gradska vlada i koji bi, samim tim, bili ekstra nezavisni! (U "Standardu" ih je najavio neko drugi u istom članku.)

Vaša teza da pozorišta ne raspolažu kadrovima koji su u stanju da "isprate" (opet onakva reč!) nove standarde vredeće kad raščistimo da li se standardi prave zbog ljudi ili ljudi zbog standarda?! Da li mi postojimo radi sistema ili sistem radi nas? Ili sistem postoji radi sebe, a ljude ko ...

Ne poznajem "nestručno lice iz Bitef teatra", koje pominjete, ali znam da u pozorištu kadgod pukne neka premijera, na koktelu posle ispadne kriv neki bravar ili stolar koji, naravno, nije stručan ni - prisutan. Inače se slažem da imamo puno nestručnih, ne samo po pozorištima.

6. Ne razumem. Želite li da se izvinim Molijeru što sam ga "nespretno" poredila sa Mijačem? OK - Izvinite, Žan! (Bojim se da nije čuo.) Ni Vaše podsećanje na Leni Rinfestl nije spretnije. Imao je Hitler i vernoga psa, pa to ne ometa današnje keroljupce u tvrdnji da pas voli samo dobrog čoveka. Bio je biljojed, što ne smeta vegeterijancima da i dalje tvrde kako među njima nema agresivaca. Reklamirao je novi svetski poredak, i dobijao je po 99% glasova na plebiscitima, pa su posle svi tvrdili da ga nisu voleli i nisu znali šta radi.

Tako egzistira i iluzija o nezavisnim umetnicima.

Činjenica je, na žalost, da su svi elitni umetnici donekle režimli-merakli. Čak i granični oponenti čija je funkcija da limitiraju dokle sme da se talasa. Prirodno je da vlast voli poslušnost, zato i jeste vlast. Što ne znači da je poslušnost dovoljna! Potreban je talenat, veština, ambicija, izdržljivost... Neposlušna umetnik može biti pučki, ulični... elitni, ne. Pojam uspeha, u smislu socijalnog alpinizma i love, nužno je vezan za pojam vlasti. Ne samo kod nas. Nije to Mijačev patent. Možda je teže vlastima da trpe narod, nego što je narodu da trpi vlast? Ko je kriv umetnicima što nisu vlast, a

Da li bi Vama bolje pristajao Atelje 212 nego S. Cvetkoviću? Zašto ste besni baš na njega? Zar on jedini ima privatnu kuću u javnoj? Ili vam je loše igrao "Društvene igre" na prošlogodišnjem Belefu? Ili je odbio da ih primi na scenu Ateljea, da se izigraju, s obzirom da su koštale 50 000 EU?! Šta je da je, nije razlog za toliki bes. Meni nije pročitao ni jednu komediju, pa se ne ljutim. Ko mu je kriv.

neće da budu narod? Uostalom, kakva nam je finansijska elita (pare prljave, a pranje zabranjeno!), pozorišna je podnošljiva!

Što se tiče vaše optužbe da ja, zajedno sa Mijačem i sa gđom Mojović, želim da "hiberniram postojeću stanje", to je kukavičje jaje! Nisam s njima nikad popila ni kafu, a kamoli hibernirala stanje. Proverite, Vi ih bolje znate!

(Toliko sam nevinata da bi mi trebalo dati velike pare da me malo pokvare!)

Uostalom, stanje se ne da hibernirati, ono se sigurno menja, samo je pitanje ko će to sebi pripisati u zaslugu. I ko će sledeći tražiti da mu budemo zahvalni što nas je "oslobodio".

Ako me sutra neko cimne sa "Gde si, bre, sestro, dođi da hiberniramo stanje!" naljuticu se na Vas.

7. Ne gledah makedonsku verziju "Paviljona". Ako je Medenica dovodenjem toga u NS "napravio Milenu Marković budalom a nama svima poručio da je Sterijino pozorje njegovo" ja ipak to smatram nebitnim. Šekspira, kod nas naprave budalom svaki čas, pa ništa! Bitno je da su oni, svi zajedno, promoteri iste estetike koja se danas nameće kao jedina moguća. Diktatura estetike je podmuklija od vojne. Kao i modni fenseraj sa "kostur-aufinger luk" zbog koga sirote manekenke i tinejdžerke bukvalno umiru od gladi. Zato smatram da je Bitolj ili JDP zavlačenje u sitna crevca i odvlačenje pažnje. Diktaturu estetike omogućava nedostatak ličnog stava ili strah da se takav stav ispolji. Najgore je što upravo diktatura estetike, šalje zbu-njenu publiku na folk-pop koncerte i

pred tv ekrane da gledaju Velikog brata. Cenim Vašu hrabrost da ukažete na problem, ali mislim da niste ukazali na pravi. Ili koristite tehniku zbu-njivanja?

Ako su ove godine svi, horski i deklamatorski (javno), hvalili Medicinu selekciju, jasno je da se radi o horu, a ne o ličnostima. Glavno pitanje je: ko diriguje horom?! Sama pojava takvih horića uvek je simptom straha. Strah nisu mogli izazvati ni Mijač ni iko od prozvanih. Ko je mogao izazvati takav strah, kakav je poslednji put u Srbiji viđen još u doba socrealizma?! Ne znam tačno, samo naslućujem da su opet neki komesari... Vi biste mogli znati...

Što se tiče moje "generalne nesposobnosti ili odsustva želje da se zaista na ozbiljan način" pozabavim problemima koji su otvoreni u vašem intervjuu... valjda sam zbog te generalne nesposobnosti jedino ja na vaš tekst reagovala? Što se tiče načina: zašto ozbiljno, kad možemo veselo?! Ne mislim da je teatar ozbiljna stvar, a ni problemi u njemu. Ni život nije neka ozbiljna pojava.

Svako Vam danas živi. I muve.

Na kraju, prihvatam da Vi, kao dramski pisac, ne znate mnogo o psihijatriji, ali zato ne prihvatam Vaše dijagnoze o mojoj navodnoj anksioznosti i paranoji. Sprema sam da, zajedno sa Vama, odem kod relevantnog glavodera, pa da vidimo ko će kakvu dijagnozu dobiti. **Ozbiljno.**

neozbiljna Ojdanić

Anketa: šta je menadžer?

Onaj koji izmišlja nekom posao, da bi njemu bilo lepo.

Penzionerka, 74 god

Organizator. Čovek koji organizuje zaposlene. Ima dobru platu.

Dipl ecc. 25 god

Osoba koja raspolaže i upravlja estradnim zvezdama.

Maserka, 33 god

ŠPANSKA SERIJA O ŠTRAJKU U POZORIŠTU MLADIH

Glumci novosadskog Pozorišta mladih već nekoliko nedelja su u štrajku. Njih 18 od 42 zaposlenih. Traže da upravnik Tomislav Knežević i svi članovi Upravnog odbora podnesu ostavke.

Šta tvrde štrajkači

Lista razloga zbog kojih traže da upravnik ode, što su tražili još pre četiri meseca u otvorenom pismu upućenom gradonačelnici Novog Sada Maji Goković, podugačka je a raspon "primera Kneževićevog lošeg poslovanja" je raznolik: od toga "da po dolasku na mesto direktora PM nije okupio kolektiv i da mu se nije predstavio", "da o novim projektima saznaju iz novina", "da od žirija nekih festivala traži da im dodeli nagradu kako bi došli i naredne godine", "da u javnosti iznosi pogrešnu sliku o radu PM", "da prisluškuje, špijunira, i prepada ljude po hodnicima, pozornici i dugim pozorišnim prostorijama i da na 'informativnim razgovorima' u njegovoj kancelariji koristi povišen ton, pretnje, unosi se sagovorniku u lice, isleduje i širi neistine te tako zavađa kolektiv", do toga "da troši pare na čašćavanje posle premijere i na čašćavanje publike koja gleda predstavu "Beograd, nekad i sad" dok dragocenim saradnicima, neophodnim za funkcionisanje pozorišta i stvaralačke procese, mesecima kasni s isplatom honorara", kao i toga "da je službenim kolima išao u Guču, iako PM tamo nije imalo profesionalnih aktivnosti".

Štrajkači, koje predvodi glumac Saša Stojković, navode "da je atmosfera u pozorištu neizdrživa i da mnogi glumci imaju ozbiljne zdravstvene tegobe, izazvane Kneževićevim konstantnim maltretiranjem". Upravnika kritikuju i zato što angažuje spoljne saradnike, iako u pozorištu ima dovoljno stručnih ljudi, pa u tom kontekstu navode da je za predstavu "Beograd, nekad i sad" u režiji Siniše Kovačevića, od 24 glumca - njih 20 angažovao honorarno. (Većina od ovih 20 honoraraca su mladi novosadski akademci kakvih u ansamblu PM ima samo 4, koji su takođe igrali.) Upravniku spočitavaju i to "što se direktno meša u

umetnički rad - i rediteljima i glumcima - naređujući im kako da rade svoj posao, što kvvari rediteljske koncepcije a glumcima direktno ometa rad na sceni". Smatraju nedopustivim i to "što je upravnik za sve zaposlene pripremio aneks o 'Zabrani konkurencije', kojim svima uskraćuje da igraju u predstavama van PM, jer se navodno radi o sukobu interesa, dok za nepotpisivanje istog u roku od osam dana preti otkazom".

Jedan od problema zbog kojih bi da menjaju upravnika, štrajkači navode da se Knežević "na svim festivalima ponaša asocijalno, jer ne poseduje veštinu komunikacije, zbog čega ne stupa u kontakt sa osobama koje bi mogle da doprinesu profesionalnom razvoju pozorišta...". Zbog svega toga, "PM nema jasno profilisan umetnički koncept", a nije im jasno ni po kom kriterijumu skida stare predstave s repertoara, što saznaju na osnovu toga što se stare scenografije prekravaju u nove". Dodaju da, "otkako je on upravnik, ni nagrade više ne stižu u pozorište" a kao jednu od zamerki navode i to "da za posao lektora honorarno angažuje svog sina i brata, iako u ansamblu postoje ljudi koji umeju i već su radili taj posao". (Honorarno.) Štrajkači još kažu da njihovi zahtevi nisu politički obojeni, navode da niko od glumaca nije član niti jedne partije, iako ih Knežević optužuje da su eksponenti prethodne garniture u PM - Dragoljuba Selakovića i njegovog prethodnika Roberta Kolara. Glumce je uvredilo i to što je Knežević u jednom TV nastupu rekao "da je PM pre njegovog dolaska bilo intelektualno, moralo, profesionalno i kulturno zapušteno, te da je u njemu vladao najcrnji amaterizam".

Šta kaže direktor

Ceo slučaj, koji će u međuvremenu pokazati niz zanimljivih finansijskih, kako ih je Knežević nazvao, zakulisnih malverzacija, počeo se odmotavati nakon što su glumci uoči predstave "Mala sirena" najavili polučasovni štrajk upozorenja, kojim su osnivača i javnost obavestili da žele da vide Kneževićeva leđa. Upravo taj njihov gest inspirisao je Kneževića da početak sezone odloži - s objašnjenjem "da nemaju prava da maltretiraju publiku, da posebno najmlađa pu-

blika ne sme biti izložena neprijatnostima - što je prilično ozlojedilo glumce jer im je to (četiri otkazane predstave), naveli su, smanjilo mogućnost dobrog skora na blagajni koji bi onda imao odjeka na njihove novčanike.

Oni, naime, hoće da igraju, ali ne kako Knežević svira, bili su gotovo jednodušni.

Nakon što je skoro ceo ansambl ustao protiv njega, upravnik je odlučio da javno ispriča sve ono što je saznao nedugo po postavljenju na mesto upravnika, a o čemu je čutao jer se na tu temu u međuvremenu konsultovao sa osnivačem - Gradom, te gradonačelnicom i gradskim sekretarom za kulturu. Na jednom od presova novinara je dostavio niz zanimljivih fiktivnih ugovora iz perioda prethodnog upravnika.

"Sve je počelo zato što nisam hteo da isplaćujem keš, na šta je glumce navikla prethodna uprava. Odgovorno tvrdim da je u pozadini organizovana mreža korupcije, a predvodnik je bio moj prethodnik, Dragoljub Selaković, kome su glumci i tehnika, neki svesno, neki nesvesno, pomagali u tome", rekao je Knežević rekavši da mu je Nadzorni i Upravni odbor sad naložio da iznese sve detalje te priče.

Naveo je, između ostalog, da je sa blagajne PM, preko fiktivnih ugovora, za poslove koji nisu postojali, uzeto dva miliona dinara! Poimence je pominjao glumce i basnoslovne honorare koje su dobijali, što na ime asistenta scenografa ili reditelja, što za rediteljske poslove ili za specijalnu obuku glumaca za određenu predstavu. Knežević navodi da je jedan od najspornijih projekata novogodišnja predstava "Dobrodošlica Deda Mrazu" za koju je na ime autorskih honorara s kase isplaćeno 500.000 dinara! A predstave nije ni bilo.

U tim transakcijama dešavalo se da glumica dobije stotinak hiljada dinara kao kostimograf predstave, da krojačica pozorišta dobije pozamašan kostimografski honorar samo zato što je u rodbinskim odnosima s jednim od prethodnih upravnika, da glumci podižu honorare "za pripemu i održavanje časova oblikovanja i umetničkog osmišljavanja produkcione tehnike i usavršavanje sceniskih mogućnosti glumaca", da šef tehnike u nekoliko navrata podiže hono-

rare od sto i više hiljada dinara, s potpuno bizarnim objašnjenjima u ugovoru...

Uglavnom najniži autorski honorar bio je 65.000 dinara a najviši 200.000 dinara! Ovaj poslednji, u tom trenutku taze postavljeni upravnik Dragoljub Selaković dao je - sebi - reditelju Dragoljubu Selakoviću za projekat "Hamlet, all stars": 200.000 za režiju, 200.000 za adaptaciju i 200.000 za idejno rešenje scenografije koje u predstavi koju smo videli inače nije ni bilo! Dakle 600.000 dinara! Što opet nije sve, jer je svom asistentu scenografa na toj predstavi dao 75.000 dinara koji je opet imao svog asistenta!!!

"Dešavalo se i to da neko iz tehnike potpiše ugovor na sumu od 100.000 dinara, ali da ni dinar od toga ne vidi. I to su samo neki od šokantnih honorara koji su isplaćivani u PM, a sad taj isti tim, koji je u samom startu bio protiv mog dolaska na mesto upravnika PM, među kojima su ljudi koji godinama nisu stali na scenu, koji s uvredljivim objašnjenjima odbijaju uloge jer su male za njih, štrajkuje. Kao primer odbijanja igranja u novim projektima Knežević je naveo primer glumca koji je sa diplomom tehničara škole za svinjarstvo potcenjivao rad cenjenog dramskog pisca kao neprilichnog za PM.

Protiv svih njih koji su se ogrešili o zakon, biće, naglasio je Knežević, podnesene krivične prijave a on, "koji im je do sada gledao kroz prste - zbog nedolazaka i kašnjenja na probe, zbog igranja u pijanom stanju, seksualnog uznemiravanja mladih koleginica... - ubuduće će dosledno primenjivati propise, pa je u tom kontekstu na jednom od presova - po novčaniku - kaznio: jednog glumca za nedolazak na probu a drugog zato što uporno odbija uloge i zato što je na probi sricao tekst drame, čime je omeo i uvredio druge glumce koji su ga već na prvoj probi znali napamet. Taj gest nedopustivo vreda i ponižava brdo mladih školovanih i darovitih glumaca koji nemaju posao a vape za njim, smatra Knežević

Prijava će, inače, biti podnesena i protiv Đorđa Čirića organizatora scene za decu koji je u nekoliko navrata takođe podizao basnoslovne honorare. Jedan od njih, 100.000 dinara, dobio je čak kao asistent na scenografiji jedne predstave!

Na propitivanje, zašto ostaje u kući u kojoj ga zaposleni ne žele, Knežević kaže da to nije tačno - u Kući je 42 stalno zaposlena, a protiv njega je tek 18 ljudi. Dodaje da je kao upravnik potpisao 10 premijera, a da je s repertoara skinuo samo one predstave koje su brukale pozorište i same glumce. Takva je predstava "Hamlet, all stars", smatra Knežević.

Šta još kažu štrajkači

Štrajkači su u međuvremenu uredno išli na probe "Snežane i sedam patuljaka" a uoči same premijere ove predstave izveli su svoju, za sada poslednju akciju. Pre predstave istupili su pred decom i njihovim roditeljima zatraživši opet ostavku upravnika i članova UO. Stigli su ponovo da odu na razgovor kod jednog od članova gradske vlade, ali ni tada kao ni prilikom jednog ranijeg susreta sa gradskim sekretarom za kulturu nikakav dogovor nije postignut.

"Mi samo želimo da radimo svoj posao", kaže glumica Vera Hrcan Ostojić a najstarija članica PM, glumica Olja Vojnović naglašava da je jako potresa to što Knežević smatra da je njihov protest politički instruisan. "Nas ne zanima šta je bilo pre, mi gledamo u budućnost. Mi bi da igramo, a sve što nije valjalo i za šta ima indicija da bi moglo podleći zakonu - treba predati nadležnim organima". Vojnović Kneževiću zamera "retro pozorišni pogled" a Hrcan Ostojić "manjak talenta za pozorišno otvorenu komunikaciju".

Štrajkači ističu da neće odustati od svojih zahteva i u tom smislu najavljuju još drastičniji oblik štrajka - neigranje.

Šta još kaže direktor

S druge strane, ne odustaje ni Knežević koji najavljuje nove predstave i dosledno poštovanje zakonskih mera, u okviru kojih, kaže, mogu uslediti i otkazi.

S. Miletić

A šta kaže publika?

SNEŽANA I 17 (moralnih) PATULJAKA

Treba li nam uopšte Pozorište mladih? - zapitalo bi se svako od bar tri stotine dece koje se našlo na premijeri "Snežane i sedam patuljaka", da im je imalo bilo jasno šta one čike i tete na sceni rade. Glumci nisu niti su tako obučeni niti obavljaju decu?! Naprotiv, stoje poredani kao vojnici i strogo čitaju nešto bezveze... Šta!? Da sam uspela da objasnim svojoj deci (dvadeset učenika drugog razreda, mahom sedmogodišnjaci) da su to proglašili (i šta su to proglašili) zapitali bi se...

Tu već znam odgovor, pa ja sam im učiteljica: **OVAKVO** Pozorište mladih nam uopšte ne treba!

I to nam odavno ne treba, odavno tamo nerado vodim decu. Na ulazu prljava zadimljena kafana, unutra jadni programi. Bar su kafanu ukinuli, pomislih i povedoh decu na premijeru, opet nerado. Scilu i Haribdu na razgovor ulici ispred pozorišta (možda bi oko toga pre trebalo pisati grado-

načelnici?) nekako predosmo bez gubitaka i odranih kolena...

Svima je već dobro znano šta se unutra dogodilo. Manje-više. Jer, prema interpretaciji jedne grupacije novina, publika je **ovacijama** dočekala petnaestominutno **maltretiranje dece**, a sve u cilju smene nekakvog upravnika, koga, uzgred, ne postavljaju deca. Niti oni huškači i antihuškači iz (malog) dela odrasle publike, oni su bili tu samo da dignu buku, za novinare. Pa sad koje novine koga bolje čuju. Pošto sam i ja tamo bila na radnom zadatku, ja sam vodila računa o deci, i mogu samo da posvedočim da su **sva deca, bez obzira na političku pripadnost** (sic!), bila uplašena, ojađena, a mnoga su i plakala.

To što su oni nakon toga odigrali predstavu, nimalo ne umanjuje učinjenu štetu. Da znaju mrvicu psihologije (a kako bi, sa svojom 'obrazovnom strukturom') bilo bi im jasno da niti će posle tog 'čina' biti u stanju da igraju, niti će iko to biti u stanju da prati. I dobili su šta su dobili, **jedini aplauz od srca pripao je četvorogodišnjoj devojčici** koja je iz

publike izašla na scenu da pomazi zeku. Šta će dete, kad neće glumci, mora da se zabavi sama.

Ispred pozorišta, nehotice sam našla svađu između nekog anonimusa koji se predstavljao kao **Sindikata**, i neke gospođe koju je on optuživao da je **Udruženje**. On je tvrdio da, (psovka, pred svom onom decom), kao **Sindikata** mora da podrži glumce šta god oni tražili, dok ona, da li sa pozicija **Udruženja** - reži... Ne znam ni koje Udruženje, ni koji **Sindikata**, ali mi je jasno da ovde pozorište postoji zbog glumaca, upravnika, sindikata, udruženja, **kafedžija**... koga sve ne, samo ne zbog publike! **I zašto onda maltretirati tu publiku, koja je, uzgred, od ovoga zakonski zaštićena Poveljom o pravima deteta?** I tako oni koji stoje iza ove ujdurme, bilo postavljanja novog upravnika, bilo višegodišnjeg tolerisanja stanja u Pozorištu mladih, bojim se, nikad ne idu u pozorište. Nikakvo, ponajmanje dečije.

Dakle, predlažem da se **Pozorište mladih rasformira**. Bivši 'glumci', a uz pomoć **Sindikata**, pošto smo mi humano društvo, da se rasporede na radna mesta prema kvalifikacijama iz radne knjžice. Pa ko završi na svinjogojstvu, ko u pekari, ko u šloseraju... Šta fali onoj pesmi Bore Čorbe, 'Pekar, lekar, apotekar...', svi bi da budu glumci, a neće na Akademiju. Smenjeni direktor da se pošalje u Guču, službenim kolima. (Kola posle da se vrate.)

I da se onda formira komisija, koja će putem javnog konkursa, a na određeni vremenski rok, zaposliti i upravika, i školovane glumce, i reditelja... sve što treba. Osim kafedžije! Takođe, predlažem

da se u tu komisiju uključi i neka od nas učiteljica, koja bi pomogla u oceni da li je kandidat uopšte sposoban za rad sa decom. Pa da i mi vidimo neki 'honorarčić', znate, naše su učiteljske plate upola manje od 'štrajkačkih'. Pri tom smo završili Akademije, bar pedagoške, ako ne glumačke. Za svoje plate radimo, povremeno, i veoma ponižavajuće stvari, recimo, vodimo decu na premijeru u Pozorište mladih. I posle decu lečimo od posledica, gratis.

R. Đorđević, učiteljica i majka, Novi Sad

SUSPENDOVAN ŽIRI ZA "ZORANOV BRK"

Na petnaestim "Danima Zorana Radmilovića" koji se održavaju u istoimenom pozorištu u Zaječaru, a u znak sećanja na velikog glumca, desio se već drugog dana neprijatan presedan. Naime, žiti novinara u sastavu Mirjana Radošević (novinarka Politike), predsednica i članovi Zoran Cvijetićanin (novinar Večernjih novosti), Slavica Marković (novinar Glasa javnosti), Danka Mihajlović i Davor Marušić (novinari RT Zaječar) koji je formiran da bi svake festivalske večeri dodelio po jednu nagradu "Zoranov brk" ZA GLUMAČKU BRAVURU, već druge večeri nije dodelio nagradu.

Prve večeri, kada je igran "Hadersfeld" Jugoslovenskog dramskog pozorišta žiri se, unutar raskošne podele ovoga komada odlučio je Josifa Tatića. Sutradan su predstavu Ateljea 212 "Posetilac" igrali Vojislav Brajović, Dragan Nikolić, Andrija Milošević i Anđelika Simić, a pomenuti žiri, već okrnjen jer su dva člana podnela ostavku, je smatrao da su slavni glumci igrali "izvrsno i korektno" (zanimljiva kombinacija prideva!) ali da glumačke bravure nema i - nije dodelio nagradu.

Pre izlaska na scenu gde je trebala da saopšti ovu neprijatnu vest predsednici žirija Mirjani Radošević, kako ona kaže u Politici: "... selektor i umetnički direktor festivala je zapretio i rekao da nije naše da mislimo već da slušamo šta nam se kaže. Ovako nešto nisam doživela za sve godine profesionalnog rada, a bila

sam član žirija na brojnim našim i stranim festivalima." Nakon ostavke i trećeg člana žirija, za koju nije sasvim jasno kada se desila, direktor tvrdi pre, a novinari kažu posle nedodeljivanja nagrade, direktor festivala Vladimir Đuričić suspendovao je novinarski žiri. Premda se može smatrati da se žiri, ako su 3 od 5 članova podneli ostavke, zapravo rasformirao sam, odnosno - raspao se.. Novinarski žiri, navodno, smatra da je radio po savesti, ali ne i po volji Organizacionog odbora, mada u slučaju mirne savesti nije sasvim jasno otkud tolike ostavke? Možda zato što novinari nisu političari?

Direktor je ingerenciju za dodelu "Zoranovog brka" prebacio na stručni žiri koji radi u sastavu Milan Mihajlović, predsednik, Nada Blam i Saša Jelenković, članovi. Organizacioni odbor festivala je odlučio da cela podela "Posetioca", četvoro izvrsnih glumaca dobije po "Zoranov brk". Ostaje otvoreno pitanje: da li je to utešno ili nije?! Prema pravilniku rada, Stručnom žiriju se ne ostavlja mogućnost nedodeljivanja glavne nagrade, ali navodno takve odrednice za dodeljivanje "Zoranovog brka" i novinarski žiri nema.

Istina je takođe da "glumačka bravura" nije isto što i "izvrsna igra", jer postoje glumci koji čitavog života igraju izvrsno (a pogotovo "korektno", što zapravo znači - podnošljivo) da nikada nisu napravili ni jednu glumačku bravuru. A

postoji i oni drugi koji ne igraju uvek izvrsno, ali umeju da naprave tu famoznu - glumačku bravuru. Kao što je istina, koju su znali još stari Latini, pa ne valja ako je mi ne znamo, da o ukusima ne treba raspravljati, tako je istina da mnogi festivali prave novinarske žirije, ne zato da bi im ostavili slobodu odlučivanja, nego zato da bi dobili medijsku podršku. Da bi se o njima uopšte pisalo. Sa ove tačke gledišta samo postojanje novinarskih žirija moglo bi se posmatrati i kao vid korupcije. Nužne na žalost, jer mada nikad nismo imali više

Voja Brajović sa sopstvenim brcima

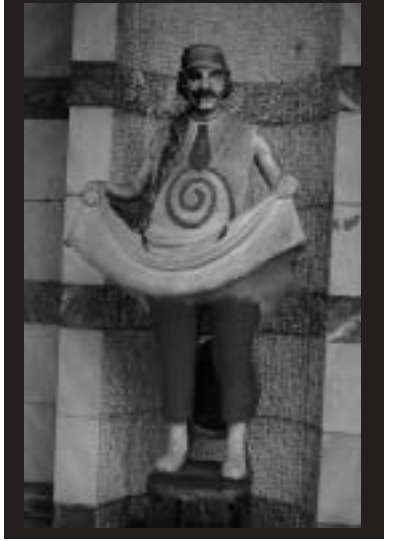
raznih novina nego danas, sve te novine kulturi posvećuju upadljivo najmanje pažnje. Politika npr. od 44 strane (ne računajući dodatka) kulturi posvećuje jednu do dve, a i tada se tu nadu na pola strane reklama za avio kompanije i Vegetu. Pa stvarno, ne bi bilo pametno da se reklama za avio kompaniju stavi u Crnu hroniku, zar ne? Večernje novosti od pedesetak strana, kulturi posvećuje dve! Press - praktično nema stranu rezervisanu za kulturu. Kao ni Kurir koji uglavnom sve strane posvećuje "vestima", a vest je, kao što znamo kad besan čovek ujede psa, a ne obrnuto.

S obzirom na činjenicu da već neko vreme pripadamo istom Ministarstvu za kulturu i medije, bilo bi logično da to ministarstvo odredi minimum koji bi mediji morali da posvete kulturi. Ako nam je kultura uopšte potrebna. Tada ne bi bio potreban skandal da kulturni događaji dospeju na novinske stranice. A do tada, nije neophodan, ali - vrši posao.

U svetu estrade i politike, skandal se smatra skoro legitimnim sredstvom reklame, dok je u pozorišnom svetu skandal, Bogu hvala, još uvek sramota, mada se o njemu uvek više piše po medijima nego o običnom, mirnom i uspešnom radu. Činjenica je da bez ovog skandala Zaječarski festival ne bi dobio pola strane u Politikinoj rubrici 'Kultura' i celu stranu u 'Blicu', mada se skandal, po svojoj suštini, ne bi mogao smatrati - kulturnim događajem.

Posebno je pitanje što zapravo najčešće nema odrednica o tome kako se

Ludiranje u Ludusu

pojedini žiri formira i koje osobine članovi žirija obavezno moraju imati. Jedna od nužnih osobina, govoreći iz iskustva sa mnogih naših festivala i ne samo novinarskih žirija, mogla bi biti npr. - trezan. I neurađen.

Zanimljivost šeste festivalske večeri bila je scenska pojava predsednika stručnog žirija Milana Cacića Mihajlovića u predstavi "Žanka" Slavija teatra iz Beograda. Nije baš uobičajeno da predsednici žirija igraju na festivalu gde obavljaju tako važnu funkciju, čak i ako je izvan konkurencije.

M. Ojđanić

Ipak sinoć pristanem da pođem, iz istraživačkih pobuda, ono, da vidim da li se izgradilo, to pozorište. Jeste, iznutra. A i spolja su okrečili. Na sceni... E, pa nećemo! Samo mi još etiketa "pozorišne kritičarke" fali. Nego, pauza! Konačno!

Gde u holu uočim jednu neupaljenu cigaretu, kako u pratnji neke osobe muškog ili ženskog pola, svejedno, nisam zagledala, hita uz stepenice. Te razumno pomislim da te stepenice vode do nekog bičea, ili bar kafeza za pušače, pa pohitam i ja. Baš sam našla gde ću da budem razumna! Gore, u predvorju balkona, velikom i praznom ko da je muzej, zaista postoji biče. Malecki, u čošku, oko njega se tiskala grupica seniora, svi odreda piju energy drinks, dotle je i bilo logično: 1. Na repertoaru je... e, neću da lajem, al' ubilo se za old tajmere; 2. Postoji direktna linija GSB između pozorišta i Doma penzionera na Bežanijskoj kosi; 3. Gleđaoci su vidno zanemicali u poslednjih sat vremena; 4. Po gradu se priča da je direktor pozorišta većinski vlasnik fabrike koja proizvodi energy drinks.

Ali nigde prijateljskog tračka dima?! Da li je pušenje zaista štetno po zdravlje,

pa niko od seniora-pušača nije doživio ovaj nevideni večernji provod? Da li je Beograd rešio da postane Svet preko opranih pepeljara, a javni toaleti kad dođu na red? Da li je direktor pozorišta puk'o na aukcijskoj prodaji akcija duvanske industrije pa se sad izživljava? Da li...

Nisam stigla da isprocesiram sve varijante jer me je prenelo jedno razdragano:

- Draga! Uuu! - osvrćem se da vidim koga bih ja mogla biti draga, budibogsnama, i to ovde.

Stajala je sama, na desetak metara od gerijatrije, iz više razloga: 1. Mlada je i lepa; 2. Puca od zdravlja i energije; 3. O n a p u š i!!! Pa požurim da joj se obradujem. I palim pljugu, zajedno smo jače. Bla-bla, e baš neću da vam kažem koga smo izogovarale. Dobar trač, od deset dimova, kada nam je prišla treća, već vadim upljač, da se nađem ženi u nevolji. Kad međutim...

- Izvinite, ovde se ne puši - kaže, pristojno, ljubazno, ko velim tako i treba, ipak je ovo hram kulture, da smo u bolni-

ci glavna sestra bi nam već nalupala šamare. Pa onda nastavlja, snishodljivo. - Osim ako nemate dozvolu, ovaj... od... ovaj... Od nekoga.

- Naravno da imamo - takođe ljubazno i nimalo snishodljivo reče moja poznanica i u nastavku izgovori ime direktora pozorišta. Koje baš neću da vam kažem, pušač je, toliko, pa pogadajte sami.

- Oh, onda u redu, oprostite! Hoćete da vam zamenim pepeljaru? - ponudi se službeno lice nejasne funkcije, možda je i ženski vatrogasac u civilu. Odbile smo, već svira za kraj pauze.

- Stvarno imaš dozvolu za pušenje? - pitam kad se žena udaljila, a od sramote mi došlo da progutam upaljenu pljugu. - Poznaješ ga?

- Koliko i ti, znam ime iz novina. Ali znam i kako to ide.

Obožavam da ispušim preko veze! A u pozorištu će ponovo da me vide kad mi zatreba energy drink. Možda ni onda, ima i na kiosku.

Romi Scott

Poslednjih godina, ili su već decenije u pitanju, retko idem u pozorište. Ništa lično. Više zato što je nelogično, to pozorište. Jednom je jedno mnogocitirano lice reklo "Život je komedija za one koji misle, a tragedija za one koji osećaju." Sa čime bih se složila, u svim aspektima života, osim kada je

(naš) pozorišni život u pitanju. Jedino tamo uhvatim sebe da se smejem k'o lud na brašno dok glumci s puno patosa lupaju glavom o patos. Drugi put, opet, kako uključim mozak meni se plače, dakle tragedija. Od komedije na repertoaru.

RUSI I DOMAĆI, RAVNOPRAVNO

U Novosadskom pozorištu/Ujvideki sinhaz u sezoni 2006/2007

Igraće nekoliko izvrsnih predstava iz prošle sezone. Pre svih "Ples na praznik Lunase" i "Medejine krugove". Ove dve predstave Pozorište je u prošloj sezoni s priličnim uspehom igralo u Beogradu, Užicu, Subotici, ali i Pešti, Kišvardi, Bukureštu i Ulmu.

Na samom startu ove sezone zatekla ih je i vest da im je pripala nagrada

"Senteleki" koja se dodeljuje za razvoj dramskog stvaralaštva. Odmah potom upriličili su svoje tradicionalno takmičenje mladih dramskih pisaca. Ono je 21. septembra održano šesti put. Tim povodom izdavač, Ištvan Besedeš iz Sente, objavio je knjigu drama mladih pisaca, njih 15, koje su u proteklih šest godina izvedene na sceni Novosadskog pozorišta.

Direktor pozorišta Laslo Šandor kaže da se raduje što su svi na okupu, niko ih nije napustio, prešao u neko drugo pozorište, otišao u Mađarsku, "u pećalbu". Dodaje da im se, na žalost, niko nije ni pridružio, mada pozorište vapi za novim

ljudima, uvek za onim novim na sceni, ali i za scenskim radnicima. Nedostaje bar po još jedan majstor svetla, tona, scene... Za sada njih nije moguće angažovati jer to ne dozvoljava aktuelna sistematizacija radnih mesta...

U trenutku dok razgovaramo traju probe komada "Na dnu" Maksima Gorkog. Laslo ističe da su s raznim rediteljima godinama pokušavali da postavite taj komad, ali da je jako dobro što premijeru, koja će biti 20. oktobra, najavljuju pod rediteljskom palicom Ljuboslava Majere.

Početkom janura mladi reditelj Ferenc Lavro, koji je nedavno diplomirao na AU, radiće komediju "Desetar i ostali" Imrea Dobozija, dok će u martu uslediti

premijera po tekstu Gabora Viraga (koji piše i pod imenom Aron Blum) "Hamlet je mrtav". Režiraće Zoltan Puškaš.

Na kraju sezone dolazi im Đorđe Ivašku s kojim su napravili jednu od svojih najboljih predstava "Šest lica traže pisca". Ovoga puta postavioće "Audiciju" Aleksandra Galina. Taj isti komad u Kapošvaru će uskoro režirati Radoslav Milenković s kojim se Laslo dogovarao da naprave mali festival "Audicija" iz regiona.

Na dve scene ovog teatra verovatno ćemo gledati i nekoliko diplomatskih radova, a jedan od fiksnih planova je koprodukcijnska predstava po tekstu koji piše Rozalija Boroš Breščanski za klasu koja je diplomirala tačno pre deset godina.

S. Miletić

Laslo Šandor (Foto: Branko Lučić)

DUPLA DOZA ODGOVORNOSTI

Aleksandar Stojković Piksi, glumac NP RS

Nakon niza uspješno ostvarenih uloga u predstavama "Bogojavljenjska noć", "Porodične priče", "Nakaze", "Laža i paralaža", "Vlast", "Gospođa ministarka", "Je li bilo Kneževe večere", "Sveti Georgije ubiva Aždahu"... te učesća u televizijskim projektima, talenat Aleksandra Stojkovića Piksija, glumca banjalučkog pozorišta, sve češće izlazi iz okvira BiH.

Nedavno se vratio sa snimanja filma "Edina" u Poljskoj, i pozorišne turneje po Americi, gdje je sa Tihomirom Stanićem, Petrom Kraljem i Đorđem Markovićem igrao "Jazavca pred sudom". Od 21. oktobra okuša će se na sceni teatra u Beču sa ansambлом predstave "Gospođa ministarka" u režiji Milice Kralj.

"Nikada nisam ni sanjao da ćemo zaista igrati u Americi, nisam bio siguran u to, sve do trenutka kada smo izašli

na scenu. To je jedno iskustvo koje se ne može opisati ni upoređivati. Publika nas je izvrsno prihvatila u svim gradovima, ovacije su bile jednako nezaboravne i u Vašingtonu, Čikagu, Klivlendu i San Francisku. Program je otvorio Petar Kralj, izvođenjem svoje monodrame "Živio život ja, Pera Kralj", potom je Tihomir Stanić igrao "Mostove" po Andrićevom romanu "Na Drini ćuprija" i na kraju večeri smo igrali i "Jazavca pred sudom". Na jednom univerzitetu, držali smo čas američkim studentima koji uče Srpski jezik, govorili smo monologe i pjesme i oni su nas slušali sa potpunom pažnjom. Organizator nam je rekao da smo gostovanjem nadmašili predstavu NP Beograd "Kir Janja" koja je posljednja igrala tamo. Osjećao sam duplu dozu odgovornosti, prema kući koju predstavljam i koja po prvi put igra u Americi i

Aleksandar Stojković

prema velikim glumcima kao što su Petar Kralj i Tihomir Stanić. Sjećam se, kada sam prvi put igrao sa profesorom Petrom Kraljem na sceni, bilo je jako neobično meni, ali i svima koji su nas gledali. Uvijek sam znao da se ne može desiti ništa loše, jer je riječ o velikom

čovjeku i glumcu. Tako je bilo raditi i sa Svetlanom Bojković, Mišom Janketićem i Đuzom Stojiljkovićem, koji su prije svega kvalitetne ličnosti i veliki profesionalci. Predstava Milice Kralj "Gospođa ministarka", imala je izuzetne uspjehe svaki put kada smo je igrali i to je predstava kojoj se mi iz ansambla neobično radujemo. Vjerovatno će tako proći i u Beču.

Kako za "Ludus" Piksi kaže, tek sa Akademije je izašao kao nova glumačka ličnost sa novim pogledom na život i teatar. Osnovna vodilja mu je odgovoran pristup prema profesiji, a pravo mjerilo uspjeha je publika.

"Kada sam došao na Akademiju mislio sam da znam mnogo toga, jer sam već radio nekoliko predstava. Meni je Petar Kralj za nekoliko dana sve to srušio i zahvaljujući njemu izašao sam kao potpuno nova formirana pozorišna ličnost. Kada sam počeo raditi sa velikim rediteljima, shvatio sam šta sam sve naučio od njega, ali i Dejana Čavića koji nas je izuzetno naučio pozorišnoj etici. Iako idolopoklonstva ne valjaju, odrastao

sam uz igru Pavla Vujisića, Zorana Radmilovića, Petra Kralja, Dragana Jovičića i priznajem da im se i danas divim. Kritički posmatram predstave koje gledam i mislim da imam tu vrstu profesionalne deformacije, ali se trudim da nakon predstave ne razmišljam mnogo o tome i ne govorim ljudima koji su igrali, jer sam svjestan da smo mi glumci strašno sujetni. Kritiku prihvatam, zavisno od toga kako mi pristupi onaj ko mi govori i mislim da predstava mnogo zavisi od reditelja. Prva predstava koju sam gledao u Beogradu "Sveti Georgije ubiva aždahu" na mene je ostavila najjači utisak do sada. Igrali su Dragan Nikolić, Pera Kralj, Đuza Stojiljković i mnogi drugi veliki glumci, a ja sam bio opčinjen. Dugo sam maštao o toj ulozi poručnika Tasića, i mislio sam da bi ga ja odigrao najbolje na svijetu. Kada je predstava stavljena na naš repertoar, dobio sam ulogu Rajka Pevca. Shvatio sam da su reditelji hajduci, znaju profile glumaca i često ne žele eksperimentisati. To mi ponekad smeta.

Vuka Zec

DOBRA PREDSTAVA TOPI PROBLEME

Tihomir Stanić, umjetnički direktor NP RS u Banja Luci

Tihomir Stanić

Poznavajući pozorišnog života u Banja Luci, tvrde da je protekla sezona u banjalučkom teatru bila jedna od najuspješnijih do sada. Repertoar zasnovan na velikim srpskim piscima i stranim klasicima, pokazao se kao vrlo dobar odabir jer je uspješno ostvareno sedam premijera, nekoliko festivalskih nagrada, veliki broj gostovanja i repriznih igranja, a na svakom izvođenju tražila se stolica više.

Sa banjalučkim glumcima saradivali su vrhunski umjetnici, Svetlana Bojković, Petar Kralj, Mihailo Miša Janketić i Vlastimir Đuza Stojiljković. I prije mjesec dana po prvi put u 77. godina od osnivanja ovog teatra, Narodno pozorište RS gostovalo je u Vašingtonu, Čikagu, Klivlendu i San Francisku.

Pitali smo Tihomira Stanića, pod čijim je umjetničkim rukovodstvom i organizovana protekla sezona, kakvu je situaciju zatekao u NPRS u Banja Luci prije godinu dana?

- Narodno pozorište Republike Srpske, tada je bilo u zaista zreloj situaciji za radikalne promene u pristupu i produkciji. Jedan od mojih osnovnih zadataka bio je da pokušam udahnuti više samopoštovanja i hrabrosti ansamblu. Trudio sam se da radimo velike predstave, da se angažuje gotovo kompletan glumački ansambl, da se ostvare atraktivne uloge i da izbor gostujućih glumaca bude najbolji. Gostovali su izuzetni ljudi i glumci, koji su imali odličan pristup prema ovom pozorištu i svojim profesionalnim i privatnim uspjehom podstakli banjalučke glumce da prepoznaju vrlinu u sebi. Pokazali su da imaju poštovanja prema radu ovog pozorišta i glumcima, i iz Banja Luke su se vraćali sa velikim rečima hvale. Mislim da je to jedan od pokazatelja da smo uspjeli ostvariti ciljeve. Mi i sada u pozorištu imamo neke probleme, koje i svako drugo pozorište ima jer mislim da je nasleđena jedna anahrona organizacija, ali kad se desi dobra predstava ti problemi se tope i imam osećaj da je u banjalučkom pozorištu već tako.

Prva predstava u novoj 77. pozorišnoj sezoni premijeru će doživjeti 18. oktobra. Riječ je o velikom dijelu Bertolta Brehta, "Majka hrabrost i njena djeca" koje od 21. avgusta na Velikoj sceni režira Mira Erceg. U ovom koprodukcijskom projektu sa MESS-om i Maticom Hrvatskom iz Mostara, angažovano je više od 20 glumaca, dok je u nosećoj ulozi Ksenija Prohaska. U Kozarskoj Dubici na repertoaru su "Magareće godine" Branka Ćopića, u adaptaciji Nemanje Petronja. Nakon velikog uspjeha sa predstavom "Jazavac pred sudom" u koprodukciji sa Zvezdara teatrom, NPRS je nedavno učvrstilo veze sa Maticom, pot-

pisivanjem protokola o saradnji sa Zvezdara teatrom.

Kakav repertoar ste planirali do kraja godine i da li ćete i u narednim projektima angažovati gostujuće glumce?

- Nadam se da ćemo do kraja sezone i isteka mog mandata ostvariti još tri premijere. Planiramo raditi 'Roberto Zuko', u režiji Nenada Gvozdenovića gde će glavnu ulogu tumačiti Boris Šavija, "Kabare" u režiji Kokana Mladenovića i "Omer Pašu Latasa" u produkciji sa Zvezdara teatrom a režiji Dejana Mijača i dramaturgiji Petra Grujičića. "Roberto Zuko" je za ovu generaciju glumaca, šansa da iz ove specifične situacije ipak nađu mesto gde pripadaju, jer je to priča o socijalnoj destrukciji koje možda nismo svesni, ali je itekako prisutna. "Kabare" i pored forme mjuzikla prepoznaje društvene pojave. Dakle, pokušavamo kroz klasična evropska dela u dramskoj književnosti pronaći i prepoznati mesto koje se tiče nas. I dalje je prioritet angažovanje ansambla, sazrevanje i da tematski ovu sredinu zainteresujemo za pozorište. Neće biti gostujućih glumaca, pokušat ćemo bez njih. Siguran sam da to neće umanjiti odziv publike, jer su naši glumci sada već porasli.

Protokol sa 'Zvezdaram', koja je veliko srpsko pozorište, konstituisano bez stalnog glumačkog ansambla, otvara prostor i mogućnosti našim glumcima da igraju u Beogradu. Tako da su ravnopravni u konkurenciji za uloge sa beogradskim glumcima. 'Zvezdara' je na naše veliko zadovoljstvo, pokazala najviše interesovanja za saradnju. Imamo dogovore sa NP Sarajevo o stalnoj saradnji, koja bi podrazumevala mesečnu

Petar Kralj kao David Štrbac

razmenu predstava. Moj mandat uskoro ističe i mislim da je dve godine koje sam imao da uradim nešto, sasvim dovoljno za realizaciju. Sve dalje bi bilo učvršćivanje vlasti, a ja sam privatno i profesionalno vezan za Beograd i moje životne ambicije nisu nikad bile takve. Ovo smatram jednim lepim izletom u neki drugi oblik bavljenja pozorištem.

Kako je predstava "Jazavac pred sudom" Pavla Lazića i umjetnički program sa kojim ste od 13. septembra gostovali u Vašingtonu, Čikagu, Klivlendu i San Francisku prihvaćen tamo, da li će biti još inostranih gostovanja?

- U Ameriku smo otišli na poziv Srpskog ujedinjenja, gostovanje je iniciralo Udruženje bivših studenata Elektrotehničkog fakulteta Beograd, koji su mega predstavnici u svetu i na vrlo

značajnim pozicijama. Prvo smo igrali u Vašingtonu, a zatim u Čikagu, Klivlendu i San Francisku. Program je izuzetno prihvaćen svuda i odmah smo dobili poziv da isti taj program izvedemo u Njujorku, Detroitu, San Dijegu, Sijetlu, Los Anđelesu i Bostonu. U završnim razgovorima, organizatori su uvažili razloge da ne možemo gostovati u toku sezone jer je sastav naše male trupe takav, da bi odsustvo Petra Kralja ili mene blokiralo desetak predstava u Beogradu kao i Aleksandra Stojkovića Piksija i Đorđa Markovića ovde. Naredna igranja odložili smo za sledeću godinu i to će biti van pozorišne sezone. Ovim pionirskim poduhvatom otvorili smo vrata za druge predstave koje bismo mogli poslati tamo.

Vuka Zec

OSNOVANO POZORIŠTE JAZAVAC

Banja Luka je u julu mjesecu dobila još jednu pozorišnu kuću. Riječ je o Gradskom pozorištu 'Jazavac' koje su osnovali mladi banjalučki glumci Dragana Marić, Sandra Ljubojević, Dejan Zorić i Mario Lukajić.

- Planiramo pružiti priliku mladim rediteljima, kostimografima, glumcima, scenografima te oformiti jednu pravu pozorišnu ekipu, što će svakako značajno uticati na razvoj kulturnog života u Banja Luci.- riječi su Dragane Marić, koja je dvije godine profesionalno angažovana u Narodnom pozorištu RS u Banja Luci.

Prva predstava Gradskog pozorišta 'Jazavac', premijeru će doživjeti 20. okto-

bra. Prema tekstu Nila Labjuta, "Oblik stvari" na banjalučkoj sceni režira Stojan Matavulj iz Varaždina.

- "Oblik stvari" govori o tome koliko čovjek daleko može ići u raznim odnosima u životu i gdje je ta granica koju treba postaviti. Ovo je jedna vrsta dramske dramaturgije koja je vrlo zahtjevna. Rediteljskih izmjena neće biti, osim što smo imena iz djela prilagodili sredini u kojoj se predstava radi.- tvrdi reditelj Matavulj.

U ulogama Sonje i Adama su Dragana Marić i Mario Lukajić, dok Teodoru i Filipa igraju Sandra Ljubojević i Dejan Zorić.

V. Z.

MEĐUNARODNI FESTIVAL POZORIŠTA ZA DECU

Predstava "Ježeva kućica", prema tekstu Branka Ćopića i u režiji Živomira Jokovića, 9. septembra na sceni Dječijeg pozorišta RS, otvorila je novu 50. pozorišnu sezonu.

Od 8. do 14. oktobra u toku je peti Međunarodni festival pozorišta za djecu, i na sceni banjalučkog Dječijeg pozorišta igrat će 17 predstava iz BiH, Srbije, Hrvatske, Slovenije, Bugarske, Mađarske, Bjelorusije, Poljske, Njemačke i Izraela.

U okviru festivala na repertoaru su predstava "Alisa", pozorišta Boško Buha iz Beograda, "Ivica i Marica" Dječijeg kazališta "Branko Mihaljević" iz Osijeka, te "Palčica" Mini teatra iz Ljubljane. Lutkarsko kazalište Mostar, izvest će predstavu "Madejev Ležaj", a pozorište Ruse iz Bugarske "Mali muk". Učestvuje i Zagrebačko kazalište lutaka sa "Uobrazenom mišicom", Bjelorusko pozorište "Lutka" sa "Crnom kokoškom i stanovnicima podzemlja", te Zemunsko po-

zorište lutaka "Pinokio" sa predstavom "Balada o Šarcu".

Posljednjih festivalskih dana, najmlađi Banjalučani mogu pogledati "Kralj Drozdov Kljun" Mađarskog pozorišta, "Ferdinand" iz Njemačke, "Carev zatočenik" pozorišta lutaka iz Niša, "Jahač" pozorišta "Kom-kom" iz Jerusalema i "Džin" u izvođenju Lutkarskog pozorišta "Guliver" iz Varšave.

V. Z.

MONOGRAFIJA O PRIMADONI

Vladimir Jovanović: "Đurđevka Čakarević"

Izdavač: Foto Futura, Beograd, 2006.

Profesor Akademije umetnosti u Novom Sadu, Vladimir Jovanović, objavio je monografiju posvećenu stvaralaštvu primadone beogradske Opere, Đurđevke Čakarević, nastavljujući da istražuje jedan od najznačajnijih perioda u radu ove kuće, period pedesetih i šezdesetih godina prošlog veka.

Povod za pisanje o primadoni Đurđevki Čakarević, profesor Jovanović našao je u činjenici da je ova umetnica duže od dve decenije bila jedan od oslonaca

beogradske Opere, da je pružila ogroman doprinos njenom ugledu u zemlji i svetu, da je osamnaest godina bila stalan gost u operiskim teatrima u Italiji - posebno u Rimu i Torinu - te da je za sve to vreme bila istaknuti učesnik brojnih muzičkih i koncertnih manifestacija širom nekadašnje Jugoslavije. Pedesetogodišnja plodna karijera Đurđevke Čakarević, dakle, predstavlja izuzetno značajan doprinos srpskoj i jugoslovenskoj muzičkoj umetnosti i, šire uzevši, muzičkoj

kulturi. Otuda je Jovanovićeva monografija o Đurđevki Čakarević istovremeno i značajan doprinos izučavanju naše istorije opere i muzičkih zbivanja uopšte.

Vladimir Jovanović komponovao je knjigu o primadoni Đurđevki Čakarević poštujući uobičajene obrasce predstavljanja umetnice. Prvo poglavlje načinjeno je od intervjua koje je primadona dala autoru; u ovom opsežnom delu knjige, Đurđevka Čakarević detaljno pripoveda o sebi, najužoj porodici, nemaštini koja je bila pratilac njenog detinjstva, o plemenitosti pojedinih ljudi koji su joj omogućili da se školuje i da završi studij

napominje da se gluma ne može naučiti - tehnika glume, međutim, može. Ali, dar se neće ispoljiti bez osvojene glumačke tehnike; da bi neko postao glumac, smatra autor, potrebno je da ovlada glumačkom tehnikom. To znači, da budući glumac mora intenzivno da radi na razvijanju svojih čula.

Prva lekcija - *Koncentracija* - govori o prvom koraku u razvoju glumca. U sledećim lekcijama - *Memorija emocije*, *Dramska radnja*, *Karakterizacija*, *Po-smatranje*, *Ritam*, Boleslavski upoznaje svoju učenicu s osnovnim pretpostavkama glumačke tehnike, sve tananije se baveći pitanjima na kojima počiva umetnost glume.

U lekcijama koje učitelj drži učenici nalazi se jedan bitan momenat: shvatanje da je gluma umetnost duše. Navodeći učenicu da osvaja, korak po korak, izražajna sredstva glumačkog zanata, učitelj je neprekidno opominje na činjenicu da je umetnost glume, pre svega, umetnost čoveka koji je maksimalno razvio svoj emocionalan svet, i koji je u stanju da ga prenese gledaocu. Tek u takvim okolnostima, glumac je osposobljen da ostvari kreaciju.

U predgovoru napisanom za prvo izdanje knjige 1933. godine, teatrolog i kritičar Idit Ajzeks ističe da Boleslavski dobro zna da je u glumi - više nego i u jednoj drugoj umetnosti - ono što je nešto manje od dobrog, odvojeno čitavim svetovima od onoga što je zaista dobro. Ajzeksova zaključuje da je za glumu potreban doživotan rad uz učenje, ali da je to profesija koja zaista vredi da se na njoj doživotno radi.

Recenzenti Vladimir Jevtović i Ljiljana Ilić ukazuju na osobenost pristupa Ričarda Boleslavskog, podsećajući čitaoca - i pozorišne gledaoce - da je teatarska umetnost podjednako usmerena čovekovoj duši koliko i njegovom rasciju, što se poslednjih godina bezrazložno zaboravlja.

Radimir Putnik

je na Muzičkoj akademiji. Dalji tok karijere Đurđevke Čakarević išao je standardnom uzlaznom stazom: posle kratkog vremena provedenog u Beogradskoj komediji - gde je imala zapažene uloge u muzičkim komadima - prelazi u Operu gde postaje član operskog hora, da bi posle dve-tri sezone dobila solističke zadatke i prešla u grupu solista Opere. Veoma brzo njena karijera beleži uspone, nižu se mecosopranske uloge jedna za drugom i Đurđevka Čakarević postaje - uz tadašnje prvake Opere - nosilac i tumač najsloženijih uloga. Đurđevka Čakarević preuzima u celosti tzv. "gvozdeni" repertoar mecosopranskog faha, ne samo u belkantu, već i u operama slovenskih autora. Među njenim najznačajnijim rolama su Adalđiza ("Norma" Belinija), Elizabeta ("Marija Stjuart" Donicetija), Kostelnička ("Jenufa" Janačeka), Eboli ("Don Karlos" Verdija), Amneris ("Aida" Verdija), Santuca ("Kavalerija rustikana" Maskanijja), Dalila ("Samson i Dalila" Kamija Sen-Sansa), a značajan deo nje-nih uspeha pripada i koncertnim nastupima na kojima je pevala širok repertoar jugoslovenskih i svetskih kompozitora, među kojima su i Betoven, Bah, Vagner, Vivaldi, De Falja, Maler, Mocart i Čajkovski, ali i Baranović, Vučković, Peričić i Gotovac.

U drugom poglavlju, o Đurđevki Čakarević pišu njene kolege sa operске scene; s puno poštovanja za njen opus i topline za nju kao ličnost, o primadoni

pišu Radmila Bakočević, Zvonimir Krnetić, Radmila Smiljanić, Ani Radošević, Jelena Vlahović, Aleksandar i Olga Đokić, Mladen Jagušt i drugi.

Treće poglavlje donosi izbor iz naše i strane štampe o ulogama Đurđevke Čakarević, dok četvrto i peto poglavlje zauzima obimna i pregledno izložena dokumentacija o operskom i koncertnom repertoaru umetnice. Na kraju autor monografije objavljuje i nekoliko interesantnih priloga iz lične arhive Đurđevke Čakarević, upotpunjujući ionako već bogatu sliku o primadoni.

Monografija Vladimira Jovanovića o Đurđevki Čakarević nudi više nego korektno ispričanu priču o ostvarenom snu siromašne devojčice iz banatskog sela Gaj kod Kovina; kći rano preminulog oca Ilije Henca i požrtvovane majke Vukosave, Đurđevka Čakarević izgradila je impresivnu opersku karijeru i stekla u evropskim okvirima uvažavano i poštovano ime; sve to uspela je da ostvari zahvaljujući ogromnom trudu i neumornom radu, kao i razumevanju i podršci svojih najbližih. Sama Đurđevka Čakarević kaže: "Srećna sam i ponosna što sam svakodnevnim upornim radom uspela da ostvarim veliku umetničku karijeru... idući trnovitim putem od sela Gaj do najvećih i najpoznatijih operskih scena i koncertnih dvorana u svetu"

Radimir Putnik

Premijera u Madlenianumu

KADA SAMO SEĆANJA OSTANU

Kada neko delo, kao što je *'Kvartet'*, nastane u čast velikog dirigenta Džordža Šoltija, i kao svojevrsan omaž operi, onda je pravo mesto za njegovu premijeru u Teatru i operi Madlenianum. Premijerom predstave *'Kvartet'*, u režiji Miloša Jagodića, prema tekstu Ronalda Harvuda otvorena je 5. oktobra sezona 2006/2007 u Teatru i operi Madlenianum.

Jedan od najvećih savremenih britanskih pisaca, dobitnik Oskara za scenario filma *'Pijanista'* Ronald Harvud je kod nas poznat po dramama *'Garderobier'* i *'Na čijoj strani'*. Za *'Kvartet'* je rečeno da je *'najlepsi primer engleske sentimentalne komedije'*, a Harvud je još jednom dokazao da je izvršni poznavalac opere, ali i svega zakulisnog što je prati, mitova i spletki, glamura, ali i neumitne prolaznosti slave operiskih glasova i pevača.

Predstava je trenutno izuzetno popularna u Hrvatskoj, a igra se na više od sedam jezika u Americi i Evropi.

Inspiraciju za komad Harvud je dobio nakon što je video dokumentarni film o kući Đuzepa Verdija, te

stamentom zaveštanoj na korišćenje penzionisanim operiskim pevačima. Tako je nastao komad kamernog tipa za četiri iskusna starija glumca. Reditelj Miloš Jagodić je oformio kvartet od proverenih glumačkih imena, prvaka naše dramske scene. Čine ga: Đurđija Cvetić, Ružica Sokić, Miodrag Radovanović i Ivan Bekjarev.

Oni se okupljaju da povodom godišnjice Verdija, još jednom zapevaju kvartet iz opere *'Rigoletto'* koji ih je proslavio pre više od dve decenije. Nekadašnje zvezde operске scene, nevoljno se spremajući za nastup, ogoljuju svoje privatne i profesionalne živote, otkrivajući kome se karijera završila zbog propalog glasa, a kome iz privatnih razloga. Međusobno se nadigravajući, ovaj kvartet glumaca komad nosi ravnopravno, dovodeći publiku i do suza i do smeha. Glasove vremešnim pevačima pozajmili su studenti FMU, dok su u predstavi korišćene arije iz opere *'Rigoletto'*.

Iako je najavljivan i očekivan, Ronald Harvud nije prisustvovao premijeri. Očekuje se krajem ove ili početkom sledeće godine.

M. Jurčić

Premijera pozorišta Duško Radović

OD MEKDONALDSA DO MUZEJA SAVREMENE UMETNOSTI

Predstava *'Priča o Ronaldu, klovnu iz MekDonaldsa'*, po tekstu kontroverznog argentinskog pisca Rodriga Garsije, izvedena je 5, 6, 7, 8. i 9. oktobra u Muzeju savremene umetnosti na Ušću. Za razliku od istoimene predstave koja je izvedena na ovogodišnjem Bifetu u izvođenju madridske grupe *'Karniserija'*, ova predstava je naglašeno politički angažovana i aktivno komunicira sa svojim vremenom. Dela Rodriga Garsije su svojevrsni fenomen na novoj evropskoj pozorišnoj sceni, prepoznatljiva po nepoštovanju žanrovskih odrednica. On spaja nespojivo, *rimejke klasika i urbane stadionske mitove, izobličene slavne ličnosti, psovke i himne...*

Koristi zastrašujuće monologe i dijaloge bez poente, podržava buntovne i neumerene glumce čija je destrukcija usmerena ka samom sebi, ali i svetu oko sebe. Tekst Rodriga Garsije je preveo Damir Todorović, a predstava je njegov rediteljski prvenac. U glavnim ulogama su Vladimir Aleksić i Nataša Marković, dok je muzika poverena Tijani Todorović i Jeleni Rosić.

Predstava ja atraktivni audiovizuelni događaj koji je u sebi sadrži glumu sa elementima performansa, video art i di džejeve.

Glavni lik je neafirmisan glumac bez posla, gorak, ironičan, inteligentan i neuspešan koji se zapošljava kao animator u Mek Donaldsu. Pred publikom otvara svoju dušu, ispoljavajući revolt i prezir prema savremenom društvu, medijskoj moći, strah od samoće. On nema iluzija i ne nada se ničemu. Glumica Nataša Marković je za svoju ulogu u predstavi izjavila da je *'veoma zahtevna i iziskuje veliku koncentraciju i koordinaciju, jer je ona Ronaldov alter ego'*.

Izvršni producent predstave je Malo pozorište "Duško Radović", uz podršku Skupštine grada Beograda, Italijanskog instituta za kulturu, Instituta Servantes i Studia Sund iz Milana. Komad će u prevodu doživeti prvo svetsko izvođenje, za koje je Malo pozorište "Duško Radović" dobilo prava tokom boravka Rodriga Garsije na Bifetu.

M. Jurčić

Priča o Ronaldu, klovnu iz Mekdonaldsa

Slovenac iz Berlina, u Kikindi

Nova sezona u Narodnom pozorištu iz Kikinde počela je 7. oktobra premijerom predstave *'Ti ljudi tenori'* Kena Ludviga, u režiji Jure Rudolfa, slovenačkog reditelja iz Berlina. Prvi put preveden na naš jezik, baš za kikindsko pozorište, tekst ovog savremenog vodvilja je doživeo proizvodnju u našoj zemlji.

Sljedeća premijera na ovoj sceni planirana je za 2. decembar, kada se obeležava Dan kikindskog pozorišta. Probe su počele sredinom oktobra. U pitanju je *'Pokondirena tikva'*, Sterije, u režiji Marka Manojlovića, dok će Vesna Čipčić i Pavle Pekić, beogradski gosti, igrati u predstavi. U produžetku sezone očekuje se još jedna premijera, *'Čekajući Marčela'* po tekstu Stefana Ričija i Đanija Fortea, u režiji Filipa Markovinovića. 2002. godine je ova predstava u Italiji proglašena za najbolju.

Za početak sledeće godine najavljene su probe predstave *'Putujuće pozorište Šopalović'*, Ljubomira Simovića, u režiji Borisa Liješevića, moguća je i koprodukcija s teatrom 'Forum' iz Berlina, a očekuje se postavka predstave *'Per Gint'*, Henrika Ibzena, u koprodukciji sa Norveškom. Saradnja sa stranim teatrima nastavlja se postavkom komada *'Gde ti živiš'* Ane Lasić, a režiju će raditi reditelj iz Nemačke.

M. J.

XIV Vrščka pozorišna jesen

Po četrnaesti put započeo je 16.10. 2006., naravno u Vršcu, festival Vrščka pozorišna jesen. Odvija se pod motom "Klasika ili istina" i traje do 22. 10. U zvaničnom delu festivala učestvuju predstave *'Beograd nekad i sad'* J.S. Popovića, u režiji Siniše Kovačevića, a u produkciji Pozorišta mladih iz Novog sada, *'Rodoljupci'* istog autora, u izvođenju NP Sterija iz Vršca, a u režiji Filipa Gajića, *'Nečista krv'* Bore Stankovića, koju izvodi istoimeno pozorište iz Vranja, u režiji Radeta Radivojevića. Zatim *'Prevareni'* J.S. Popovića, NP Sterija - profesionalna scena na rumunskom jeziku, u režiji Anđelke Nikolić, te *'Jazavac pred sudom'* Petra Kočića, koprodukcija NP Republike Srpske iz Banja Luke i Zvezdara teatra iz Beograda. Festival i ove godine financira Skupština opštine Vršac, uz finansijsku podršku Pokrajinskog sekretarijata za kulturu Vojvodine i koncerna "Hemofarm".

D.K.

'Ujkin san' u SNPu

Premijera predstave *'Ujkin san'*, Dostojevskog, u dramatisaciji i režiji Egona Savina, obeležila je 6. oktobra početak nove pozorišne sezone Drame Srpskog narodnog pozorišta.

"Važno je zvati se Ernest" u Somboru

Narodno pozorište u Somboru otvorilo je svoju sezonu premijerom predstave *'Važno je zvati se Ernest'*, Oskara Vajlda, u režiji Olivera Đorđević. Predstava je pripremana pet meseci, a glavni 'teret' pored rediteljke ponelo je četvero mladih glumaca i njihove iskusne kolege, Tatjana Šanta Torlaković, Zdravko Panić, Ksenija Marić-Đorđević i drugi. Bez pauze, predstava se igra 75 minuta.

'Venecijanka' u Subotici

Renesansnom komedijom *'Venecijanka'*, nepoznatog autora, a u režiji Vesne Topalov, 29. septembra počela je nova sezona u subotičkom Narodnom pozorištu, Drama na srpskom jeziku. Predstava se bavi univerzalnim pitanjima ljubavi, strasti, ljubomore, zavođenja... Ovom premijerom najavljena je i renesansa samog pozorišta, a manifestovaće se kroz bogat pozorišni program na kome će se naći *'Mišolovka'* Agate Kristi, *'Mnogo vike ni oko šta'* Viljema Šekspira kao i dela drugih velikih autora.

Joakim inter fest

U okviru saradnje Kragujevačkog pozorišta i ERT fondacije iz Modene nastala je predstava *'Poslednje mene'*, po tekstu italijanskog pisca Furija Bordona i u režiji italijanskog reditelja Masimo Lukonija. Ovom predstavom otvoren je

Prvi međunarodni festival malih scena, Joakim inter fest'.

Na 'Joakim inter festu', u konkurenciji za nagrade takmiči se trinaest predstava iz Srbije (Kragujevac, Niš, Novi Sad, Beograd, Sabac, Užice i Kikinda), kao i predstave iz inostranstva: Engleske, Rumunije, Slovenije, Hrvatske i Crne Gore.

Kapitalna investicija u Kruševcu

Iako najavljivana i očekivana, predstava *'Tvrđava'* po delu Meše Selimovića, a u adaptaciji i režiji Nebojše Bradića, nije otvorila sezonu Kruševačkog pozorišta. U 'građenju' *'Tvrđave'* zakazali su 'investitori' (Ministarstvo kulture i donatori) koji su obezbedili samo 15% sredstava. Time je opet aktualizovana priča o neravnopravnosti pozorišta iz unutrašnjosti i onih iz metropole. Komentar upravnika Kruševačkog pozorišta, Branislava Nedića, na to je bio: *'Glumci mi predlažu da se za pomoć obratimo Ministarstvu za kapitalne investicije, s obzirom da je reč o kapitalnom delu... Verovatno ćemo to učiniti, očekujući da nas ministar Velimir Ilić bolje razume.'*

Kad ne može klasika, dobar je i vodvilj, pa je sezona Kruševačkog pozorišta počela premijerom vodvilja Reja Kunija, *'Zaobiđi gospođu Makam'* u režiji Vladimira Popadića, a najavljena je i premijera komada *'Blize'* u režiji Darka Bajića, koju pripremaju glumci Kruševačkog pozorišta i studenti FDU iz Beograda.

M. J.

Jubilej Šabačkog pozorišta

Pozorišna sezona u Šapcu počela je obeležavanjem jubileja - stote profesionalne sezone, dodelom nagrada i predstavom *'Sabirni centar'* po tekstu Dušana Kovačevića u režiji Kokana Mladenovića. Istim povodom je do 9. oktobra trajala manifestacija *'Teatar na pravom putu'* u okviru koje su igrane predstave *'Na tri kralja'* pozorišta iz Tuzle, *'Rodoljupci'* vrščkog pozorišta, *'Don Žuan se vraća iz rata'* sremskomitrovačkog pozorišta, i *'Edmond Kin'* niškog teatra. Domaćin, Šabačko pozorište, izvelo je premijeru *'Kosovska...'* po tekstu Željka Hubača u režiji Nenada Todorovića.

Ovogodišnja Nagrada za doprinos radu Šabačkog pozorišta, "Boris Kovač" (najpoznatiji šabački glumac i režiser) pripala je glumcu Ivanu Tomaševiću za ulogu Janka Kesera u predstavi *'Sabirni centar'*. Tomašević se pored glume bavi režijom i pisanjem dramskih tekstova, a glumac je šabačkog ansambla od 1980. godine. Nagrađivan je na domaćim festivalima, a laureat je međunarodnog festivala 'Jonesko' u Rumuniji.

Do kraja sezone, a pod motom 'sezona novih naslova' očekuje se postavka predstave *'Kabare'* Ivana Tomaševića i dramska adaptacija pripovetke Laze K. Lazarevića, profesorke Kate Jugović.

M. J.

POZORIŠTE U PROVINCICIJI I PROVINCIJA U POZORIŠTU

Pred sudom se može slagati, pred zavesom ne!

U Srbiji van Beograda ima dosta pozorišta sa profesionalnim statusom.

Unutar tih zdanja, godinama već događaju se tako veliki marifetluci da bi decenija bila nedovoljna da se sva ta ujdurma dovede u red. U toj provincijskoj žabokrečini plivalo je i ronilo, lovilo i koristilo, mnoštvo znanih i neznanih ljudi. Malo se videlo, jer je mulj bio veliki. Na sreću, u njoj su radili i stvarali mnogi veliki umetnici, pa čak i velikani, dižući ugled tih pozorišta. Ako su sedamdesetih godina angažman dobijali glumci bez završene akademije, govorim o unutrašnjosti, mada je i u Beogradu bilo takvih prilika, to već odavno nije slučaj. Ta garnitura glumaca je već u penziji, ili je bar tu negde.

Međutim, šta se događa danas? Još uvek se desi da angažman dobije glumac, akademik, ali bez diplome. A onda nastane problem. Gde, kada i kako diplomirati? O toj temi ne želim da govorim, preširoka je, i na svoj način bolna. Ali, parole kao konfete lete po Srbiji: "Zaposlimo mlade, školovane ljude." Gde? Na sreću, ima mnogo školovanih umetnika, pre svega glumaca. Na nesreću, oni nemaju gde da rade. Van Beograda ne žele, a u Beogradu nema mesta za sve. I šta sad... Dolazimo do "famozne" provincije od koje najčešće mladi glumci beže k'o đavoli od krsta. Da je sreće pa da svoj naučeni zanat potvrde praktičnim radom. Međutim, ljudi beže. Zašto? Zato što je provincija opasnost, koja preti da porobi svakog pojedinca, bez obzira na karakter.

Život u provinciji nosi sa sobom siromaštvo, pre svega duhovno. Rezultati su nesagledivi. Svaki pokušaj opiranja, najčešće pojedinačni, osuđen je na propast, pre ili kasnije. Čovek nije savršen, niti može biti, pa da to ludilo pobedi. Ta zahuktala mašinerija provincijskog ludila je nesalomiva, a tamo gde je stepen obrazovanja nizak, posledice su zastrašujuće. Čovek, ako hoće da se bavi umetnošću u provinciji, ima samo dva moguća izbora: prvi je, prihvatiti pravila provincije i postati pravi provincijalac. Drugi je, odreći se svog talenta i rada i zavući se u mišju rupu sam, zaboravljen i tužan. Prihvatanjem prvog - čovek prividno čuva egzistenciju. Prihvatanjem drugog - čuva dostojanstvo. Umetnik u toj deobi je uvek jedno te isto - prokleti gubitnik. Posle trideset godina rada u provinciji govorim kao nad humkom svojih pokopanih napora, a sa željom da se ni jednom, posebno dobrom glumcu, to nikada ne dogodi. Tuga.

Skoro da nema ni jednog pozorišta u provinciji koje ima kompletan, stručan umetnički tim na čelu kuće. (Umetničkog direktora, dramaturga, organizatora, stručni marketing...) O administraciji i da ne govorim. Čast izuzecima, ako ih ima. Umesto stručnog umetničkog tima, nekakvi vlastodršci sa korbačima u rukama. Svakim danom sve ih je više, koji se mehanizmom podvale po sistemu 'ja tebi - ti meni', pretvaraju u horske postave. Na koricama novokomponovanih partitura piše: "tržište", "trgovina!" Trgovina čime? Dušama! A potpisnici tih kupoprodajnih ugovora, ko su

Dana Krjar

oni? Misionari! (Izvinjavam se, to je vrlo retka pojava u svetu, a tek kod nas... Njima, naravno, kapa dole). Međutim, ovi što sebe takvima smatraju, su zapravo sitnosopstveni, često iskompleksirani pojedinci kojima je suština pozorišta nepoznata, volja za vladavinom velika, a ljubav prema pozorištu nikakva. Neki od njih nisu ušli u pozorište ni kao publika.

Zato sam ja, kao možda i mnogi drugi, prinuđena da sa stidom sakrijem svoj "kovčeg" sa više od stotinu predstava. Skoro polovina sa glavnim ulogama. Da sakrijem osam zvaničnih republičkih priznanja za rad, da sakrijem nebrojene javne nastupe pred hiljadama ljudi, da sakrijem iskrenu ljubav i najtopliju energiju koju sam nesebično delila sa glumcima diljem bivše i sadašnje mi domovine. Da se sakrijem bez ijednog dana bologvanja, ne računajući rođenje deteta, da se sakrijem zbog večite žurbe da ne zaka-

snim na probu, predstavu... Da se sakrijem što sam ceo život provela radeći u pozorištu i živeći od pozorišne plate!!! A, sve zato što sam se usudila da mnoge kabadahije, koje su se ušunjale u pozorište radi lične koristi, nazovem pravim imenom. Nisam imala "stila", pa bi umesto priznanja trebalo da očekujem kaznu. I dok se mnogi, koji nikakve veze sa pozorištem nemaju, meškolje zavaljeni na tuđim mestima, sa redovnom platom, (danas u Srbiji), pravi pozorišni radnici tumaraju, mnogi i bez kućišta i bez adrese, tužni i nesrećni. Nad takvima se još čini brutalan, bahat, nevaspitan i opasan podsmeh, koji prerasta u kihot najgnusnijeg sladostrašća. Nije li to svojevrsan teror i očigledni zločin?

Možda je situacija slična i u nekim beogradskim pozorištima, ali slika o tome nije jasno definisana, pa zato između unutrašnjosti i Beograda nema precizne veze. Kooperativnost je svedena na formu, neretko, i sa jedne i sa druge strane. A to je zato što kooperativni most čine pojedinci koji često to rade iz ličnih interesa. E, tu je problem. Ako je tako, čemu forma: udruženi dramski umenici Srbije? I, šta sada? Obustavljati rad zbog pojedinaca? Ugrožavati rad i život tolikog broja pravih pozorišnih ljudi! Da ne zaboravimo: posebno starije, majstore, krojače, dekoratore, garderobere, rekvizitere... Ne, trebalo bi se iskreno udružiti. Pobediti u sebi samoljublje i strah. Biti nepokolebljiv i jasno staviti do znanja svakom zalutalom pojedincu da mu mesto nije u pozorištu. Pa zar je za to potrebno čekati Zakon o pozorištu? Reći ćete mi: -Jeste, potrebno je. A ja znam, kao i mnogi, da zakon o pozorištu postoji u svakom pojedincu koji suštinski pripada pozorištu i koji pozorište voli.

Pred sudom se može slagati, ali pred zavesom ne može. Znamo se mi jako dobro između sebe. Samo smo se malo pogubili, razdvojili i, naravno dozvolili većim igračima da kolo vode, pa se više ne zna ni ko kosi, ni ko vodu nosi. Jedini način da provincija u ljudima zamre jeste zajedništvo i civilizacijska komunikacija među ljudima. U ovom slučaju, među kulturnim ljudima. A što se tiče mladih glumaca, ne rizikujte da pojedinačno ulećete u ovaj dosta haotičan pozorišni život. Morate se udružiti kao jato i držati jedni za druge. Morate iskreno i samo iskreno učiniti sledeće: naučeni zanat stavite u službu zajedničke energije, velikog rada i velike ljubavi prema svom poslu. Ako se pojavi samo jedan, koga osetite da sebičnom podlošću ruši harmoniju tima, ne koketirajte sa njim, jer je prevarant. Slobodno ga odstranite. Doći će vam glave kad-tad. Jer, ne zaboravite: za sreću su potrebni svi, a za nesreću je dovoljan i jedan čovek.

Rezultati će sami doći kao posledica timskog rada, a uzajamno poštovanje u ovom poslu i iskrena kolegijalnost, vrlo lako podnose razliku u kvalitetu. Tada se i slabiji glumac dobro oseća, jer je zaštićen i uvek ima šansu da bude bolji, a najbolji zna da to nije postao sam, već sa svojim iskrenim kolegama. Sa takvim odnosom, sebi možete ulepšavati život, u suprotnom - izgubićete sve. I posao, i prijatelje, i kolege, na kraju i vlastito dostojanstvo. Postaćete pravi provincijalac, a za to se, koliko znam, niste školovali.

S ljubavlju i poštovanjem,
Danica Krjar
glumica pred penzijom

'Čikago' na Terazijama

Jedan od najpopularnijih mjuzikla u svetu 'Čikago' doživjeće svoju premijeru kod nas u Pozorištu na Terazijama. Koreograf je gošća iz Slovenije, Mojca Horvat, a režija je poverena Kokanu Mladenoviću.

Novu sezonu će obeležiti obnovljeni mjuzikli 'Neki to vole vruće' i 'Priča o konju', a u pripremi su premijere Nušičeve 'Ožalošćene porodice' u formi mjuzikla, komedija s pevanjem 'Svadba u kupatilu', od Pavića i 'La strada', scenska adaptacija Felinijevog filma 'Ulica' i plesna predstava 'La Capinera' Ašhen Ataljanc.

50-ti put 'Cigani' lete u nebo

Pedesetim, jubilarnim izvođenjem mjuzikla 'Cigani lete u nebo', prema motivima pripovetke 'Makar Čudra' Maksima Gorkog, u režiji Vladimira Lazića, otvorena je nova pozorišna sezona u Pozorištu na Terazijama. Jedna od najomiljenijih predstava ovog pozorišta, 'Cigani lete u nebo', premijerno je izvedena 17. aprila 2004. godine. Glavne uloge tumače Ivan Bosiljić i Milena Ražnatović.

'Muke sa slobodom' u Narodnom

Prva dramska predstava 138. sezone Narodnog pozorišta u Beogradu počela je sa predstavom 'Muke sa slobodom' na Sceni 'Raša Plaović'. Predstava je nastala u koprodukciji NP i Belef centra, a autori su Jun Fose, Arne Ligre, Marit Tisvik i Vida Ognjenović.

BDP - Superbrands Srbije 2006

Nagradu "Superbrands Srbije 2006", u kategoriji Kultura i zabava, osvojilo je Beogradsko dramsko pozorište! Nagradu dodeljuje nezavisna organizacija "Superbrands" vodećim brendovima u 55 zemalja. U obrazloženju stoji: "Titulu Superbrand dobili su svi brendovi čija dostignuća prevazilaze ostale u okviru jednog tržišta, na osnovu mišljenja članova Saveta "Superbrandsa" o snazi svakog brenda pojedinačno i glasova dobijenih istraživanjem javnog mnjenja koje je sprovela agencija 'Medium Gallup International'".

Gosti BDPa

Velika scena BDP, bila je domaćin teatra Kabare iz Tuzle koji je nastupio sa predstavom 'Prikazanje' Dževada Karahasanana. Isti teatar je nastupio i na Novoj sceni BDP sa komadom 'Goli pijanist' Matjaža Zupančiča.

Iz Celja je stiglo Slovensko ljudsko gledalište i za beogradsku publiku izvelo predstavu

Tine Kosi 'To ti je laj' u režiji Vita Taufera, koja je premijerno izvedena maja ove godine na matičnoj sceni. Matjaž Zupančič još jednom se predstavio publici na Novoj sceni BDP, kao pisac i režiser komada 'Igra parova', ovaj put sa Slovenskim ljudskim gledališćem.

Ružno pače u Pinokiu

H.K. Andersen

Pozorište lutaka 'Pinokio' je svoju publiku obradovao premijerom predstave 'Ružno pače' po tekstu Igora Bojovića u režiji Stevana Bodrože.

Iako je namenjena deci od treće do sedme godine, predstava odlično komunicira i sa nešto starijom decom koja tragaju za svojim identitetom. Glavnom liku, dečaku Milovanu, sam Andersen priča priču o ružnom pačetu.

Scenografiju i lutke je pravila Stevka Kiuvlijeva u Centralnom lutkarskom pozorištu u Sofiji.

Kako na FDU trenutno ne postoji nijedan predmet koji se bavi lutkarstvom, Stevan Bodroža je izjavio da je to veliki izazov za reditelja. Tim povodom su gradske vlasti obećale da će već sledeće godine krenuti u renoviranje zgrade u kojoj se nalazi 'Pinokio', a da će onda u njemu postojati prostori namenjeni lutkarskim radionicama i različitim programima.

M. J.

JDP 'Pred penzijom'

Izvedbom komada 'Pred penzijom' austrijskog pisca Tomasa Bernharda, u režiji Dina Mustafića, otvorena je nova sezona JDP, na sceni "Bojan Stupica", 7. oktobra. Glavna uloga je poverena Mirjani Karanović, a igraju i Branislav Lečić i Milica Mihajlović. Reditelj Dino Mustafić je došao iz Sarajeva, a poznat je po filmu "Rimejk" i pozorišnoj predstavi 'Helverova noć' u kojoj takođe igra Mirjana Karanović. Predstava 'Pred penzijom' je reprizirana i sledeće večeri, a na programu su još dve izvedbe do kraja oktobra.

Još jedan reditelj iz inostranstva, Lari Zapija, Riječanin, beogradski đak a na radu u Torontu, priprema sledeći komad koji će premijerno biti izveden na sceni 'Bojan Stupica': 'Bolest porodice M' italijanskog autora mlade generacije, Fausta Paravidina.

Na Veliku scenu JDP, se posle 38 godina na velika vrata vraća Luidi Pirandelo sa komadom 'Tako je (ako vam se tako čini)' u režiji Dejana Mijača. U predstavi igraju Dragan Mićanović i Radmila Andrić.

M. J.

Dino Mustafić

Radost kulture

Andrija Milošević i Simo Trebješanin

Stotim, jubilarnim izvođenjem predstave 'Samo za tvoje uši', po tekstu Stevana Koprivice u režiji Milana Karadžića, otvorena je pozorišna sezona na Velikoj sceni novo osnovane Ustanove kulture 'Vuk Karadžić', bivša scena Teatra 'T'.

Predstava je za samo dve godine igranja stigla do stotog izvođenja, a gledana je na mnogim scenama Srbije, Crne Gore, u Hrvatskoj (Vukovar), u Londonu i Cirihu, čak tri predstave.

Veliku popularnost predstava je stekla zahvaljujući tekstu Stevana Koprivice koji izvrsno korespondira sa publikom, i svakako glumačkom tandemu koga čine Andrija Milošević Banjo i Simo Trebješanin. Duhovita predstava sa zadatkom da opusti, dobro zabavi, zasmee, delo je producerske kuće Favi.

Komedija 'Samo za tvoje uši' je urbana priča o lakoj i brznoj zaradi, po sistemu 'ležim, a radim', što je, nažalost, san mnogih. Zato je i identifikacija sa glavnim protagonistima jednostavna, jer ako u njima nisu pronašli sebe, prepoznali su sebi bliske osobe.

Ova predstava se idealno uklapa u slogan "Radost kulture" pod kojim će se, kako je najavljeno, u narednom periodu odvijati sva kulturna događanja u UK "Vuk Karadžić".

M. J.

FESTIVAL U EIN KAREMU

Ein Karem je drevno naselje u predgrađu Jerusalema, koje se, razume se, vremenom urbanizovalo, ali je sačuvalo mnogo od svoje tradicije i izvornosti (kao, uostalom, i sam Jerusalem). Ein Karem je biblijsko mesto, spominje se u Svetom Pismu kao dom Pravednih Zaharija i Jelisavete, roditelja Svetog Jovana Krstitelja. Sam Sveti Jovan rođen je u Ein Karemu, i na tom mestu podignuta je velelepna crkva. Značajan je i Hram podignut na mestu susreta Pravedne Jelisavete i Presvete Bogorodice, u podnožju kojeg se nalazi i Izvor Presvete Bogorodice, koji se, po predanju, otvorio kada je Pravedna Jelisaveta blagoslovila Presvetu Bogorodicu, zbog Deteta kojeg nosi u Svojoj utrobi. Upravo na tom Izvoru, odigrana je, u okviru einkaremskog festivala, predstava egzotičnog naziva: "Ash Mimaim" (u prevodu sa hebrejskog: "Vatra iz vode"). O njoj, nešto kasnije.

Ein Karem je zanimljiv i po tome, što u njemu žive i rade mnogi umetnici različitih profila, a postoje i nekolike umetničke škole. Može se slobodno reći da je Ein Karem, između ostalog, i svojevrsna umetnička kolonija.

Zbog svega toga, nije nikakvo čudo, što je u Ein Karemu upostavljen ulični festival, koji sada ima već dugu tradiciju. Održava se svake godine, sredinom septembra... Klovnovi, žongleri, ulični svirači i performer, slikari na otvorenom prostoru... Male radionice keramike, pozorišne šminke, cirkuskih, pa čak i kulinarskih veština, sve to, i mnogo više,

rekao bih, samo doprinosi lekovitoj lepoti ovog izuzetnog mesta... Mnoštvo umetnika, posetilaca, turista, dece, ali i policijskog obezbeđenja (ipak smo u Izraelu!) - sve to na jednom mestu - u Ein Karemu!

Veće festivalskog dana - odlazimo, dakle, na Izvor Presvete Bogorodice, da bismo pogledali predstavu "Ash Mimaim", pozorišne trupe "Mystorin" iz Jerusalema, u režiji Julije Ginis. U predstavi igraju (ispostavlja se - vrlo nadahnuti), četiri devojke i jedan mladić, u prelepim, originalnim kostimima, koje su načinili Julija Ginis i Svetlana Livšić. No, tu je još i jedan iskusan glumac-narator, koji nas, kroz tekst, muziciranje na harmonici i simpatične gegove, uvodi u priču o nestašnoj devojčici, koja se podsmevala zloj veštici, pa ju je ova, za kaznu, začarala, tako što ju je ubacila u bajkoviti i fantastični svet, koji se, posredstvom umetnosti teatra, otvara i pred našim očima. U tom svetu, devojčica sreće razne bajkovite likove, i prolazi, zajedno sa njima, kroz različite pustolovine. Na kraju, publika (među kojom - mnoštvo dece), od početka i sama "uvučena" u pustolovinu, pomaže devojčici da se oslobodi čini, i ona se vraća u normalan svet, a zla veštica biva raskrinkana, i pobeđena. Osim izuzetnog vizuelnog efekta, najveću vrednost ove predstave vidim, pre svega, u volšebnom načinu na koji je rediteljka spojila elemente predstave: ples, mistiku, svetlo, muziku, kontakt sa publikom, kao i atmosferu samog mesta, u jednu celinu. Zaista, bajka o devojčici u svetu fantastičnih kreatura, na zanimljiv i inventivan način (iako po svemu različita od biblijskog događaja koji se ovde,

han-maim-rashim-red smaler

po predanju, desio), uspela je da se uklopi u neobičnu i obavezujuću arhitekturu samog mesta. Bilo je to jedno prijatno i lepo pozorišno veče na Izvoru Presvete Bogorodice, u Ein Karemu.

Toplo preporučujem ovu predstavu i festivalima u Srbiji, posebno onima na otvorenom prostoru.

A Ein Karem? No, on se preporučuje sam po sebi - ako dodete u Izrael, nemojte propustiti da ga posetite. Još ako se zadesite ovde sredinom septembra...

Srdan Simić

han-maim-rashim-red smaler

MADLENIANUM ISPRED SVOGA VREMENA

Razgovor sa direktorkom Madlenijanuma Dankom Teodorović

Sa višegodišnjim stažom direktora Zepter grupacije, postali ste direktor Madlenianuma. Ne postoji direktna sličnost između te dve funkcije. Kako ste se snalazili u početku i koliko su ranije stečena iskustva bila od pomoći na mestu direktora opere i teatra?

Moderna pozorišta u svetu danas za direktore ili upravnike postavljaju menadžere. Iako se iz državnih budžeta odvajaju značajna sredstva za kulturu, pozorišta su velikim delom angažovana u obezbeđivanju vlastitih finansijskih izvora preko fondova, donatorstva, sponzorstva, fundraisinga, te zapošljavanjem vlastitih kapaciteta i dodatnim komercijalnim sadržajima. U tom smislu, veliko stečeno iskustvo u okviru grupacije Zepter u zemlji i inostranstvu značajna su mi pomoć u organizaciji i rukovođenju na mestu direktora Madlenianuma.

Kakav je status Madlenianuma kao privatnog pozorišta u odnosu na državna?

Uprkos deklarativnim najavama o izjednačavanju privatnih i državnih kulturnih institucija, čini mi se da država još nije spremna da se upusti u ovaj poduhvat. Naša pravna regulativa uopšte i ne poznaje status privatnog pozorišta, te Madlenianum već osam godina deluje kao preduzeće, i podleže svim propisima koji se primenjuju na privredne subjekte, što nas u svakom slučaju stavlja u nepovoljniji položaj od ostalih pozorišta koja se uz to još finansiraju iz državnog budžeta.

Da li još neko, osim gospođe Madlene Zepter, učestvuje u finansiranju vaših projekata?

Gospođa Madlena Zepter uložila je preko 15.000.000 Eura samo u rekonstrukciju stare, oronule i dotrajale zgrade Doma kulture u Zemunu, koja čak i

posle takvog ulaganja i dalje pripada Opštini Zemun, s obzirom da u momentu zaključivanja ugovora o tridesetgodšnjem zakupu nije postojala mogućnost da se objekat otkupi.

Osim toga, svi naši dosadašnji pokušaji, vezani za učešće na konkursima gradskog Sekretarijata za kulturu odbijeni su iako smo u protekloj sezoni realizovali izuzetno značajne projekte vezane za jubileje velikih ličnosti (Nikola Tesla, Mocart, Frida Kalo...). Minimalna pomoć gradskog sekretarijata za kulturu i republičkog Ministarstva kulture svela se bukvalno na simboličnu pomoć...

Ko pozorištu pruža najveću podršku i na koji način?

Pozorište se izdržava sredstvima Osnivača, donatorstvom grupacije Zepter i vlastitim prihodima ostvarenim kroz komercijalne delatnosti. Naime, objekat u kojem radimo predstavlja izuzetno multifunkcionalno zdanje sa najsavremenijom opremom. Uz stručnu umetničku i tehničku ekipu koju imamo, u mogućnosti smo da organizujemo sve vrste manifestacija, od poslovnih prezentacija do umetničkih spektakala.

Sa kakvim poteškoćama se suočava pozorište?

Najveću poteškoću čini upravo činjenica da se navike i svest ljudi menjaju veoma sporo. Ljudi naprosto smatraju da neko ko je uložio toliko u kulturu i može da se meri sa najvećim savremenim mecenama Evrope, treba da bude dodatno "kažnjen" tako što će mu se permanentno "lepiti" etiketa "onog koji ima para" ili "onog koji treba najviše da plati". Ponekad nas prosto prenerazi takav odnos kako pojedinaca, tako i javnosti. Nedavno je, na primer, u listu Glas javnosti izašao članak koji ovde navodim po sećanju u kome piše: "Dok se u Zemunu šepuri privatna opera, vlasnici ekspropisanog zemljišta na kojem se Madlenianum nalazi nisu obeštećeni još od 1945. godine..." Da li bi osnivač Madlenianuma kao zakupac objekta koji je faktički potpuno obnovio morao da reši i nerešene vlasničke odnose od pre 60 godina?

Scena Madlenianuma je otvorena za gostovanja pozorišta i iz zemlje i inostranstva. Gostuje li Madlenianum u unutrašnjosti Srbije?

Madlenianum je u nekoliko navrata imao veoma uspešna gostovanja u drugim gradovima Srbije, ali i tada su ova gostovanja bila uglavnom finansirana iz vlastitih sredstava. Sve to u sadašnjim uslovima pravi gotovo nepremostivu prepreku za neka buduća gostovanja. Predstave Madlenianuma su po pravilu velike i raskošne, čak iako je reč

o drami, a o operi i baletu da se i ne govori.

Za ukupan doprinos kulturi, za sva stremljenja i napore koje ulažete, smatrate li da ova sredina to zaslužuje i ume da ceni?

Sredinu zapravo čini publika. Madlenianum ima svoju publiku koja voli naš repertoarski profil i prati nas iz predstave u predstavu. I pored svih teškoća smatramo da smo nosioci određene kulturne misije koju moramo da ispunimo. Mnogobrojna publika koja nas prati dokazuje da smo u ostvarenju te misije na najboljem putu.

1999. godine Madlenianum je bio na 15 mestu na listi od 45 najuspešnijih preduzeća u zemlji? Kako se danas kotira?

Ne znam kako su se u 1999. godini, kada smo radili između bombardovanja, često samo da održimo moral građana, umetnika i nas samih, rangirala preduzeća, ni po kojim kriterijumima. Ako je meren entuzijazam koji smo imali i tada i sada, onda smo sigurno visoko kotirani. Šala na stranu, svima je poznato da preduzeće koje se bavi produkcijom operiskih i baletskih, pa i dramskih predstava, ne može biti profitabilno. Cene karata od 7-8 Eura koja, s obzirom na standard naših gledalaca ne može biti povećana, u startu čini svaku produkciju gotovo neisplativom. Ni jedna operaska ili baletska predstava ne može podmiriti ni trećinu troškova jednog izvođenja na sceni, a da ne govorimo o troškovima produkcije. Najtužnije je od svega kada na festivalima ili premijerama ugledamo veliki broj praznih mesta, jer su karte, umesto da budu prodane ljubiteljima teatra, najčešće podeljene "zaslužnim činovnicima".

Kada biste ciframa predstavljali ukupnu delatnost pozorišta, kako bi to izgledalo?

Neke od cifara već sam spomenula kada su u pitanju ulaganja osnivača u rekonstrukciju objekta Madlenianum. Trudimo se da barm 25% troškova pokrijemo i obezbedimo vlastitim angažovanjem.

Mnogo značajnije cifre su one koje govore da smo ušli u devetu uzastopnu pozorišnu sezonu, da iza sebe imamo značajan repertoar visokog umetničkog kvaliteta, da smo samo od maja 2005. godine kada je Madlenianum ponovo otvorio vrata novog obnovljenog zdanja, realizovali devet velikih i uspešnih premijera na šta smo, kao mlada pozorišna kuća, veoma ponosni.

Ko učestvuje i kreiranju repertoara i postoji li neko ko je zadužen za odobravanje istog?

U kreiranju repertoara učestvuju najpre umetnički kolegijum i Umetnički savet Madlenianuma.

Donedavno je umetničkim kolegijumom rukovodio naš rano preminuli kolega, dirigent, pijanista i kompozitor, maestro Gorjan Korunoski. U ovoj sezoni u funkciji umetničkog direktora nalazi se poznati operiski reditelj Dejan Miladinović, na mestu muzičkog direktora i šefa dirigenta, maestro Stanko Jovanović, a u funkciji pomoćnika umetničkog direktora Aleksandar Gatalica, književnik i muzički kritičar.

Miladinović i Jovanović su već u Madlenianumu realizovali izuzetno uspešne projekte, kao što su režija opere "Holmanove priče", te "Dve udovice" i "Travijata" pod dirigentskom palicom maestra Jovanovića.

Na čelu Umetničkog saveta već duže vreme nalazi se akademik Dejan Despić, a u sastavu Umetničkog saveta su renomirani kulturni radnici i umetnici.

Gospođa Zepter kao osnivač i finansijer trasirala je opšta programska određivanja Madlenianuma, ali kada je u pita-

nju konkretan repertoar i novi projekti u potpunosti se oslanja na svoje kompetentne saradnike.

Vozimo veliki i skupi brod, te se trudimo da o svakom projektu dobro razmislimo i sve njegove dobre i loše strane detaljno razmotrimo.

Madlenianum je specifičan i po tome što nema sopstveni umetnički ansambl. Koje su prednosti toga?

Ovaj izbor ima svoje dobre i loše strane. Madlenianum je slobodan da za svoje projekte angažuje najbolje reditelje, pevače i glumce. Mnogi reditelji žele da rade u Madlenianumu, jer u ovoj kući i statista može biti izabran između više kandidata. Ta sloboda nam daje mogućnost da izaberemo najbolje i postignemo najveći umetnički kvalitet. Naravno, ovo izuzetno poskupljuje i uvećava troškove i produkcije i postprodukcije.

Na originalne načine se trudite da publiku privučete i zadržite. Da li je posećenost predstava adekvatna uložnim naporima?

Zemun je izuzetno šarmantan deo Beograda, ali nažalost prilično udaljen u odnosu na druga pozorišta u gradu, gde se može ušetati i usput. Takođe, operiski repertoar koji je naše prioriteto određuje ima relativno uzak krug ljubitelja, a akcije edukacije mlade publike u Srbiji su na izuzetno niskom nivou. Evropska pozorišta imaju posebne aktivnosti vezane za edukaciju publike, posebno mladih, naročito kada je reč o operi. Evropske opere su stoga povezane u Međunarodnu organizaciju RESEO koja se isključivo bavi propagiranjem opere i obrazovanjem mladih. Madlenianum je član ove organizacije još od 2001. godine. Ali, u nedostatku šire društvene akcije, u našoj zemlji, mi smo kao kap u moru.

Stoga se trudimo da atraktivnim marketingom informišemo i zainteresujemo publiku o repertoaru Madlenianuma. Međutim o dobrim i atraktivnim predstavama vrlo brzo se čuje, a posećenost naših predstava u stalnom je porastu. Raduje nas što publika izuzetno voli naš savremeni stil u postavljanju opere kao što su "Holmanove priče" ili moderna "Travijata sa astalta". Tu su svakako i "Wolfgang Amade", baletski spektakl koji će sigurno po gledanosti nadmašiti naš izuzetno popularni "Triptih".

Po tome kakvo interesovanje vlada među publikom, koji sadržaji su za njih najinteresantniji?

Od prošle sezone u repertoaru Madlenianuma uvršten je i dramski program. Drama je u našoj sredini za razliku npr. od Slovenije popularniji žanr i okuplja šire slojeve publike. Naša nastojanja idu u pravcu osavremenjivanja operskog repertoara, na način koji bi mogao operu približiti današnjoj publici, i u tome mislimo da već imamo značajan uspeh.

Kako ocenjujete kulturnu ponudu Beograda i mesto Madlenianuma u njoj?

Kulturna ponuda Beograda je obimna, ali u poređenju sa drugim metropolama ili glavnim gradovima Zapadne i Istočne Evrope, ipak relativno skromna. Madlenianum je jedna od tri opere u državi i jedino pozorište u Zemunu, odnosno s ove strane Save kojem gravitira preko 500.000 stanovnika. U drugim sredinama to bi garantovalo praktično privilegovan položaj. Ipak, još uvek se, i posle osam godina rada, gotovo pionirski borimo za svoj status.

Ovog leta se na vašoj sceni nije igrala ni jedna predstava sa 31. Festivala monodrame i pantomime. Zašto, i da li će se sledećeg leta ponovo igrati?

Ovog leta realizovali smo predstavu "Prometej u okovima" u koprodukciji sa Belefom i termini ova dva Festivala su se

Danka Teodorović

gotovo preklapili. Želeli bismo da nastavimo tradiciju Festivala pantomime i monodrame u Zemunu, naravno kada i gradske vlasti ovo predvide u svom budžetu.

Madlenianum svojim izgledom, stilom i elegancijom enterijera kao i ekskluzivnim sadržajima i renomiranim gostima jednostavno diktira i neke obrasce ponašanja i odevanja. Da li vam se čini da je naša pozorišna publika zrela da se po tim manirima izjednači sa evropskom?

Naša publika je od samog osnivanja evropska i srpska. Čini se da su još osnivački akti nekadašnje Kameronne opere Madlenianum odredili buduću publiku, a repertoarska politika kroz osam sezona samo ju je dodatno profilisala.

Da li je Madlenianum ispred svog vremena?

Po mnogo čemu. Počev od najboljih tehničkih uslova, otvorenosti za saradnju, ali više od svega željom i misijom osnivača da svojim sugrađanima bespovratno pokloni vrednosti koje se ne mogu meriti ni ciframa, ni novcem, što sigurno odskače od načina i običaja vremena u kojem živimo.

Šta smatrate svojim najvećim upehom od kako ste na čelu ove kuće?

Moj dolazak u Madlenianum koincidira sa pripremanjem za otvaranje velelepno zdanja Opere & Theatre Madlenianum. Ovakvo moderno zdanje zahtevalo je i moderan, profesionalan i racionalan način organizacije i rukovođenje, baziran na timskom radu, koji ujedno svima omogućava da ispolje svoje kreativne sposobnosti. Mislim da sam u tom uspeh, naravno sve u cilju da se umetnicima obezbede najbolji uslovi rada, a publici najkvalitetniji umetnički doživljaj.

Nisam Vas pitala, a rado biste rekli? Želim da spomenem nešto o čemu se kod nas ne zna, ili se sa planovima nije daleko odmaklo. Sredinom februara 2007. god. obeležava se četiri veka opere. Čitava Evropa i svetska javnost priprema se za ovaj događaj posvećen jednoj od najvećih civilizacijskih tekovina. Organizacija Opera Europa, čiji je Madlenianum dugogodišnji član, u Parizu organizuje trodnevne operiske spektakle u Operama Garnije i Bastilja i drugim pariskim pozorištima. Tih dana sve evropske metropole biće povezane direktnim prenosima iz Pariza, a svako pozorište organizovaće premijere i manifestacije posvećene operi. Tih dana razmenivaće se i održavati različita operiska događanja u pozorištima, gradskim trgovima i slično. Madlenianum se takođe sprema da uzme učešće u ovom velikom jubileju.

Kultura je najbrži put približavanja Evropi i svetu. Želela bih da prepoznamo činjenicu da smo i mi deo ovog zajedničkog duhovnog prostora.

Mirjana Jurčić

Prometej u okovima (Foto: Đ. Tomić)

Prometej u okovima (Foto: Đorđe Tomić)

KAŽI MI ZBOGOM, I ZAGRLJAJ

Nisam sigurna da li bi se složila, da se bilo šta o tebi kaže ili pročita u ovom času. Ja ću to ipak učiniti.

'Zbunjeni smo pred onima koji nas napuštaju kao pred kraljevima', rekao je jedan veliki pisac. Kraljevi nisu više ono što su bili, ali oni koje nosimo u srcima, a koji odlaze i dalje nas ostavljaju zbunjene sa nevericom - nikad više. To je ona tajna koja nam oduzima dah, prave reči i misli.

Draga MARIJA,

Sigurna sam da će te tamo dočekati DANILO KIŠ sa gitarom i da ćete zajedno zapevati - Miljenki ti moj. A velika gospodja Rahela Ferari će sa zagonetnim smeškom popravivši tvoj čuperak reći: "Što si tako poranila mila moja", srdačno te grleći.

Zajednički smo često bivale na ispraćaju naših kolega i pričale o hiljade suvišnih nepotrebnih reči koje se pri tom izgovaraju pa nam je ponekad bilo i smešno. Koje su to reči i rečenice, a da ne budu patetične pri poslednjem zbogom, nekom tako izuzetnom, kao što si bila ti.

Ne jedanput sam rekla Marija, Tvoje ime je znak. Nomen est omen. Uvek mi

se činilo da živiš sedam života tako bogato ispunjeno. Ne stižući da doživiš sve ono, kuda su te vodili tvoj talenat, tvoja radoznalost.

Nije čudo, tvoj cenjeni otac Svetozar Milutinović bio je glumac, pisac, novinar, reditelj, osnivač Zeničkog i Mostarskog pozorišta. Počela si kao mlada glumica u Jugoslovenskom Dramskom pozorištu, delile smo istu garderobu godinama i tako smo odrastale. Učeci o ljubavi, učile smo se životu. Čak sam na svoje venčanje u Rim, davne 1968. godine, otišla u tvom kaputu.

Bila sam očarana tvojom gospodskom lepotom (profesor Karlo Bulić šminkajući pretvarao te u Gretu Garbo), tvojim talentom. Dobila si kao tek diplomirani student glume u klasi Miljenka Maričića ovacije i briljantne kritike za ulogu gospođe Smit u Joneskovoju 'Čelavoj pevačici'. Potom si odigrala veliki broj likova tumačeći Šekspira, Bonda, Sartra, Kamijsa, a sa tvojim budućim suprugom, Mićom Tomićem, i Radetom Markovićem bila si član grupe A, prve samostalne glumačke trupe u nas. Postala si vrlo brzo prava TV zvezda u čuvenoj seriji Lole Đukića, 'Gradjanin pokorni' igrajući

Marija Milutinović

Soliterku. Soliterka je u žargonu visoka žena, a može biti i dragulj i usamljenik, što si uglavnom bila ti. U pozorištu si bila hrabra. Znala si da kažeš svoje mišljenje onda kad su mnogi ćutali. Uvek si bila svoja. A Branko Pleša je rekao: "Marija sve što uradi, uradi odlično". Nisi volela ništa što je preterano, minimalizam bi bila tvoja poruka. Mislim da pozorište nije imalo pravog sluha ni za tvoju lepotu ni za tvoju vrstu talenta.

Počela si da se baviš i tapiserijom. Jednom su tvoje nežne i tanke šake stale da vezuju, počevši od jednog čvorića, tako moćne tapiserije, koje su tvoja glava i

ruke pretvarale u nešto čudno, veličanstveno. Bile su izložene u Ateljeu 212, jednog Bitefa. Na pozornici se u tom času odigravao 'San letnje noći' sa čuvenim Lindzijem kao Pukom, a engleska scenografija ličila je na tvoje tapiserijske snove. Oni su to prepoznali pa su tvoja dva rada otkupljena i odnesena u Englesku, preko La Manša.

Slično se dešavalo i u Parizu, Švajcarskoj, Nemačkoj, gde si izlagala, imala si svog galeristu, i počinjala je tvoja internacionalna karijera. Dara Čalenić govoreći tako nadahnuto stihove Emili Dickinson scenu je osmislila tvojom tapiserijom. Dok sam te gledala kako pripremaš materijale činilo mi se da si u prethodnom životu bila čarobnica, brala trave, bojila platno.

Velike tapiserije posle toga, zamenjuje mali razboj, koji i danas stoji u tvojoj sobi sa šarenim vunicama na vrhu i sa svešću da možda nikom više neće biti potreban. Na njemu si tkala najlepše ponjave, šaleve.

Tako se na neki način i prela tvoja životna sudbina. Sve biva manje važno. Polako napuštaš ono što je prolazno, po-

vršno. Tražiš tišinu, spokoj i ispunjenje na drugoj strani. Imala sam utisak da si u tome našla svoj mir.

Ruke koje se skupljaju pri aplauzu liče na ruke pri molitvi, primetio je jedan irski dečak. Jedan hram si zamenila drugim. Otac Tadej je bio tvoj duhovnik i sa nežnošću si mi pokazivala njegovu fotografiju. Radovale smo se zajedno, kad se rodio unuk Vanja, a ono što se dešavalo sa našom malom Milicom, koja je postala Milica Tomić, ispunjavalo te srećom i ponosom. Mada to nisi toliko pokazivala.

Rekla si jedanput, da čovek što prođe kroz veću patnju, pri kraju svog puta, da će pre stići do nekih dalekih sfera. Znam da ti nije bilo lako, naprotiv, ali ako si tako verovala onda ćeš dobiti veliku nagradu. Kad bismo se rastajale uvek bi kazala: "Kaži mi zbogom Brano, i zagrljaj."

Zbogom draga naša Marija

Čitano na sahrani
Marije Milutinović.
Branka Petrić
03.10.2006.g

POZORIŠTE NA RADIJU, RADIO KAO POZORIŠTE

Dugo toplo leto: Festivali, međunarodni kontakti, muzičke i dokumentarne emisije

Za neke je leto predugo i pretoplo, za neke varljivo, a za neke, opet, pravo vreme za opuštanje, odmor i razonodu, ali i za sakupljanje energije i ideja za nove produkcije. Neki mu početak i kraj određuju zvanično, kalendarski, a drugi se orijentišu u okviru tako nazvanog meteorološkog leta koje traje od početka juna do kraja avgusta. Trećima su, pak, udarni i pravi letnji meseci juli i avgust. Zvanična pozorišna sezona je završena, a ni dramski program radio Beograda nema premijera. Možda je reč o nekoj vrsti zatišja, ali svakako nije o mrtvili. Repertoar se, naravno, ni u sezoni ne može zamisliti bez brojnih repriza, ali u svojoj umišljenoj ili istinskoj prezauletosti slušalac ponajviše pazi da mu koja premijera ne promakne, premda unapred zna da će mu mnoga promaći. Leti, ako li samo odvoji i nešto vremena za dobar stari radio, sa znatno manje opterećenja moći će da pristupi praćenju onoga što je snimljeno ranije, pokadšto i dosta ranije, ne malo će se iznenaditi kad opet ili prvi put čuje te stara i često dragocene snimke u kojima će tek u lepe letnje sate uživati. Prve tri četvrtine drugog popodnevnog sata svakog radnog dana na talasima II programa ispunjava emisija "Klub 2", u kojoj gostuje neka zanimljiva ličnost. Bez obzira na značaj gosta, povod za razgovor može biti konkretni događaj ili poduhvat, što može dovesti u pitanje ili sasvim ukinuti potrebu repriznog emitovanja. Razmaženi slušalac u ovom slučaju ne priželjkuje reprize, već - ako je potrebno - ponovno dovođenje istog gosta. Sa odobravanjem i ljubopitstvom primljena je i praćena 15. avgusta repriza razgovora sa dinamičnim glumcem i rediteljem Milenkom Pavlovom. U opuštenoj, ali ne i neobaveznoj konverzaciji Pavlov je govorio o svojevrsnoj sujeti publike, jer se gledalac smeje nekom drugom i često ne želi da u ismejanom prepozna sebe, o dometima, iskustvu i inventivnosti Tanje Bošković, pa o mladim našim glumcima, zatim o Steriji, Aci Popoviću, Ljubomiru

Simoviću i Radomiru Putniku, o sopstvenom tumačenju komada "Ja, rezervista" Radivoja Laleta Bojičića, o potrebi da se umetnošću potkrepljuju pozitivne, a potiru negativne osobine čovekove.

A prethodnog dana, 14. avgusta, gost u istom "Klubu 2" bio je Ljubomir Simović, koji je upornoj i radoznoj Ljupki Kovačević iskreno, sabrano i mudro govorio o svojoj autopoezi i pesničkom iskustvu. Početak juna je bio u znaku "Sterijinog pozorja", a pažljiviji slušaoci kulturnih rubrika i emisija I i II programa dobili su dovoljno raznovrtnih informacija o radionicama, režijama, ulogama i nagradama. Dok smo ih slušali i sa dovoljno razloga razmišljali o međunarodnim pozorišnim kontaktima, u nama je iznova započinjala da rije jedva pritisnuta misao o nedopustivo slaboj ili nikakvoj čujnosti Radio Novog Sada čak i na teritoriji Beograda, jer, da je ta čujnost veća, a veća bi mogla i morala da bude zbog značaja ove radio-stanice i njenih emisija, naša solidna radijskim putem omogućena obaveštenost o "Sterijinom pozorju" bila bi upotpunjena čitavim nizom razgovora, komentara i zvučnih slika. Emisije "Radiovizor" (kulturni informator) i "Kult-pres" (kulturne rubrike u štampi) osmog sata 1. juna vodio je Dragoljub Bokonić. U njima je posebno mesto zauzelo izveštavanje sa "Pourja", detaljno, sistematično i zanimljivo. Pažnju je privukao okrugli sto o autorskoj dokumentarnoj predstavi pozorišta iz Bratislave o Josefu Tisou, svešteniku koga smatraju odgovornim za odvođenje 70000 ljudi u logor u Slovačkoj za vreme II svetskog rata, pozorišni i filmski glumac Marijan Labuda izneo je zanimljiva razmišljanja o recepciji ratnih strahota i posledica među mladim gledaocima, bili oni jevrejske ili neke druge nacionalnosti. U pomenutim emisijama, kao i u "Kulturnim krugovima" na istom radijskom programu, 1. i 2. juna upečatljiv utisak je ostavio poljski reditelj Janoš Kica. Imponovalo je njegovo dobro po-

znavanje i tečno govorenje našeg jezika, baš kao i njegova posvećenost pozorištu. Kica je u svojim umetničkim traganjima lutao Evropom, a neke njegove postavke davane su u Srbiji u izvođenju Slovenačkog narodnog pozorišta iz Nove Gorice. Sam on kaže da dobro poznaje prilike u Srbiji, Hrvatskoj i Sloveniji i da je kadar da uoči sličnosti i razlike u tranzicionim kretanjima u ovim zemljama i u Poljskoj. Opredelio se za tekst "Skakavci" Biljane Srbljanović, za koji kaže da je i u evropskim okvirima tražena i popularna dramska spisateljica. Tekst se bavi današnjicom, ali nije televizijski realističan, već otvara prostor za moderno i čitanje i izvođenje. Dugo je Kica tražio pogodnu priliku i sredinu za izvođenje ovog komada, ali se njegovo strpljenje i upornost pokazalo opravdano: njegovu ideju i angažovanje prihvatilo je Zagrebačko kazalište mladih, u kome nastupa, osim tih mladih, legende hrvatskog glumišta Bogdan Boban i Pero Kvrgić koji je prvu nagradu na "Pozorju" dobio 1956. i još jednu 2006. (poslednju upravo za ulogu u ovoj predstavi). Na samu predstavu osvrnuo se pozorišni reditelj, kritičar i radijski dokumentarista Goran Cvetković. Ovaj otvoreni i oštri analitičar nema mnogo lepih reči za srpske savremene pozorišne predstave i postavke, već sasvim britko ističe nedostatke, promašaje, diletantizam, prečutkivanje i zaborav.

Nekima će se učiniti simpatično, a nekima simptomatično što, po Cvetkoviću, naše predstave retko mogu izdržati poređenje čak i sa onima iz našeg neposrednog susedstva. On neumorno naglašava da se naša sredina nije još neposredno i potpuno suočila sa savremenom istorijskom istinom, što se onda odražava i na našu pozorišnu produkciju. Nas i neke oko nas smatra balkanskim bolesnicima kojima velike predstave, kakva je "Skakavci" u izvođenju ZKM, mogu da pomognu pri ozdravljenju i uklapanju u savremene evropske i svetske umetničke tokove. Za detaljno i analitičko informisanje o "Pozorju" moramo pohvaliti Miru-Mišku Knežević.

Ranko Burić

PRIHVAĆENA INICIJATIVA GORANA MARKOVIĆA

Dugogodišnji prvak drame Narodnog pozorišta u Beogradu, poznati filmski glumac i omiljeni saradnik Pitera Bruka, Dragan Maksimović, umro je u bolnici 2000. godine od posledica premlaćivanja.

Dok je čekao autobus na Zelenom vencu, u kafani, napala ga je grupa skin heda i, misleći da je Rom, na smrt pretukla. Veruje se da se radi o besprizornim navijačima "Rada" koji su bili besni zbog gubitka utakmice protiv "Obilica"... Policija do danas nije pronašla počinioca ovog zločina, pravdajući se time da je navodno Dragan Maksimović odbijao da saraduje. Za rasističko ubistvo čuvenog glumca još niko nije kažnjen!

Filmski i pozorišni reditelj Goran Marković, podržan od mnogih kolega, nedavno je podneo gradskoj vladi inicijativu da se ažurira potraga za ubicama i da se Draganu Maksimoviću, kao zaslužnom umetniku podigne spomen ploča. Informisani smo da su gradski čelnici prihvatili

ovu inicijativu i da je podizanje spomen ploče ušlo u proceduru. Nema informacija iz policije, za sada.

D.K.

EX YU u Rimu

Prvi festival post-Jugoslavije u organizaciji Teatro di Roma, okupio je u periodu od 27. septembra do 16. oktobra pozorišta iz ex Jugoslavije. Prvo se predstavilo Jugoslovensko dramsko pozorište u Teatru Valle u Rimu, nastupima 30. septembra i 1. oktobra sa predstavom 'Pseći valcer' Leonida Andrejeva u režiji Dejana Mijača. Sa baletom 'Ko to tamo peva' gostovalo je i Narodno pozorište dok su predstavnike ostalih ex-Ju republika činili: HNK iz Zagreba ('Kazimir i Karolina'), Dramski teatar iz Skoplja ('Divlje meso' i 'Don Đovani'), Kamerni Teatar 55 iz Sarajeva ('Helverova noć'), SMG

iz Ljubljane ('Fragile!'), En Knap iz Ljubljane ('S.K.I.N')

Selektor, Đordo Ursini Uršič, je obraćajući se publici i pozivajući je na festival izjavio: 'Tu je tačka susreta onoga što smo bili i onog što možemo postati - trezveni zov u našu prošlost, pročišćenu od krhotina rata i napregnutu ka spletu kultura koje ćemo pre ili kasnije morati da prihvatimo kao osobenost buduće Evrope.'

M. J.

POVRATAK

Pozorište se uvlači pod kožu.

Još kao dete su je vodili u pozorište. Pamtila je "Hobita" (nije joj se dopao, knjiga joj je bila mnogo bolja), "Kucnuo je čas da upoznate Momo" (to joj se već dopalo, lepa adaptacija), "Lopticu-skočicu" (slatko), "Snežnu kraljicu" (zanimljivo od početka do kraja, iako je priču praktično znala napamet)... Znalo se: nedeljom se prvo ide u pozorište, a onda na jagnjetinu u "Maderu". Jagnjetina je bila dobra. Pozorište je bilo bolje.

Kasnije, prestali su da je vode u pozorište. U srednjoj školi, dospela je u odeljenje u kome su skoro svi voleli odlaske u teatar. Bili su prirodni smer, a u pozorište su išli češće nego đaci sa društvenog. U školi su im prodavali karte s popustom; ne jednom se desilo da bez ikakvog prethodnog dogovaranja celo odeljenje kupi karte za istu predstavu, što bi njihova razredna mudro iskoristila da zajednički odlazak u pozorište proglasi za odradivanje radne subote. Ostali nastavnici nisu mogli da se načude kako je najnemirniji i najproblematičniji (po disciplini, po ocenama su bili najbolji) odeljenje u školi toliko tiho u pozorištu. Na časovima nikad nisu bili toliko tihi. Đaci su mirno slušali pohvale koje bi im nastavnici kasnije uputili, da su bili ponosni na njih što su toliko mirni, da su služili na čast svojoj gimnaziji. Na nastavnici komentare da bi tako disciplinovani mogli da budu i na časovima niko nije bio toliko glup da odgovori da im je pozorište (njima, sa prirodnog smer!) zanimljivije od fizike.

Krajem srednje škole, odlučila je da će se baviti pisanjem. Nije planirala da to bude pisanje za pozorište, proza ju je mnogo više privlačila, ali nikakve studije kreativnog pisanja nisu postojale. Tada je saznala za dramaturgiju, i da bi je tamo četiri godine učili kako da piše drame i scenarija. Nikada nije napisala ni dramu ni scenario, ali, pisanje je pisanje. Svoju prvu dramu napisala je za prijemni ispit, i primljena je.

U pozorište je intenzivno počela da ide tokom studija dramaturgije - indeks joj je omogućavao da na većinu predsta-

va uđe besplatno. Dopadao joj se taj svet snova i iluzija. Nije bio poput knjiga koje je i dalje najviše volela, ali nije bio ni lošiji, samo drugačiji. Koncizniji, što joj je u pisanju uvek nedostajalo. Konkretniji. Pružao joj je i žive ljude, živi pokret. Bujne imaginacije, nikada za tim prilikom čitanja nije osećala potrebu, ali je bilo veoma zanimljivo videti kako izgleda nečija tuđa predstava napisane reči, i kako publika reaguje na tu predstavu.

Bilo je i loših predstava, naravno, gomila gluposti, ali bilo je i dosta dobrih. Na dobrim predstavama se dešavalo da nema gde da sedne, ali bi joj pažnja bila previše zaokupljena zbivanjima na sceni da bi joj to smetalo. Više joj je smetao izostanak reakcije publike na neke zaista dobre stvari. Na "Smešnoj strani sporta" smejali su se svim jeftinim šalama, ali na potpuno bezrazložno (i zbog toga još zabavnije) "Is it safe? Is it safe?" usred predstave nije reagovao ama baš niko. Pitala se: da li je moguće da ama baš niko ne prepozna citat iz "Maratonca", da li se baš niko ne seća izvanredne uloge Lorensa Olivijea?

Na studijama je naučila kako da organizuje svoje misli. Naučila je da pisanje ide mnogo brže - i da rezultat bude bolji - ako od starta ima koncepciju kompletnog dela, umesto da piše onako kako joj ideje nađu i da se potpuno izgubi.

Nakon studija, naravno, nije bilo nimalo lako naći posao. Tada je prestala da ide u pozorište, delom zbog nedostatka novca, delom zbog toga što se, tokom godina, nagledala previše gluposti, pa joj se i nije išlo. Vratila se pisanju proze, zanemarenom u toku studija.

Otkrila je svet Interneta. Otkrila je i da joj za pisanje proze kakvu najviše voli više leži engleski od sopstvenog jezika. Komunicirala je sa ljudima sa engleskog govornog područja, i shvatila da joj je znanje engleskog, ili, bar, pisanog engleskog, bolje nego što je mislila; ako svojim novim poznanicima ne bi rekla da joj engleski nije maternji jezik, ne bi to ni naslutili. Poreklo nije krila, niti je to što je iz tada, činilo se, u svetu omražene zemlje, smetalo bilo kome. Rekli bi nešto u stilu: "Au, ti mora da si kroz svašta prošla", i razgovor bi se vratio svima omiljenoj temi, pisanju priča.

Bila je veoma ponosna kada je po prvi put prodala priču. Napisanu na engleskom. Stigao joj je ček. Suma nije bila visoka, ali je značila početak uspeha.

Počele su da joj stižu ponude za posao i u sopstvenoj zemlji, na sopstvenom jeziku. Dramatizacije za televiziju. Njena sopstvena struka. Bilo je zanimljivo raditi. Bilo je dobro raditi. Kada je počela da piše i članke, konačno se našla u situaciji kakvu je želela od samog starta: mogla je da preživi od pisanja. Nikakav luksuz nije bio moguć, i pažljivo rukovanje novcem je bilo neophodno, ali velike prohteve ionako nije imala.

Shvatila je da neke stvari koje su joj nesumnjivo iskusni i nesumnjivo dobronamerni ljudi rekli ipak nisu tačne. Nemoguće je dobro pisati na stranom jeziku - pogrešno. Nekada je možda bilo tačno, ali stvari su se promenile. Nemoguće je u zemlji Srbije preživeti od pisanja. I opet, pogrešno - kredit za stan na osnovu novca koji zarađujete pisanjem nećete moći da dobijete, ali preživeti se može, ako pišete jako, jako mnogo.

Sasvim slučajno, naišla je na još jedan sajt na Internetu. Domaći, ovog puta. Sa zanimljivim ljudima, koji su se, poput nje, interesovali za fantastiku. Pozorište ih nije zanimalo, ali knjige i filmovi i te kako jesu. Preko njih je saznala za neke do tada joj nepoznate reditelje. Za Takaši Mikea (inteligentno osmišljeni filmovi, veoma mračan smisao za humor - savršeno). Za Takeši Kitana (u svakom ili skoro svakom filmu po jedna potpuno bezrazložna scena stepovanja, reditelj zaštićeni znak - izuzetno zabavno). Kasnije, i za Mizakija i njegove anime, bolje urađene od većine crtanih filmova te vrste. Našao bi se tu, povremeno, i poneko iz njene struke - dramaturg - kao i poneki reditelj, ili neko ko bi želeo da postane jedno ili drugo. Još je i više bilo onih koji su pisali priče. Svi su bili puni entuzijazma. Ako bi neki budući reditelj poželeo da snimi filmić i imao ideju šta i kako hoće da uradi, lako bi našao one koji hoće da mu u tome pomognu, bilo glumom (neškolovanom), bilo specijalnim efektima (završene studije vajarstva), bilo spremanjem hrane za celu ekipu (uvek važna stavka).

Bilo je dobro vratiti se kući (mentalno, pošto fizički nije ni odlazila), i uvideti da i tu ima interesantnih ljudi sa kojima se može komunicirati i saradivati. Ljudi kojima nije na pamet padalo da podlegnu sveopštoj depresiji, ljudi koji su previše zaljubljeni u sopstvene poslove (neki od njih i u svog momka ili devojkicu) da bi se osećali nesrećno. Vidala se sa tim ljudima i van internetskog foruma. Znali su jedni drugima imena, predstavljali su se jedni drugima pravim imenima prilikom upoznavanja, ali su umesto njih koristili iste nadimke koje su koristili na forumu. Za novostečene prijatelje bila je Endži, imenom koje su joj dali roditelji, samo su je još roditelji i dečko zvali.

U pozorište i dalje nije išla, i nije joj nedostajalo. Um joj je bio previše okupiran drugim stvarima. Pisanjem ovoga. Pisanjem onoga. Novim knjigama, no-

vim filmovima. Stripovima, takođe, kako onima po kojima je već urađen film, tako i onima po kojima će film tek biti raden. Film "Spajdermen" joj se dopao, reditelj je uspeo da zadrži zdravu ironijsku distancu i da ne shvati preozbiljno čoveka u trikotu koji skakuće po zgradama. "Grad greha" je vizuelno izgledao baš kao i strip, što je bilo moguće izvesti jer je sam strip imao kadrove poput filmskih, umesto uobičajenih stripovskih. "V kao Vendeta" je bio drastično blaži od samog stripa, što je fanove razočaralo, ali je kao film funkcionisao odlično.

Bilo je pomalo iritirajuće što se snimaju skoro samo adaptacije stripova i loši rimejkovi, ali, dokle god je bilo i dobrih filmova, nije bilo previše iritirajuće.

Naišao je i novi posao, ponovo rad za televiziju, ovog puta pisanje scenarija za "Kockicu". Novi izazov, zahtevniji od svega što je ranije radila. Postavilo se, usput, pitanje ide li u pozorište, piše li za pozorište. Na odgovor "ne" naišla je na blagu zbunjenost - dramaturg koji ne ide u pozorište? - ali ni na šta jače od toga.

Novi izazov je uspešno savladan, barem sudeći po novinskim kritikama. Nakon toga je, čak, uspevala da izdvoji i više vremena za pisanje priča, svoje večne ljubavi, nečega što je zbog pisanja prevelikog broja članaka zanemarila.

A onda je dobila poziv da prisustvuje pozorišnom festivalu. Vrhunske predstave. Radoznala i pomalo zbunjena odlaskom u pozorište nakon višegodišnje pauze, gledala je "Hleba i igara" Miroslava Benke. Neverbalni teatar, nešto sa čime nije imala mnogo iskustva. Predstava je bila dobro primljena od publike. Dopala se i njoj, izuzev preglasne muzike koja je trebalo da zvuči prodorno, ali je umesto toga iritirala. I izuzev činjenice da je neke delove predstave razumela, dok su joj drugi bili nejasni - bilo joj je očigledno za te scene da se dešavaju u glavi glavnog junaka, ali šta se to tačno dešavalo u njegovoj glavi nije joj bilo jasno. Ipak, bila je velika hrabrost izvesti takvu predstavu, i to je cenila. I, makar povremeno i bila nerazumljiva, predstava ni u jednom trenutku nije bila dosadna; zahtevala je konstantnu pažnju, i dobila ju je, od svih.

Bio je dobar osećaj vratiti se u pozorište. Mada joj nije nedostajalo tokom odsustva, bilo je prijatno vratiti se. Prijatno poput vraćanja na poznati teren, prijatno poput ušuškavanja.

Prijatno poput povratka kući nakon dugog puta, i otkrivanja da lepa sećanja vezana za dom ne varaju, da je sve i dalje udobno i prijateljski. Setila se pesme Fredija Merkurija "Radio Ga-Ga", i završnog stiha "Radio, someone still loves you". Nešto slično je osećala prema pozorištu.

Nije znala hoće li se u budućnosti baviti pozorištem. Nije joj se činilo verovatnim; u međuvremenu je stekla nove ljubavi, i bavljene tim novim ljubavima joj je bilo bliskije. Postala je, ipak, Endži, neko ko najviše vremena provodi na Internetu, i čije je stvaranje

vezano za Internet. Ali, to nije bilo bitno. Pozorište će uvek biti tu, strpljivo i spremno da u sebe primi svakog ko poželi da dođe. Makar taj neko po ceo dan "visio" u nekoj drugoj vrsti virtuelnog sveta, vrsti od koga mu oči ponekad budu zakrjavljene kao vampiru.

Pozorište se uvuče pod kožu. Koliko god dugačka bila pauza nakon koje mu se vratite, bilo da se radi o poseti, bilo da se radi o aktivnom bavljenju pozorištem, povratak u pozorište je poput povratka kući.

Ivana Milaković

LUDUS

Pozorišne novine

YU ISSN 0354-3137
COBISS.SR-ID 54398983

Izlazi jednom mesečno
(osim u julu i avgustu)
Tiraž: 1500 primeraka
Prvi broj objavljen 5. XI 1992.

Izdaje

Savez dramskih umetnika Srbije
Beograd, Studentski trg 13/VI
Telefoni: 011/2631-522,
2631-592 i 2631-464; fax: 2629-873
<http://www.sodus.org.yu>
e-mail: sdus@net.yu
PIB 100040788
Tekući račun: 255-0012640101000-92
(Privredna banka a.d.)
Devizni račun: 5401-VA-1111502
(Privredna banka a.d.)

Predsednik

Milan Gutović

Glavna i odgovorna urednica

Mirjana Ojdanić

Redakcija

Stevan Koprivica, Igor Bojović,
Dragana Bošković, Vladimir Arsić,
Mr Milovan Zdravković,
Isidora Masniković, Dragan Vujić,
Sloboda Mićalović, Ivan Bekjarev

Lektura i korektura

Mirjana Jurčić

Sekretarica redakcije

Aleksandra Jakšić

Tekstove i informacije slati na:

ludus_mir@yahoo.com

Fotografije, sa potpisom, slati na:

sdus@net.yu

Grafički dizajn i priprema za štampu

AXIS studio, Beograd
e-mail: office@axis.co.yu

Dizajn logotipa „LUDUS“

Đorđe Ristić

Redizajn logotipa „LUDUS“

AXIS studio

Štampa

Preduzeće za grafičko izdavačku
delatnost i usluge d.o.o. BRANMIL,
Beograd, Borisa Kidriča 24

Rešenjem Ministarstva za informacije
Republike Srbije Ludus je upisan u
Registar sredstava javnog
informisanja pod brojem 1459

Anketa: šta je menadžer?

Ima jedan kod mene u zgradi, kaže da je menadžer, a on domar. Otčepljuje kanalizaciju i tera kerove.

Stanar solitera, oko 60 god

Glavni terenski prodavac. Ono što su nekad bili trgovački putnici. Pokušava da navuče ljude da nešto kupe. Samo ga sada tako krste, da se Vlasi ne dosete!

Vlasnik mini marketa, 43 god

Pa, osoba... Menadžer... Znam, al' ne mogu sad da se setim. Jel' šef? Jesam pogodio?

Slučajni prolaznik, oko 20 god